

รายงานผลการประชุม
สมัชชาการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้
วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2544
ณ ห้องบางกอกคอนเวนชันเซ็นเตอร์
โรงแรมเซ็นทรัลพลาซ่า ลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
สำนักนายกรัฐมนตรี

สารบัญ

	หน้า
กล่าวต้อนรับและชี้แจงวัตถุประสงค์การประชุมทางวิชาการ	1
โดย เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (ดร.รุ่ง แก้วแดง)	
สรุปการประชุมทางวิชาการ	
การปฏิรูปการเรียนรู้ : เสี่ยงสะท้อนจากผู้เรียน	7
บทบาทและยุทธศาสตร์ของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการปฏิรูปการเรียนรู้	9
ศานนากับการปฏิรูปการเรียนรู้ในมุมมองของนักวิชาการ	12
บทบาทและมุมมองในการปฏิรูปการเรียนรู้ของผู้นำชุมชน	19
บทบาทและมุมมองในการปฏิรูปการเรียนรู้ของสื่อมวลชน	25
สรุปผลการประชุมกลุ่มย่อย	
ประเด็นที่ 1 บทบาทและยุทธศาสตร์ของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ในการปฏิรูปการเรียนรู้	29
ประเด็นที่ 2 บทบาทและมุมมองในการปฏิรูปการเรียนรู้ของผู้นำชุมชน	33
ประเด็นที่ 3 บทบาทของสื่อมวลชน ในการส่งเสริมและสนับสนุนการปฏิรูปการเรียนรู้	35
ประเด็นที่ 4 บทบาทของครูกับการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด	39
ประเด็นที่ 5 บทบาทของผู้เรียนในการปฏิรูปการเรียนรู้	43
ประเด็นที่ 6 บทบาทและยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วม ของสถาบันอุดมศึกษาในการปฏิรูปการเรียนรู้	44
ประเด็นที่ 7 ศานนากับการจัดการศึกษาและการปฏิรูปการเรียนรู้	47
ประเด็นที่ 8 บทบาทและยุทธศาสตร์ขององค์กรเอกชน ต่อการปฏิรูปการเรียนรู้	50
ประเด็นที่ 9 การประเมินผลผู้เรียน : ตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการปฏิรูปการเรียนรู้ : ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะช่วยให้ได้อย่างไร	54
ประเด็นที่ 10 แนวทางการประเมินผลและการจัดสรรโอกาส ในการเข้าศึกษาต่อ (ระดับชั้น ป. 1 ม.1 ม.4 และอุดมศึกษา)	55

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ประเด็นที่ 11 ยุทธศาสตร์ให้ผู้เรียนใช้การวิจัย เป็นกระบวนการหนึ่งของการเรียนรู้	58
ประเด็นที่ 12 ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการเรียนรู้ ของผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ	61
ภาคผนวก	66
โครงการและกำหนดการ	67
เอกสารประกอบประชุมกลุ่มย่อย	71
คณะทำงาน	89

รายงานผลการประชุม
สมัชชาการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้
วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2544
ณ ห้องบางกอกคอนเวนชันเซ็นเตอร์
โรงแรมเซ็นทรัลพลาซ่า ลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
สำนักนายกรัฐมนตรี

สารบัญ

	หน้า
กล่าวต้อนรับและชี้แจงวัตถุประสงค์การประชุมทางวิชาการ	1
โดย เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (ดร.รุ่ง แก้วแดง)	
สรุปการประชุมทางวิชาการ	
การปฏิรูปการเรียนรู้ : เสี่ยงสะท้อนจากผู้เรียน	7
บทบาทและยุทธศาสตร์ของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการปฏิรูปการเรียนรู้	9
ศานนากับการปฏิรูปการเรียนรู้ในมุมมองของนักวิชาการ	12
บทบาทและมุมมองในการปฏิรูปการเรียนรู้ของผู้นำชุมชน	19
บทบาทและมุมมองในการปฏิรูปการเรียนรู้ของสื่อมวลชน	25
สรุปผลการประชุมกลุ่มย่อย	
ประเด็นที่ 1 บทบาทและยุทธศาสตร์ของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ในการปฏิรูปการเรียนรู้	29
ประเด็นที่ 2 บทบาทและมุมมองในการปฏิรูปการเรียนรู้ของผู้นำชุมชน	33
ประเด็นที่ 3 บทบาทของสื่อมวลชน ในการส่งเสริมและสนับสนุนการปฏิรูปการเรียนรู้	35
ประเด็นที่ 4 บทบาทของครูกับการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด	39
ประเด็นที่ 5 บทบาทของผู้เรียนในการปฏิรูปการเรียนรู้	43
ประเด็นที่ 6 บทบาทและยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วม ของสถาบันอุดมศึกษาในการปฏิรูปการเรียนรู้	44
ประเด็นที่ 7 ศานนากับการจัดการศึกษาและการปฏิรูปการเรียนรู้	47
ประเด็นที่ 8 บทบาทและยุทธศาสตร์ขององค์กรเอกชน ต่อการปฏิรูปการเรียนรู้	50
ประเด็นที่ 9 การประเมินผลผู้เรียน : ตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการปฏิรูปการเรียนรู้ : ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะช่วยให้ได้อย่างไร	54
ประเด็นที่ 10 แนวทางการประเมินผลและการจัดสรรโอกาส ในการเข้าศึกษาต่อ (ระดับชั้น ป. 1 ม.1 ม.4 และอุดมศึกษา)	55

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ประเด็นที่ 11 ยุทธศาสตร์ให้ผู้เรียนใช้การวิจัย เป็นกระบวนการหนึ่งของการเรียนรู้	58
ประเด็นที่ 12 ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการเรียนรู้ ของผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ	61
ภาคผนวก	66
โครงการและกำหนดการ	67
เอกสารประกอบประชุมกลุ่มย่อย	71
คณะทำงาน	89

กล่าวต้อนรับและชี้แจงวัตถุประสงค์การประชุมทางวิชาการ

โดย เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (ดร. รุ่ง แก้วแดง)

กราบเรียนท่านผู้เข้าร่วมสัมมนาที่เคารพทุกท่าน

ในนามของสำนักงานปฏิรูปการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ทบวงมหาวิทยาลัย และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ไคร์ขอต้อนรับเข้าสู่การสัมมนา และขอขอบคุณทุกท่านที่มาในการสัมมนาเรื่องสำคัญที่สุดต่อการศึกษาชาติในวันนี้

การสัมมนาในวันนี้เป็นการสัมมนาวันที่สองต่อเนื่องจากเมื่อวาน ท่านที่มาร่วมประชุมเมื่อวานจะเห็นชัดว่า ได้มีการพูดถึงเนื้อหาสาระของหมวด 5 หมวด 7 และหมวด 8 ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ แต่วันนี้เราจะพูดถึงเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งอีกเรื่องหนึ่งคือ หมวด 4 ที่ว่าด้วยเรื่องการศึกษาปฏิรูปการเรียนรู้ ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องที่มีความสำคัญที่สุดในการปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทยในครั้งนี้ เป็นหัวใจที่จะทำให้คนไทยเป็นคนดีและเป็นคนเก่งได้ ดังนั้น วันนี้เราจึงเน้นเฉพาะการศึกษาปฏิรูปการเรียนรู้

จากการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ กล่าวได้ว่า ในบรรดาทั้งหมด 9 หมวดของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาตินั้น หมวด 4 การปฏิรูปการเรียนรู้เป็นเรื่องที่ได้รับการยอมรับ ได้รับความสนใจ และถือได้ว่าเป็นการปฏิบัติมากที่สุดในการศึกษาที่เราดำเนินการอยู่

กลุ่มผู้นำของการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ที่สำคัญที่สุด คือ ครู ซึ่งครูที่ดำเนินการเรื่องการศึกษาและการเรียนรู้ที่มีอยู่และทำนุรู้จัก ได้แก่ ครูแห่งชาติ ครูต้นแบบ และครูแกนนำ ซึ่งขณะนี้ทั้งประเทศมีผู้นำการศึกษาและการปฏิรูปการเรียนรู้ รวมจำนวนประมาณสามหมื่นคน ซึ่งกลุ่มคนเหล่านี้ถือว่าสำคัญที่สุดในการปฏิรูปการเรียนรู้

ขั้นตอนต่อไป จะมีการรวมผู้นำการศึกษาปฏิรูปการเรียนรู้ในรูปของโรงเรียนที่เราเรียกว่าโรงเรียนผู้นำการศึกษา เราหวังว่าในอนาคตอันใกล้จะมีโรงเรียนผู้นำการศึกษากระจายเต็มทั้งประเทศ นั่นคือส่วนที่เราได้ดำเนินการแล้ว โดยรายละเอียดในเรื่องความก้าวหน้าของการปฏิรูปการเรียนรู้ อยู่ในเอกสารที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้ทำการประเมินผล และได้มอบให้ท่านเรียบร้อยแล้ว

การประชุมในวันนี้ มีความมุ่งหมายที่สำคัญหลายเรื่อง เรื่องที่หนึ่ง เพื่อที่จะอภิปรายบทบาทของกลุ่มบุคคลต่างๆ นอกเหนือจากครูและผู้บริหารที่ผมได้กราบเรียนแล้ว ผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการศึกษาคือผู้เรียน ซึ่งเมื่อวานท่านได้เห็นตัวอย่าง

เด็กไทยที่ผ่านการปฏิรูปการเรียนรู้แล้วว่าเขาเก่งอย่างไร กล้าอย่างไร คิดอย่างไร วันนี้จะมีรายละเอียดลึกลงไปในมุมมองของผู้เรียน ซึ่งท่านจะได้พบกับกลุ่มของผู้เรียนตลอดทั้งวัน กลุ่มที่สอง ที่สำคัญไม่น้อยกว่ากลุ่มแรกคือ กลุ่มของพ่อแม่ และผู้ปกครองซึ่งจะเข้ามามีส่วนร่วม และมีบทบาทสำคัญ โดยขณะนี้ มีกลุ่มพ่อแม่ ผู้ปกครองที่ตื่นตัวจะเข้ามาร่วมในการปฏิรูป การศึกษาค่อนข้างมาก รูปแบบที่เห็นเด่นชัด เช่น การจัดการศึกษาที่บ้าน และไล่ไปถึงการ มีส่วนร่วมและมีบทบาทในโรงเรียน กลุ่มที่สาม สถาบันศาสนา ซึ่งปัจจุบันเข้ามามีส่วนร่วม มากขึ้น กลุ่มที่สี่ กลุ่มผู้นำชุมชน และกลุ่มสุดท้าย ที่มีส่วนสำคัญที่จะทำให้เกิดการปฏิรูป การศึกษาและการเรียนรู้ในครั้งนี้ คือ สื่อมวลชนในสาขาต่างๆ

รายการสัมมนาของเช้าวันนี้ คือ หลังจากนั้นไป เราจะแบ่งเป็น 5 ห้องใหญ่ๆ ท่านสามารถเลือกเข้าห้องใดก็ได้ตามความสนใจของท่าน และในช่วงเวลาของเช้านี้ทั้งหมดจะลง ลึกไปใน 5 ประเด็นตามที่ได้กราบเรียนไปแล้ว

วัตถุประสงค์ข้อที่สอง ซึ่งเราจะดำเนินการตลอดในช่วงบ่าย คือ การระดมพลัง ระดมความคิด เรื่องบทบาทและยุทธศาสตร์ในเรื่องที่คิดว่าเป็นปัญหาอยู่ 12 ประเด็น ผม อยากจะกราบเรียนต่อท่านที่เคารพทั้งหลาย ด้วยความเชื่อมั่นว่าหากสามารถทำให้ชัดเจน มี เนื้อหา มีรายละเอียด และมีวิธีการแล้วจะทำให้การปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทยในครั้งนี้ ประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น พุดง่าย ๆ คือ อาจจะมีมากกว่าที่เราได้ดำเนินการมาแล้วในรอบ ประมาณหนึ่งปี กับอีกหกเดือน

ในเวลาที่เหลือนี้ ความสำเร็จจะขึ้นอยู่กับบทบาทและยุทธศาสตร์ของกลุ่มต่างๆ ดังต่อไปนี้

ประเด็นแรก ซึ่งมีการอภิปรายตั้งแต่ช่วงเช้า และตอนบ่ายก็จะมีต่อไปคือ กลุ่มผู้นำชุมชนที่เข้ามามีบทบาท ทั้งในเรื่องการปฏิรูปการศึกษา และการปฏิรูปการเรียนรู้ ถือเป็น กลุ่มที่สำคัญ

กลุ่มของผู้ปกครอง เป็นประเด็นที่สอง ซึ่งต่อเนื่องจากช่วงเช้าเช่นกัน

ประเด็นที่สาม บทบาทของสื่อมวลชนที่จะเข้ามามีส่วนช่วยเรื่องการศึกษา ผมอยากจะกราบเรียนท่านที่เคารพว่า การปฏิรูปการศึกษาครั้งนี้ ได้รับการตอบสนอง อย่างดีเยี่ยมจากทุกฝ่าย

ปัจจุบัน กลุ่มสื่อมวลชนได้ตั้งชมรมสื่อมวลชนเพื่อการศึกษาขึ้น เพราะฉะนั้น สื่อมวลชนจะเสนอมุมมองว่าจะเข้ามามีส่วนร่วม และมีบทบาทอย่างไรในการปฏิรูปการเรียนรู้ นั้นคือกลุ่มที่สาม ซึ่งเริ่มรายการตั้งแต่หลังจากนี้เป็นต้นไปตลอดทั้งวัน

ประเด็นที่สี่ เป็นกลุ่มที่ได้เรียนไว้แล้วว่าเป็นกลุ่มสำคัญ คือครู ครูต้องมีบทบาทสำคัญในการปฏิรูปการเรียนรู้ และในอนาคตครูจะเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญมากยิ่งขึ้น

มีครูจำนวนมากที่พร้อมจะปฏิรูปการศึกษาในครั้งนี้ เดิมหลายคนพูดว่าครูจะเป็นผู้ที่ต่อต้านการเปลี่ยนแปลง หรือการปฏิรูปการศึกษาครั้งนี้มาก แต่จากการที่พวกเราดำเนินการในเรื่องนี้มานานพบว่า ไม่จริงเลยครับ ความจริงคือ มีครูจำนวนมากพร้อมที่จะเป็นผู้นำในการปฏิรูปการเรียนรู้

ผมคิดว่าหากดำเนินการต่อไป ผลักดันต่อไป ในอนาคตอันใกล้เราจะมีครูทั้งแผ่นดินที่ลุกขึ้นมาเป็นผู้นำและเป็นผู้ดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้

ประเด็นที่ห้า ที่ได้พูดถึงแล้วว่า ตอนนี้มีผู้เรียนที่ลุกขึ้นมาพูด มาแสดงความคิดเห็น และแสดงความเป็นผู้นำ ตัวอย่างที่เราพบกับนักเรียนตัวเล็กๆ แม้จำนวนไม่มากนัก แต่ในอนาคตเราคิดว่าจะมีผู้เรียนที่เป็นผู้นำ เป็นผู้เล่าและชี้แจงว่า การปฏิรูปการเรียนรู้ที่เขาได้รับเกิดผลอย่างไร แล้วเขาจะเป็นคนบอกกับพ่อแม่ โรงเรียน และครอบครัวว่า การเรียนรู้ที่เขาชอบ การเรียนรู้ที่มีความสุขนั้นเป็นอย่างไร

ในอนาคต เราอยากได้ชื่อของบุคคลที่เป็นผู้นำการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เป็นผู้เรียนจำนวนประมาณห้าถึงหกพันคน หรือหนึ่งหมื่นคนเมื่อสิ้นปีนี้ และคนเหล่านี้จะเป็นผู้บอกว่าการปฏิรูปการเรียนรู้ ที่เรดำเนินการเพื่อเขานั้น เติบโตหรือยัง เพราะฉะนั้น วันนี้ก็จะพูดถึงว่า เขาควรจะมีบทบาทอย่างไรและเราจะมียุทธศาสตร์อย่างไรที่จะทำให้ผู้นำของกลุ่มผู้เรียนออกมาปรากฏตัวให้ได้พบทั่วทั้งแผ่นดิน

ในอนาคตผู้เรียนทุกคนจะเป็นผู้นำเรื่องการเรียนรู้ เพื่อให้บรรลุตามเจตนารมณ์ ตามเป้าหมายที่เราเน้นเรื่องการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ

ประเด็นที่หก ถ้าท่านติดตามจะพบว่าการเรียนรู้ในส่วนหนึ่งมีการตื่นตัวกันมากในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่การศึกษาระดับอุดมศึกษาซึ่งมีการดำเนินงานอยู่ ยังไม่ปรากฏชัดเจนโดดเด่น ดังนั้น ในช่วงบ่าย เราจะเริ่มพูดถึงเรื่องบทบาทและยุทธศาสตร์ของการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อการปฏิรูปการเรียนรู้

ผมคิดว่าคงใช้วิธีการที่คล้ายคลึงกันระหว่างการศึกษาขั้นพื้นฐาน ต่อไปจะมีอาจารย์ และคณาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาเป็นผู้นำเรื่องการเรียนรู้ มีนักศึกษาที่ถือได้ว่าเป็นผู้มีความรู้และสติปัญญามากกว่านักเรียนในขั้นพื้นฐานลุกขึ้นบอกเราว่า หากจะเริ่มปฏิรูปการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษาจะเริ่มอย่างไร จำเป็นต้องมีการสร้างองค์ความรู้ด้วยการวิจัย เช่นเดียวกับที่ทำในระดับพื้นฐานหรือไม่ หรือว่าจะสับสน และแสวงหาครู อาจารย์ที่ดำเนินการเรื่องการเรียนรู้อยู่แล้วในระดับอุดมศึกษา และเผยแพร่หรือไม่

วันนี้เราจะเริ่มพูดประเด็นนี้ โดยหวังว่าอนาคตอันใกล้นี้ จะได้เห็นผู้นำการปฏิรูปการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษาเกิดขึ้นทั่วทั้งแผ่นดินของเราเหมือนที่กำลังเกิดขึ้นในระดับพื้นฐาน

ประเด็นที่เจ็ด เป็นเรื่องที่กำลังเร่งดำเนินการกันอยู่ ท่านจะเห็นได้ชัดว่าการปฏิรูปการศึกษาครั้งนี้ เน้นและให้ความสำคัญกับสถาบันศาสนาเพื่อให้กลับมาเป็นผู้นำในการปฏิรูปการเรียนรู้มากขึ้น

นับตั้งแต่มาตรา 6 ที่พูดถึงจุดประสงค์ของการศึกษาไว้ชัดเจนว่า การศึกษาของไทยมุ่งที่จะพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และมีอีกหลายมาตราที่เกี่ยวข้อง เพราะฉะนั้น วันนี้ทั้งวัน เราจะพูดถึงบทบาทของสถาบันศาสนากับการเรียนรู้

สิ่งที่เราอยากเห็นในอนาคตอันใกล้ และผมเข้าใจว่าทุกท่านคงเห็นด้วยว่าในอดีตที่ผ่านมา วัดคือโรงเรียน และโรงเรียนคือวัด ทั้งสองสถาบันนี้ซ้อนกันอยู่ แต่ปัจจุบันวัดกับโรงเรียนแยกห่างจากกัน อนาคตเมื่อการดำเนินการปฏิรูปการศึกษาเสร็จสิ้น เราอยากเห็นวัดกับโรงเรียนกลับมาซ้อนเป็นสถาบันอันเดียวกันอีกครั้งหนึ่ง เพราะทั้งวัดและโรงเรียนมีส่วนและมีบทบาทสำคัญยิ่งในการที่จะพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

วันนี้เราก็จะพูดในเรื่องนี้กันอย่างจริงจัง แต่เนื่องจากเราเองได้ละเลยเรื่องบทบาทของวัดกับการศึกษามานาน เพราะฉะนั้น คงต้องใช้ระยะเวลา ใช้ความรู้และความพยายามอีกมาก ในการที่จะส่งเสริมสถาบันศาสนาทุกศาสนาให้กลับมามีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาอีกครั้งหนึ่ง

ประเด็นที่แปด เรื่องขององค์กรภาคเอกชนที่จะเข้ามามีบทบาท ซึ่งในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มาตรา 12 ได้พูดถึงบทบาทของภาคเอกชนที่หลากหลายและขณะนี้ กำลังยกร่างกฎกระทรวงอยู่ เพราะฉะนั้น จะมาพูดเพิ่มเติมว่าภาคเอกชนจะมีบทบาทอย่างไร กฎหมายได้เปิดโอกาสให้ภาคเอกชนแล้ว วันนี้จึงสามารถกำหนดบทบาทที่ชัดเจนได้ เราจึงได้นำเสนองานที่ทำไว้ส่วนหนึ่งแล้ว แล้วมากำหนดยุทธศาสตร์ว่าจะทำอย่างไรต่อไป

ประเด็นที่เก้า ที่เราจะนำมาพิจารณาประเด็นที่สำคัญอีกประเด็นหนึ่ง คือเรื่อง การประเมินผลผู้เรียน เราจะพูดอย่างไรก็ได้ในเรื่องของการปฏิรูปการเรียนรู้ แต่หากครุยังวัดผลแบบเดิม โดยเน้นเรื่องความจำ เน้นข้อสอบแบบปรนัยเพียงอย่างเดียว ท้ายที่สุดการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ก็จะล้มเหลว

เพราะฉะนั้น เราจึงหยิบประเด็นที่สำคัญมาก ที่จะส่งเสริมสนับสนุนและเป็นเงื่อนไขให้การปฏิรูปการเรียนรู้ประสบความสำเร็จ คือ เรื่องการประเมินผลผู้เรียน โดยจะมาดูว่าจะทำอย่างไร และเนื่องจากเรื่องนี้ เราทิ้งไปนานอีกเหมือนกันโดยเฉพาะขณะนี้ การประเมินผลที่เราเถียงกันมากว่าจะต้องดึงกลับมาใหม่คือ การประเมินผลด้านคุณธรรมของคน ซึ่งถกเถียง

กันว่าวัดได้หรือไม่ และนักวัดผลก็วัดยาก เพราะไม่เป็นปรนัย แต่หากเราไม่เน้นปฏิรูปการวัดผล การปฏิรูปการศึกษาก็จะล้มเหลวอีกครั้งหนึ่ง ดังนั้นเราจึงต้องพูดกันในประเด็นนี้

ประเด็นที่สิบ เป็นประเด็นสืบเนื่องจากงานวิจัย และคิดว่าเวทีนี้เป็นอีกเวทีหนึ่ง ที่ควรมาคุยกันต่อ เพื่อพัฒนาไปสู่นโยบาย คือ เรื่องการจัดสรรโอกาสเพื่อเข้าศึกษาต่อ

ความจริงประเด็นที่เก้าและสิบนั้น เป็นประเด็นที่พูดถึงในพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ มาตรา 26 เรื่องการประเมินผลผู้เรียนอยู่ในมาตรา 26 วรรค 1 และเรื่อง การจัดสรรโอกาสเพื่อศึกษาต่อ หรือจะเรียกว่า การคัดเลือกหรือการสอบเพื่อเข้าศึกษาต่อเป็น ประเด็นในมาตรา 26 วรรค 2

ประเด็นการสอบเข้าชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ทำการวิจัยเสร็จแล้ว และสัมมนา แล้วครั้งหนึ่ง แต่คิดว่าควรนำเสนอและพูดกันในเวทีนี้อีกครั้งหนึ่ง เพราะมีผู้เข้าร่วมสัมมนาที่ หลากหลายกว่าที่ได้จัดไป และเมื่อมีรัฐบาลใหม่ เราก็พร้อมที่จะนำเสนอประเด็นนี้ ซึ่งถือเป็น ประเด็นนโยบายด้านการศึกษาที่สำคัญ เพราะจากงานวิจัยพบว่า มีไม่กี่ประเทศในโลก ที่เริ่ม สอบเข้าตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 เด็กไทยน่าสงสารมาก เพราะต้องเครียด ต้องเรียน กวดวิชา ตั้งแต่อายุขวบกว่าๆ นี่เป็นปัญหาที่สำคัญ จึงต้องมาคุยกันอีกครั้งหนึ่ง เพื่อจะนำไปสู่ นโยบาย

ประเด็นที่สิบเอ็ด เป็นเรื่องที่สำคัญและมีการพูดถึง แต่ยังไม่เห็นภาพไม่ชัด คือ มาตรา 24 (5) ที่ว่า ต่อไปนี้ ผู้เรียนจะต้องใช้กระบวนการวิจัยเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ แต่ สังคมไทยไม่ค่อยคุ้นกับเรื่องการวิจัย เรามองว่าการวิจัยเป็นเรื่องยากลำบาก หากมองใหม่ว่า กระบวนการวิจัยคือกระบวนการสร้างปัญญา เพราะฉะนั้นถ้าจะให้คนไทยสามารถสร้างปัญญา ได้เอง การเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวิจัย หรือกระบวนการในการสร้างปัญญาก็เป็นเรื่องที่สำคัญ

เพราะฉะนั้น ก็จะคุยกันในประเด็นว่า เราจะเรียนรู้การสร้างสรรค์ปัญญาโดยใช้ กระบวนการวิจัยควรทำอย่างไร ไม่จำเป็นต้องใช้กระบวนการเพื่อการเรียนรู้ระดับปริญญาเอก แต่ว่าเริ่มตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เลยได้ไหม การเรียนรู้ด้วยการตั้งคำถาม การเรียนรู้ด้วยการ สร้างคำถามง่ายๆ การเรียนรู้โครงการ เหล่านี้จะทำให้เด็กเรียนรู้โดยวิธีการสร้างปัญญาต่อไป จึงคิดว่าเป็นเรื่องที่สำคัญและเป็นอีกประเด็นหนึ่งของการปฏิรูปการเรียนรู้ ตามมาตรา 24 (5) ที่จะนำมาคุยกันในวันนี้

ประเด็นสุดท้าย เราจะมียุทธศาสตร์อย่างไรในการปฏิรูปการเรียนรู้ สำหรับเด็ก ที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งกฎหมายกำหนดเด็กกลุ่มนี้ไว้ เราจึงนำเสนอเป็นอีกประเด็นหนึ่ง สำหรับช่วงบ่ายนี้

สรุปว่า ในช่วงบ่ายวันนี้ เราจะพิจารณาอย่างลึก ใน 12 ประเด็น และผมมั่นใจ อย่างยิ่งว่า ท่านที่มาร่วมสัมมนาวันนี้จะไม่ใช่มาเป็นผู้ฟัง แต่ท่านจะมีโอกาสแสดงความคิดเห็น

ได้ใช้ความคิดและพลังทางสมองของท่านช่วยในการสร้างสรรค์และช่วยในการปฏิรูปการเรียนรู้
ขั้นต่อไปได้เป็นอย่างดี และถือเป็นการดำเนินงานที่มาจากสมองของคนทั้งประเทศซึ่งมาร่วมกัน
อยู่ในห้องนี้

ดังนั้น ช่วงบ่าย เราจะแบ่งออกเป็นกลุ่ม ๆ ละ 9 คน และสำนักงานฯ จะจัด
ผู้ช่วยเลขานุการให้อีก 1 คน รวมเป็น 10 คน โดยท่านเลือกประธานและเลขานุการกลุ่มเอง
เพราะฉะนั้น ถือเป็นโอกาสสำคัญของท่าน ที่จะได้มีส่วนร่วมที่สำคัญอย่างยิ่งในการปฏิรูป
การศึกษา ซึ่ง ณ บัดนี้ได้กลายเป็นหนึ่งในวาระที่สำคัญของชาติเรียบร้อยแล้ว

ผลจากการอภิปรายและการระดมสมอง ทั้งภาคเช้าและภาคบ่ายนั้น สำนักงานฯ
ได้พิจารณาชัดเจนแล้วว่า จะนำผลในทุกเรื่องทุกประเด็น ไปใช้ประโยชน์เพื่อการวางแผน และ
การดำเนินงานในการปฏิรูปการเรียนรู้ ให้บรรลุตามที่กำหนดไว้ ในพระราชบัญญัติการศึกษา
แห่งชาติ เพื่อให้เป็นดำเนินการที่มีประสิทธิภาพสูงสุดให้ได้

ในนามของคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ผมขอถือโอกาสนี้กราบ
ขอบพระคุณทุกท่านที่ได้มีส่วนร่วมอย่างสำคัญ โดยมาร่วมกันในวันนี้ เพื่อช่วยสร้างวาระ ซึ่งเป็น
ประวัติศาสตร์ที่สำคัญในการปฏิรูปการศึกษาของชาติ เพื่อเปิดโอกาสให้คนไทยได้บรรลุ
วัตถุประสงค์ครบทั้ง 3 ประการของระบบการศึกษาไทย และทำให้การศึกษาต่อจากนี้ไป เป็น
การศึกษาที่สร้างคนไทยให้เป็นคนดี คนเก่ง และเรียนรู้ที่มีความสุข

ผมขอขอบคุณเวลาของท่านเพียงเท่านี้ และขอถือโอกาสนี้กราบขอบพระคุณ
อีกครั้งหนึ่ง และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลจากการสัมมนาจะเป็นประโยชน์ที่สำคัญยิ่งต่องาน
การศึกษาของชาติในอนาคต ขอบพระคุณครับ

การประชุมทางวิชาการ การปฏิรูปการเรียนรู้ : เสียงสะท้อนจากผู้เรียน *

นักเรียน-นักศึกษาที่ร่วมแสดงความคิดเห็นต่อการปฏิรูปการเรียนรู้ ได้สะท้อนความคิดเห็น สรุปได้ดังนี้

การที่ครูเปลี่ยนวิธีสอนแบบเดิม โดยลดบทบาทในการบอกความรู้ มาเป็นผู้แนะนำให้ผู้เรียนได้ฝึกคิด และค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง หรือค้นคว้าหาความรู้กับเพื่อนๆ หรือจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ การจัดทำโครงการเพื่อศึกษาหาความรู้ และนำเสนอความรู้ต่อเพื่อนๆ ครูและผู้เรียนร่วมกันสรุปความรู้และข้อค้นพบ นั้น ในช่วงแรกของการเรียนแบบนี้ไม่ค่อยมีความสุขนัก เพราะความเคยชินกับการเรียนแบบเดิม คือ จดและจำตามที่ครูบอก แต่เมื่อได้ฝึกไประยะหนึ่งก็รู้สึกสนุก มีความสุขมากขึ้น และเรียนรู้ได้กว้างขวางขึ้น

ปัญหา คือ เมื่อปฏิรูปการเรียนรู้แล้วควรปรับหลักสูตรการเรียนการสอนด้วย เพราะหลักสูตรในปัจจุบันมีเนื้อหากว้างเกินไป หากครูสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ การสอนจะไม่ครบตามหลักสูตร ดังนั้นควรตัดทอนเนื้อหาบางส่วนที่ไม่จำเป็นออก เพื่อให้ผู้เรียนจะได้เรียนรู้แบบลงลึกในรายละเอียดมากขึ้น รวมทั้งต้องปรับข้อสอบเข้ามหาวิทยาลัยให้สอดคล้องกับการปฏิรูปการเรียนรู้ เพราะข้อสอบปัจจุบันยากและมีเนื้อหากว้างจนเกินไป ทำให้นักเรียนต้องไปเรียนกวดวิชา เพราะคิดว่ากวดวิชาแล้วจะทำให้สอบเข้ามหาวิทยาลัยได้

อีกประการหนึ่ง คือ อาจารย์ในมหาวิทยาลัยบางส่วนยังไม่ยอมเปลี่ยนวิธีสอน เนื่องจากบางท่านสอนมานานกว่า 30 ปี ทำให้ยากที่จะยอมรับการปฏิรูปการเรียนรู้ ครู อาจารย์ในยุคปฏิรูปการเรียนรู้จึงควรแหวกกฎและกรอบเดิม ๆ ออกมาให้ได้ เพื่อสร้างความเป็นอิสระ และความมั่นใจในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด

* โดย นายเปรม สวนสมุทร

นิสิต ปีที่ 3 คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นางสาวณัฐวรรณ เฉลิมสุข

นักเรียน ปวช. 2 วิทยาลัยศิลปหัตถกรรมกรุงเทพ

นางสาวอรุณี ธารธนานนท์

นักเรียนชั้น ม. 3 โรงเรียนสตรีศรีสุริโยทัย

เด็กชายขวัญวงศ์ บุญพิทักษ์ นักเรียนชั้น ป. 3 โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ

ผู้ดำเนินรายการ : นางสาวพัชร์ประไพ เกียรติอุทัย นักเรียนชั้น ม. 6 โรงเรียนคณะราษฎรบำรุง ปทุมธานี

นอกจากนี้ กลุ่มผู้เรียนได้เสนอแนวทางในการแก้ไข คือ ทบวงมหาวิทยาลัยควรปรับข้อสอบเข้ามหาวิทยาลัยให้สอดคล้องกับการเรียนการสอนแนวใหม่ โดยไม่ออกข้อสอบที่วัดเฉพาะความจำเพียงอย่างเดียว แต่ต้องออกข้อสอบที่วัดในเรื่องการคิดวิเคราะห์ด้วย

ในการออกข้อสอบเข้ามหาวิทยาลัยต้องให้ครอบคลุมและยุติธรรมกับทุกฝ่าย โดยเปิดโอกาสให้ครูมัธยมศึกษาช่วยออกข้อสอบกับอาจารย์มหาวิทยาลัย และควรรนำผลงานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมาประกอบการพิจารณาคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัยด้วย

นอกจากนี้ ยังได้เสนอให้เปลี่ยนวิธีคิดของคนไทย โดยให้เห็นความสำคัญและความสามารถของการเรียนอาชีวศึกษา เนื่องจากเป็นการเรียนที่ได้ฝึกปฏิบัติและเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้ และอยากให้รัฐบาลให้ความสำคัญของผู้เรียนอาชีวศึกษาให้เท่าเทียมกับนักเรียนสายสามัญด้วย

การประชุมทางวิชาการ
บทบาทและยุทธศาสตร์ของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการปฏิรูปการเรียนรู้^๑

การประชุมสมัชชาการปฏิรูปการเรียนรู้ ในประเด็นบทบาทและยุทธศาสตร์ของพ่อแม่ ผู้ปกครองการปฏิรูปการเรียนรู้ สรุประเบียบสำคัญจากผู้อภิปรายได้ดังนี้

นายแพทย์ชัยรัตน์ เตชะไตรศักดิ์

ในฐานะผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยได้ให้ทัศนะว่า พ่อแม่ควรรู้จักนิสัยของลูกทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน ซึ่งบางครั้งก็แตกต่างกัน ควรทำความรู้จักและคุ้นเคยกับเพื่อน ๆ ของลูกเพื่อให้รู้จักนิสัยลูกที่โรงเรียนเป็นอย่างไร การรู้จักพ่อแม่ของเพื่อนลูกมีความสำคัญ เพราะจะได้ทำความรู้จักกัน ทำกิจกรรมร่วมกัน และช่วยกันสอดส่องดูแลการที่พ่อแม่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจะทำให้ลูกมีความภูมิใจ และมีผลให้ผลการเรียนของลูกดีขึ้น

พ่อแม่ผู้ปกครองควรสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้ลูก โดยเฉพาะอย่างยิ่งบรรยากาศนอกห้องเรียน แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ และการพากลุ่มพ่อแม่และเพื่อน ๆ ของลูกไปทัศนศึกษาตามต่างจังหวัดต่าง ๆ ร่วมกัน จะช่วยทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างพ่อแม่และลูก

สำหรับความพร้อมของพ่อแม่ ผู้ปกครองในเมืองและต่างจังหวัดหรือชนบทอาจแตกต่างกัน พ่อแม่ในเมืองอาจมีฐานะและอาชีพที่ดีกว่า มีสิ่งอำนวยความสะดวกมากกว่า แต่มักไม่ค่อยมีเวลาให้ลูก ในขณะที่พ่อแม่ในชนบทอาจมีอาชีพและรายได้ไม่สูงนักแต่ก็มีเวลาให้ และในบางครั้งก็อาจใช้การติดต่อสื่อสารอย่างง่าย ๆ เช่น จักรยาน ดังนั้นไม่ว่าในเมืองหรือชนบทพ่อแม่ ผู้ปกครองก็ควรดูแลเอาใจใส่ลูก และสามารถรวมพลังเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครองเพื่อให้ความร่วมมือกับโรงเรียนได้

นางศิริพรรณ เจริญสุข

ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านบางกะปิ ในฐานะผู้บริหารโรงเรียนให้ความเห็นว่า พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ระบุบทบาทของพ่อแม่ ผู้ปกครองให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่หลายมาตรา ในปัจจุบันความร่วมมือระหว่างบ้านกับโรงเรียนมีความสำคัญ

^๑ โดย นายแพทย์ชัยรัตน์ เตชะไตรศักดิ์ ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย
นายนิพัทธ์ ภัทรธิตี ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนหอวัง
นางศิริพรรณ เจริญสุข ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านบางกะปิ
ผู้ดำเนินรายการ : นางยุพา เพชรฤทธิ์

มาก โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้พ่อแม่ ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานต่าง ๆ ของโรงเรียน พ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้บริหารโรงเรียน และครู จะต้องทำความเข้าใจว่า เด็กทุกคนมีศักยภาพและความต้องการไม่เหมือนกัน

พ่อแม่ ผู้ปกครองไม่ควรฝากภาระหน้าที่ และความรับผิดชอบให้แก่ครูและโรงเรียน เป็นผู้ดูแลแต่ฝ่ายเดียว พ่อแม่ ผู้ปกครองและชุมชน ต้องช่วยกันดูแลและเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของโรงเรียน

นอกจากนี้ ผู้บริหารโรงเรียน รวมทั้งผู้บริหารระดับสูงในสังกัดหน่วยราชการต้องเปิดใจ และมีวิสัยทัศน์ เปิดประตูรับให้พ่อแม่ ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 เปิดโอกาสให้พ่อแม่ผู้ปกครองสามารถเข้ามาในฐานะกรรมการสถานศึกษา เป็นต้น หรือแม้แต่ในเรื่องอื่น ๆ ที่โรงเรียนต้องการความช่วยเหลือ

นายนิพัทธ์ ภัทรธิตี

ผู้ปกครองซึ่งมีความสนใจในเรื่องเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครองเห็นว่า พ่อแม่ ผู้ปกครองในยุคปัจจุบันควรเอาใจใส่ต่อลูกอย่างยิ่ง พ่อแม่ไม่ควรทิ้งภาระทั้งหมดให้โรงเรียน ควรพิจารณาตนเองว่าได้ให้เวลากับลูกมากน้อยเพียงใด อย่างไรก็ดี พ่อแม่มักจะคาดหวังกับลูกมากเกินไป ซึ่งเป็นการไม่ถูกต้อง และเป็นการสร้างความกดดันให้กับลูก ดังนั้นพ่อแม่ ผู้ปกครองควรต้องปฏิรูปตนเองเสียก่อน ทั้งในแง่ทัศนคติและความคาดหวัง

บางครั้งพ่อแม่หลายคนก็ไม่แน่ใจว่า จะเข้าไปช่วยเหลือโรงเรียนในลักษณะใด การที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 เปิดทางให้พ่อแม่ผู้ปกครองมีส่วนร่วม จึงถือเป็นมิติใหม่ในการจัดการศึกษา จะทำให้พ่อแม่ซึ่งส่วนใหญ่ก็พร้อมที่จะช่วยเหลือโรงเรียนอยู่แล้ว ได้เข้าไปช่วยเหลือโรงเรียนในเรื่องต่าง ๆ และสร้างความเข้มแข็งให้กับเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง ซึ่งการดำเนินการต่าง ๆ ก็จะได้เกิดประโยชน์กับผู้เรียนทั้งสิ้น

นอกจากนี้ผู้เข้าร่วมประชุมได้เสนอความเห็น ซึ่งสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1. บทบาทพ่อแม่ ผู้ปกครองตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

พ่อแม่ ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติแตกต่างกัน บางส่วนมีความรู้ความเข้าใจแล้ว แต่บางส่วนก็ยังไม่ค่อยมีความรู้ความเข้าใจ ดังนั้น พ่อแม่ ผู้ปกครองจึงต้องมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทและการมีส่วนร่วมในการปฏิรูปการเรียนรู้ในโรงเรียน ดังนั้น ที่ประชุมจึงเสนอว่า ผู้บริหารของโรงเรียนควรเปิดใจกว้าง ให้พ่อแม่ ผู้ปกครองได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมและการดำเนินงานต่าง ๆ ของโรงเรียน และโรงเรียนควรรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะของพ่อแม่ ผู้ปกครองเพื่อร่วมกันปฏิรูปการเรียนรู้ของผู้เรียน

2. บทบาทเครือข่ายพ่อแม่ผู้ปกครอง

พ่อแม่ ผู้ปกครองเห็นว่า การรวมตัวของเครือข่ายพ่อแม่ผู้ปกครองเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการปฏิรูปการเรียนรู้ โดยอาจรวมตัวเป็นเครือข่ายผู้ปกครองในโรงเรียน และเห็นว่า การสร้างความคุ้นเคยกับครู ยกย่องให้เกียรติครูเป็นวิธีการหนึ่งที่จะทำให้พ่อแม่ผู้ปกครองได้รับความร่วมมือจากทางโรงเรียน สามารถเข้าไปร่วมกิจกรรมต่าง ๆ และช่วยพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน

3. ความร่วมมือระหว่างบ้านกับโรงเรียน

ยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียนมีความสำคัญมาก โดยพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้บริหาร และครูต้องร่วมมือกันเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข โดยเฉพาะอย่างยิ่งเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครองนั้นมีพลังและศักยภาพมาก เพราะมาจากหลากหลายกลุ่มและหลากหลายอาชีพ บทบาทของพ่อแม่ ผู้ปกครองจึงมีความสำคัญต่อการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งที่บ้าน ที่โรงเรียน และการส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ รวมทั้งการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นอกจากนี้ พ่อแม่ ผู้ปกครองเองจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีด้วย

4. บทบาทของพ่อแม่ ผู้ปกครองในฐานะกรรมการสถานศึกษา/ กรรมการโรงเรียน

พ่อแม่ ผู้ปกครอง เห็นว่าการเข้าไปมีบทบาทในการเป็นกรรมการสถานศึกษามีความสำคัญมาก เพราะจะทำให้พ่อแม่ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการปฏิรูปการเรียนรู้โดยตรง โดยเฉพาะการเข้าไปมีส่วนร่วมในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร การเรียนการสอน และการดำเนินงานต่าง ๆ ของโรงเรียน ฯลฯ รวมทั้งจะสามารถตรวจสอบการดำเนินงานของโรงเรียนด้วย

5. ความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา

พ่อแม่ ผู้ปกครองเห็นด้วยกับการประกันคุณภาพการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่กำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา โดยโรงเรียนทุกแห่งจะต้องเตรียมความพร้อมที่จะได้รับการตรวจสอบจากภายนอก และเห็นว่าโรงเรียนควรมีการรายงานผลการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้พ่อแม่ ผู้ปกครองได้ทราบด้วย

การประชุมทางวิชาการ
ศาสนากับการปฏิรูปการเรียนรู้ในมุมมองของนักวิชาการ^๑

การประชุมทางวิชาการในประเด็นเรื่องศาสนากับการปฏิรูปการเรียนรู้ในมุมมองของนักวิชาการ สามารถสรุปประเด็นสำคัญในการอภิปรายได้ดังนี้

ศาสตราจารย์กীরติ บุญเจือ

มีความเห็นว่า การปฏิรูปการเรียนรู้หมายถึงการดำเนินงานอย่างไรก็ตามที่ให้ได้ความรู้ โดยต้องมีคุณต่อชีวิตและสังคมมากขึ้น ส่วนศาสนธรรม คือ การซื่อความจริง ความเท็จ ความดี ความชั่ว พร้อมด้วยคำอธิบายจงใจให้เชื่อ

ปัจจุบันสถาบันศาสนายากที่จะมีบทบาทต่อการปฏิรูปการเรียนรู้ หากไม่มีการปฏิรูปตนเองก่อน แต่ละศาสนามีการกำหนดท่าทีในการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งแจกแจงได้ดังนี้

หนึ่ง บ้านใครใครอยู่ อยู่ใคร ๆ นอน

สอง ของฉันดีคนเดียว เป็นแนวคิดแบบชาตินิยม ศาสนานิยม ให้ประชาชนเป็นคนตัดสินว่าชาติของเรา จะเอาศาสนาไหน คิดว่าศาสนาดีถูกต้องอยู่ศาสนาเดียวก็เกิดสงครามศาสนาขึ้นได้

สาม ทุกศาสนาเลวเท่ากันหมด ศาสนาเป็นสิ่งมอมเมาประชาชน เป็นอุปสรรคต่อความเจริญก้าวหน้าของสังคม

สี่ ทุกศาสนาดีเท่ากันหมด ถ้าดีหมดแล้วจะมีหลายศาสนาทำไม รวมเป็นศาสนาเดียวกันไม่ดีกว่าหรือ คงไม่ได้ ไม่มีใครยอม

ห้า ทุกศาสนาดี แต่ดีต่างกัน ศาสนาอื่นก็ดีและดีที่สุดด้วยสำหรับผู้ที่เลื่อมใสศานา นั้น ๆ ต้องยอมรับว่าแต่ละคนมีสิทธิที่จะเลือกศาสนาหนึ่งดีที่สุดสำหรับเป็นหลักยึดเหนี่ยว ถ้าผู้รู้ศาสนาทั้งหลายปรับท่าทีมาเป็นแบบนี้ ศาสนาจะมีบทบาทอย่างสูงทีเดียว

จากทั้ง 5 ท่าที่ดังกล่าวมีถึง 4 ท่าที่ที่ไม่สามารถใช้ได้

^๑ โดย ศาสตราจารย์ กীরติ บุญเจือ ราชบัณฑิต ประเภทสาขาวิชาอักษวิทยา และรองประธานด้านปรัชญาและ
ศาสนามูลนิธิเพื่อการพัฒนาและสันติภาพ

รองศาสตราจารย์ ดร. เตือน คำดี ผู้อำนวยการโครงการจัดตั้งวิทยาเขตลพบุรี มหาวิทยาลัยเศรษฐศาสตร์

รองศาสตราจารย์พิเชษฐ กาลามเกษตร หัวหน้าภาควิชามานุษยศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ผู้ดำเนินรายการ : บุญศรี พานะจิตต์ ผู้เชี่ยวชาญด้านแผนงานทางศาสนา กรมการศาสนา

ยุทธศาสตร์สำคัญที่จะให้สถาบันศาสนามีบทบาทในการเรียนรู้

1. ยุทธศาสตร์โจมตี โดยศัตรูของเราอุปสรรคต่อการทำงานร่วมกัน ทุกศาสนาควรร่วมมือกันเพื่อจะเอาชนะศัตรูเดียวกัน

2. เป้าหมายสำคัญคือความรู้คู่คุณธรรม ความรู้หมายถึงความรู้อื่น ๆ ที่ไม่ใช่ศาสนาและศีลธรรม และคุณธรรมคือ ศาสนา แต่ทั้งสองอย่างมีลักษณะตรงข้ามกันอยู่ ดังนั้นต้องกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อให้ทั้งสองอย่างนี้มาเป็นคู่กันให้ได้

เช่น หากโรงเรียนกวดวิชาศีลธรรมหรือศาสนาเก็บค่าเล่าเรียน ไม่มีคนมาเรียน แต่ถ้าเปิดสอนคอมพิวเตอร์เก็บค่าเรียนชั่วโมงละ 500 - 1000 บาท มีคนมาเรียน เพราะเรียนแล้วนำไปประกอบอาชีพได้ แต่ถ้าสอนศาสนา ศีลธรรม ขอให้คนบริจาคเงินได้ แต่เปิดสอนคอมพิวเตอร์ขอให้คนบริจาคเงินไม่ได้ ควรจะใช้ตรงนี้เป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญ

3. รัฐบาลมีนโยบายให้สถาบันศาสนาร่วมปฏิรูปการเรียนรู้ ซึ่งต้องปฏิรูปภายในศาสนา ก่อน ดังนั้น รัฐบาลควรมีงบประมาณ แผน และวิทยาการ ในการพัฒนาศาสนบุคคลของทุกศาสนาให้มีความรู้คู่คุณธรรม โดยต้องให้รู้ทั้งทางโลกและทางธรรม

รองศาสตราจารย์ ดร. เตือน คำดี

มีความเห็นว่าปฏิรูปการเรียนรู้ หมายถึง การพัฒนาการศึกษาโดยให้มีความรู้คู่คุณธรรม และศาสนธรรม หมายถึง คำสอนของศาสนา โดยเฉพาะศาสนาที่สำคัญยิ่งของโลก ที่ต้องปฏิรูปการเรียนรู้และการศึกษา เพราะพบว่าการศึกษาไม่ได้เป็นไปเพื่อความรู้คู่คุณธรรม เราให้ความสำคัญกับคำว่า เก่งทางวิชาการ หรือศาสตร์ที่ว่าด้วยข้อเท็จจริง แต่ความเป็นจริงของชีวิตต้องมีคุณธรรมหรือคุณค่า ดังนั้นจึงต้องมีความรู้ที่คู่คุณธรรม

องค์ประกอบที่ควรมีคือ บ้าน วัด และโรงเรียน หรืออาจจะเพิ่มชุมชนด้วย ซึ่งในอดีตเคยเป็นที่เดียวกัน แต่ปัจจุบันทั้งสามองค์ประกอบไม่มีลักษณะของการบูรณาการ การศึกษาก็ทิ้งให้โรงเรียนเป็นผู้รับผิดชอบ โดยแท้จริงแล้วต้องให้เก่งกับดีมาคู่กันหรือให้ดีมาก่อน นี่คือหัวใจของการปฏิรูป การปฏิรูปการศึกษาต้องมีหลักการที่ให้ทุก ๆ ส่วนของสังคมมีส่วนในการจัดการศึกษา ดังนั้นบ้าน วัด และโรงเรียนจะต้องบูรณาการเข้าด้วยกัน

ศาสนาจะต้องมีบทบาทในการปฏิรูปทั้งตนเอง บ้าน และโรงเรียน และให้บูรณาการหรือการปรับเปลี่ยนส่วนที่มันเป็นปัญหา เราต้องมองว่าหลักธรรมและคนเป็นเรื่องเดียวกัน หลักธรรมอยู่ในใจของคน แต่ในทางปฏิบัติเราทำให้มันแตกแยกกัน

องค์กรศาสนาจะต้องพิจารณาทั้งเรื่องการปกครอง ศาสนศึกษา การศึกษา สงเคราะห์ สาธารณูปการ สาธารณสงเคราะห์ และต้องแสดงให้เห็นว่ากิจกรรมเหล่านี้เป็นทั้งหลักสูตร กระบวนการศึกษา และที่สำคัญที่สุดคือเป็นที่มาขององค์ความรู้

ศาสนามีความหมายในเชิงคุณธรรม กิจกรรมต่าง ๆ ที่แสดงออกในทางคุณธรรม คือ กิจกรรมที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งก่อให้เกิดการปฏิบัติหรือกระบวนการฝึกอบรม แล้วย้อนกลับไปที่ว่าองค์ความรู้ ก็คือ ปริยัติ หรือความรู้ที่เกิดจากการที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมต่าง ๆ

ศาสนา ไม่ว่าจะในแง่ที่เป็นแหล่งการเรียนรู้ หรือเป็นบุคคล อย่างเช่น ศาสนสถานก็เป็นแหล่งการเรียนรู้ ศาสนพิธีเป็นวัฒนธรรม จึงเป็นเรื่องของการเรียนรู้ กิจกรรมเหล่านี้เป็นกิจกรรมที่ศาสนบุคคล ซึ่งเรารวมเรียกว่า วัด บ้าน และโรงเรียนจะต้องมีลักษณะของการบูรณาการ จึงจะทำให้องค์ความรู้ที่ได้จากกิจกรรมเหล่านั้นมาคู่กับคุณธรรม

ความรู้คู่คุณธรรมเป็นความรู้ที่เกิดขึ้นจากการมองว่า หลักการศาสนาเป็นทั้งตัวการศึกษา สื่อการศึกษา ระบบการศึกษา และระบบการศึกษา หากไม่เข้าใจหลักการมองที่เป็นความสำคัญในลักษณะขององค์ประกอบที่สอดคล้องกันให้ได้ก็จะไม่เกิดผลการปฏิบัติที่จะไปสู่จุดประสงค์ที่เราต้องการ และทำให้เห็นว่าศาสนามีองค์ความรู้ มีการเรียนรู้ หรือวิธีการบูรณาการ และจะเกิดการเรียนรู้ ตรงนี้เป็นยุทธศาสตร์หรือเป็นวิธีการที่จะทำให้เกิดการปฏิรูปการศึกษา

การศึกษาไม่ใช่เรื่องขององค์กร องค์กร หรือบุคคลเท่านั้น แต่เป็นเรื่องของทั้งหมด โดยมีชีวิตเป็นศูนย์กลาง การศึกษาจะต้องทำหน้าที่ในการพัฒนาและขัดเกลาชีวิต นำชีวิตไปสู่ความสุข ไปสู่ความรู้คู่คุณธรรม แต่ต้องเริ่มจากการเข้าใจก่อนว่าความรู้คืออะไร การเรียนการสอนจึงจะทำให้เกิดความรู้คู่คุณธรรมได้

ความรู้มีสองประเภท ประเภทหนึ่งเป็นความรู้ที่เป็นศาสตร์เกิดจากปรัชญาทำให้เกิดเป็นสังคมศาสตร์ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เป็นการศึกษาข้อเท็จจริงมาเป็นองค์ความรู้ที่เรียกว่าศาสตร์ ศาสตร์ไม่มีอิทธิพลในการกำหนดบทบาทชีวิตของใคร ปัจจุบัน เราเรียนแต่เรื่องนี้ ไม่ได้เรียนเรื่องศีลธรรม ระบบนี้ทำให้เราเสียหาย เราต้องการแต่ความเก่ง ความฉลาด ความที่จะไปเป็นนักวิชาการ ที่จะไปศึกษาวิทยาศาสตร์ เพื่อหาอาชีพที่ดี ๆ ที่ได้เงิน มันผิด ความรู้อันนี้มีลักษณะเป็นข้อมูลทั้งนั้น ใครจะเก่งอย่างไรก็ตามไม่ได้เปลี่ยนแปลงชีวิต

ความรู้ที่สองเกิดจากการที่คนมีปัญหา คือรู้วิธีคิด เอาความรู้ที่เป็นศาสตร์มาคิด ไตร่ตรอง และวินิจฉัย ความรู้เป็นข้อมูล ใช้ปัญญาคิด เข้าใจ และวินิจฉัยแล้วรู้ว่ามีคุณ โทษ ประโยชน์อย่างไร ความรู้หรือปัญญาประเภทนี้เป็นความรู้คู่คุณธรรม

ยกตัวอย่างเช่น ผมรู้คณิตศาสตร์ ซึ่งเป็นวิชาการ รู้และเก่งอย่างไรก็ตาม แต่ไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผม ผมรู้กฎเกณฑ์วิทยาศาสตร์ ก็ไม่เปลี่ยนให้ผมเป็นคนดี แต่ผมรู้คุณธรรมที่แม่อบรมสั่งสอนว่า กตัญญูกตเวทียเป็นเครื่องหมายของคนดี ผมยอมรับกฎนี้ว่ามีอิทธิพลในการเปลี่ยนแปลงชีวิตผม องค์ความรู้ที่กำหนดบทบาททางจิตใจและมีอำนาจในการเปลี่ยนแปลงผม ดังนั้น จึงเป็นการสอนให้เข้าใจวิธีคิด เข้าใจข้อเท็จจริง แล้วเกิดความรู้ ก็จะกลายเป็นคนเก่ง ฉลาด รู้ความจริงจากข้อเท็จจริง และเป็นคนมีคุณธรรม มีความสุขในการที่ได้ปฏิบัติหน้าที่

การศึกษาที่แล้วมามีปัญหาเพราะเรียนแต่ศาสตร์ การปฏิรูปการศึกษาต่อไปนี้ ทุก ๆ คนต้องเป็นตัวอย่างของกันและกัน ไม่ใช่ผู้สอนหรือผู้รับสอน ต้องมีลักษณะปฏิสัมพันธ์เชิงบูรณาการ

ทุก ๆ คน เป็นศูนย์กลางของกันและกัน การศึกษาจะต้องเป็นทั้งชีวิตไม่ใช่เป็นส่วนใดส่วนหนึ่ง หากทำได้เช่นนี้ก็จะได้ความรู้คู่คุณธรรม

รองศาสตราจารย์พิเชษฐ กาลามเกษตร

มีความเห็นว่า การปฏิรูปการเรียนรู้เป็นการกำหนดเป้าหมายและวิธีการบรรลุเป้าหมายใหม่ เดิมที่มีอยู่จะประกอบด้วยเป้าหมาย มีวิธีการหรือกระบวนการ เมื่อจะเปลี่ยนต้องเปลี่ยนทั้งสองอย่างคือ กำหนดเป้าหมายใหม่ และกระบวนการใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการในปัจจุบัน

การปฏิรูปการศึกษากำหนดเป้าหมายเป็นนามธรรมกว้าง ๆ เพียงความรู้คู่คุณธรรมคือเก่งและดี ศาสนาให้ความดี และวิชาความรู้โดยทั่วไปให้ความเก่ง ดังนั้นเก่งและดี หมายความว่าต้องมีวิชาความรู้ต่าง ๆ คู่กับความรู้เรื่องศาสนาที่ต้องสามารถนำไปปฏิบัติได้

ปัญหาต่าง ๆ ในปัจจุบันเกิดจากความเก่งและความดีที่อยู่คนละกระแส การเปลี่ยนแปลงแนวทางปฏิรูปการศึกษาเป็นเรื่องใหญ่ จึงไม่สามารถฝากไว้กับสถาบันศาสนาและครูในระดับต่าง ๆ หรือฝากไว้ในสถาบันหนึ่งสถาบันใด แต่ต้องเป็นการแตกรากฐานไปกระทั่งถึงยอดและต้องดูว่าปัญหาคืออะไร สิ่งที่ต้องการในปัจจุบันคือ การบูรณาการ

ในแง่สังคมวิทยา สถาบันที่มีอำนาจสูงสุดและกระทบกระเทือนทุกสถาบัน คือสถาบันทางการเมือง รัฐธรรมนูญจะเขียนอย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จะเขียนอย่างไรก็ตาม ในข้อเท็จจริงที่ปฏิเสธไม่ได้ว่ากระบวนการเป็นเรื่องสำคัญ ประชาธิปไตยเป็นกระบวนการ ซึ่งมีอยู่ 2 วิธี คือ

วิธีที่ 1 ก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ไปสู่การยอมรับ

วิธีที่ 2 คือ เผด็จการ ซึ่งศาสนาทำไม่ได้ แนวโน้มของสังคมไปไกลกว่าในเรื่องของบูรณาการ คือไปถึงลักษณะพหุสังคม ที่ยอมรับความเป็นเอกเทศ ให้ศักดิ์ศรีและความเสมอภาคกัน

ตรงนี้มีทั้งข้อดีและข้อเสีย ข้อดีคือ ทุกศาสนามีอิสรภาพ แต่ข้อเสียคือเป็นเบี้ยหัวแตก ในสังคมประชาธิปไตยสิ่งที่น่ากลัวคือเผด็จการรัฐสภา ประชาธิปไตยจึงเป็นลัทธิที่ไม่ใช่ดีที่สุด แต่แย่น้อยที่สุดเท่านั้น

สังคมไทยทุกวันนี้ มีคนไทยจำนวนมากที่คิดว่าตนเป็นคนดีโดยไม่ต้องเข้าวัด ไม่ต้องละหมาด ไม่ต้องเข้าโบสถ์ ไม่ต้องนับถือศาสนา ไม่ต้องมีพระเจ้า ไม่ต้องเชื่อในพระรัตนตรัยก็ได้ ถามว่าคนเหล่านั้นเขามีคุณธรรมหรือไม่ คุณธรรมกลายเป็นเรื่องของศักดิ์ศรี ถ้าบอกว่าคุณไม่มีคุณธรรม ผมว่าเขาไม่ยอมรับ เพราะฉะนั้น วิกฤตใหญ่เรื่องการศึกษาไม่ใช่เรื่องกระบวนการ แต่เป็นเรื่องพื้นฐาน เรื่องคุณค่า

ยุทธศาสตร์สำคัญของศาสนา คือ มติร่วมหรือพลังร่วม โครงสร้างพื้นฐานของศาสนาทุกศาสนาในประเทศไทย มีสิ่งร่วมอย่างหนึ่งคือ เป้าหมายที่สุดของความสมบูรณ์ของชีวิตอยู่เหนือโลก นอกจากนั้นถือเป็นวิธีการเพื่อแสวงหาสิ่งเหนือโลก ซึ่งเรียกว่าศีลธรรมก็ได้ แต่กระบวนการอื่น

ก็หาสิ่งที่เป็นเป้าหมายของชีวิตและถือว่าเป็นสิ่งดี เพราะมนุษย์อาจจะเรียกว่าเป็นสิ่งที่มีความค่าก็ได้ นั่นคือจริยธรรม จริยธรรมจึงกลายเป็นเรื่องธรรมดา ซึ่งสังคมยอมรับว่าไม่จำเป็นจะต้องมาจาก ศาสนา แต่ว่าต่างกันตรงเป้าหมายที่ไม่ใช่เป้าหมายที่เหนือโลก แต่เรียกวิธีการว่าเป็นคุณค่า เหมือนกัน

ศาสนามีทางที่จะเกิดพลังร่วมใน 2 จุด คือ

1. ธรรมชาติของตัวเองที่ยกคนขึ้นเหนือโลก

2. วิธีการของศาสนา โดยเฉพาะจุดร่วมในสิ่งที่เรียกว่าคุณธรรมและศีลธรรม เพียงแต่ว่าจำเป็นจะต้องมีมิตรร่วม ในสังคมที่เปิดโอกาสไม่ใช่สังคมที่เผด็จการ

สิ่งที่ศาสนาจะให้แก่สังคมในกระบวนการเรียนรู้ทั้งหมดคือ คุณธรรม ซึ่งแฝงไว้ที่วิธีการหรือการใช้ชีวิตทั้งหมดโยงกับชีวิตของคนโดยรวม ไม่ใช่โยงกับชีวิตแบบผิวเผินหรือบางส่วน

ศีลธรรม หรือความดี หรือคุณค่าของคนมี 3 ระดับ โดยแบ่งจากคำที่ใช้ในสังคมไทย คือ บาบ บุญ คุณ โทษ ผิด ชอบ ชั่ว ดี

ระดับของคุณ โทษ เรารู้เรื่องคุณ โทษ ด้วยเหตุผล และมีผลบังคับของคนคือ ประสพการณ์

ระดับผิด ชอบ ชั่ว ดี เช่น การแพทย์หรือเหตุผลบอกว่าการดื่มสุรานั้นมีโทษมากกว่า แต่ว่าสังคมยอมรับ มันสวนทางกัน

ระดับบาบ บุญ เช่นศาสนาบอกว่าบาบ แต่บาบนั้นไม่ได้กระทบกระเทือนเฉพาะชีวิตในปัจจุบัน แต่กระทบกระเทือนชีวิตทั้งระบบ

หากในสังคมมีระดับของคุณค่านี้ 3 ระดับขัดแย้งกัน สังคมนั้นไปไม่รอด และขณะนี้สังคมของเราเป็นอย่างนี้ เพราะฉะนั้น วิกฤตใหญ่ของสังคมคือเรื่องของคุณค่า

กระบวนการศึกษาจะต้องมองไปสู่ตัวเอง ธรรมชาติร่วม คุณค่าของสังคม และปัญหาสังคม หากว่าการสอนศาสนาถูกบั่นทอนเพื่อศาสตร์แขนงอื่น ในที่สุดก็เหมือนกับที่เรารู้ว่า คุณ โทษ แต่ก็ยังทำสิ่งที่ผิด โทษ กระบวนการ หรือยุทธศาสตร์สำคัญในสังคมแบบนี้ จำเป็นต้องให้ศาสนามีความสำคัญในกระแสของการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายนั้น คือ พลังร่วมแบบบูรณาการ 5 ประการ

1. บูรณาการในเชิงโครงสร้างวิชา ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพของวิชาทางด้าน ศาสนากับวิชาสามัญ

2. บูรณาการในเชิงเนื้อหาสาระวิชา ลำพังแต่ให้มีวิชาศาสนาปนกับวิชาอื่น ๆ นั้น ยังไม่พอ ต้องก้าวไปสู่บูรณาการเชิงเนื้อหาสาระ เนื้อหากับเนื้อหาวิชา เช่น การสร้างองค์ความรู้จาก พื้นฐานแนวคิดของศาสนา ศาสตร์แขนงอื่นไปมองตรงไหนศาสนาก็มองตรงนั้น และศาสนาพัฒนา จุดนี้ แต่มองจากฐานความคิดของศาสนาไม่ใช่ย่ำอยู่กับที่เหมือนแต่ก่อน

3. บูรณาการในลักษณะการเปรียบเทียบ คือ มีการเสนา ภูมิสัมพันธ์เปรียบเทียบ

4. บูรณาการในเชิงของการวิพากษ์ ให้สามารถวิจารณ์หรือนำความคิดอื่นมาพูดใน ลักษณะของศาสนา ในเชิงของการตัดสินคุณค่าเพื่อประโยชน์ของมนุษย์

5. บุรณาการเชิงบริหารภายใน ระบบการศึกษาจำเป็นต้องมีสายการบังคับบัญชาซึ่งถือเป็นโครงสร้างธรรมดา เพียงแต่ขณะนี้เรื่องศาสนาศีลธรรมยังไม่ทั่วถึงและไม่มีการประชุมกัน และบุรณาการในเชิงองค์กรสังคมหรือเชิงการบริหารภายนอก หมายความว่าทุกสถาบันจะต้องติดตามการเรียนรู้ในเรื่ององค์ความรู้และการประเมินตามความเป็นจริง

นอกจากนี้ ต้องบุรณาการในเชิงของวิธีการสอน ระหว่างเนื้อหาวิชากับโลกของความเป็นจริง เพราะเป็นเรื่องสำคัญมาก คนที่รู้กับคนที่ดีเป็นคนเดียวกันหรือไม่เป็นเรื่องตอบยาก เพราะฉะนั้น อย่างน้อยที่สุดวิชานั้นจะต้องมากับความเป็นจริง

การประเมิน ไม่ควรเน้นเรื่องการตอบคำถามในเชิงความรู้ แต่ให้เป็นการตัดสินใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการและดูว่าพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไหม อาจจะใช้วิธีในการวิจัยมาช่วย

จากนั้นผู้เข้าร่วมประชุมได้อภิปรายในประเด็นอย่างกว้างขวาง สรุปได้ดังนี้

1. การปฏิรูปการเรียนรู้ต้องเรียนให้สอดคล้องกับความหมายของคำว่าศาสนธรรม หมายความว่าต้องเรียนรู้เรื่องปัญหา ต้นเหตุของปัญหา ความหมดปัญหา และทางให้ถึงความหมดปัญหา ตามที่ท่านพุทธทาสให้ความหมายของศาสนธรรมว่า การกลับ ทำเพื่อให้เกิดความรอดพ้น จากทุกข์ จากปัญหา หรือจากสิ่งอันไม่พึงปรารถนา

2. การปฏิรูปการเรียนรู้ในเชิงพุทธ แปลว่าทำให้การเรียนมีรูปใหม่ ปรัชญาการจัดการศึกษาเชิงพุทธ ประกอบด้วยองค์ 3 คือปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธ ที่ผ่านมาระเรียนเพื่อรู้อย่างเดียว ปฏิบัติน้อย ปฏิเวธหรือกระบวนการเรียนรู้ คือความรู้นั้นต้องเอาไปใช้ในชีวิตจนเกิดเป็นวิถีชีวิตให้ได้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายคือเก่ง ดี มี สุข เก่งคือการศึกษา ดีคือวัฒนธรรมต้องเป็นคนสมบูรณ์ สุขคือศาสนา บทบาทของศาสนาจะต้องร่วมกับการศึกษาในการจัด

3. เมื่อคิดจะปฏิรูปการเรียนรู้โดยให้องค์กรทางศาสนาเข้ามามีส่วนร่วม ต้องมองถึงอุปสรรคด้วย

3.1 อุปสรรคร่วมกันในทุกศาสนาหลักของประเทศไทย สังคมไทยเป็นสังคมที่มีวัฒนธรรมหลากหลาย จึงต้องคำนึงความหลากหลายทั้งด้านวัฒนธรรม และศาสนา ด้วย

3.2 อุปสรรคขององค์กรศาสนาที่กำลังเผชิญ ณ ปัจจุบัน เป็นอุปสรรคร่วมกันในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างศาสนาจักรกับอาณาจักร ที่วัตถุนิยมเข้าครอบงำ รวมทั้งการจัดองค์กรในทางศาสนา ทำอย่างไรจึงจะปลดปล่อยคนให้พ้นจากพันธนาการของการครอบงำ นอกจากนี้ ความเจริญของวัตถุนิยมนี้ได้เปลี่ยนคุณค่าในเชิงวัฒนธรรมของศาสนามาเป็นคุณค่าแห่งวัตถุนิยม สังคมที่อำนาจของฆราวาสเป็นใหญ่ การจัดโครงสร้างองค์กรทางศาสนา การเรียนการสอน ล้วนถูกกำหนดโดยฆราวาส ศาสนาไม่มีอิสระ ทำให้องค์กรศาสนาอ่อนกำลังลง

ศาสนาต้องก้าวให้พ้นพันธนาการของวัตถุนิยมและอำนาจนิยม และเข้าใจหรือเรียนรู้ในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ความเป็นศาสนิกกร่วมกันที่จะดำรงอยู่ในสังคม

4. ศาสนากับกระบวนการเรียนรู้เป็นเรื่องใหญ่ การศึกษาที่ผ่านมาไม่ได้ใช้ปัญหาของสังคมจริง ๆ มาเป็นตัวตั้ง ปัญหาทุกอย่างแก้ได้หากมีความสามัคคีกัน การศึกษาต้องใช้สามัคคีมาแก้ปัญหาเช่นกัน

5. ต้องมีกรอบ และผู้ที่กำหนดกรอบต้องเป็นกลาง ทุกศาสนาต้องมีส่วนร่วม

6. ความรู้ต้องคู่คุณธรรม คำว่าคุณธรรมมีความหมายกว้าง เพราะคุณธรรมที่ไม่ได้อยู่บนพื้นฐานของศาสนาก็มีมากเช่น นักเขียนที่ได้รับรางวัล ซีไรท์หากเป็นนักตีพิมพ์ เขามีความรู้คู่คุณธรรมหรือไม่

7. เรื่องการสอนแบบบูรณาการอาจเป็นเรื่องยากและมีปัญหาในระดับโรงเรียน เช่น ครูสอนวิทยาศาสตร์อาจไม่มีความรู้ประวัติศาสตร์ จะบูรณาการทั้งสองวิชาเข้าด้วยกันอย่างไร เป็นต้น

8. ผู้นำศาสนาต้องสร้างความศรัทธา บทบาทของผู้นำในองค์กรศาสนาคือ ถวายทอดและปฏิบัติศาสนกิจด้วยความศรัทธาจริง ๆ การปฏิรูปคนควรยึดแบบอย่างของพระบรมศาสดาของทุกศาสนา เพราะว่าศาสดาทุกศาสนาเป็นทั้งผู้ที่ให้ความรู้ในแง่ของจิตใจ จิตวิญญาณ และในขณะเดียวกันก็เป็นผู้นำชุมชนด้วย ผู้นำองค์กรทางศาสนาจะต้องทำงานหนักเพื่อพัฒนาบุคลากรอันเป็นองค์ประกอบที่จะให้การสนับสนุนรัฐ

9. ใช้คุณธรรมเป็นศูนย์กลางของเด็ก ให้เด็กมีโอกาสได้ปฏิบัติและเรียนรู้ศาสนาที่ตนนับถือด้วยตัวของตัวเอง ไม่ใช่ต้องรู้ว่าคนนี้มีคุณธรรมหรือไม่ ศาสนาอยู่ที่การปฏิบัติ โดยเฉพาะเราจะปฏิรูปการศึกษาต้องปฏิรูปที่ครูอาจารย์ เนื่องจากครู อาจารย์ที่เลิศด้วยวิชาการจะต้องมีคุณธรรมประกอบด้วย

การประชุมทางวิชาการ
บทบาทและมุมมองในการปฏิรูปการเรียนรู้ของผู้นำชุมชน^๑

ประเด็นที่พิจารณาในการประชุมประกอบด้วย

1. ผู้นำชุมชนมีส่วนนำศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าไปส่งเสริมวิถีชีวิตของคนในชุมชนอย่างไร

2. ผู้นำชุมชนมีบทบาทอย่างไรกับการนำเรื่องศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ประโยชน์ต่อการปฏิรูปการเรียนรู้ตาม พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

ซึ่งได้สรุปประเด็นสำคัญในการอภิปรายในการจัดประชุมดังกล่าว ดังต่อไปนี้

**นายสุชาติ ไชยมะโน ประธานสภาวัฒนธรรมเขต กรุงเทพมหานคร และอดีตรัฐมนตรี
ระดับ 9 สังกัดกรมสามัญศึกษา**

ประธานสภาวัฒนธรรม กรุงเทพมหานครได้ให้มุมมองว่า การปฏิรูปการศึกษานั้นทำให้เราเห็นความเปลี่ยนแปลงของการกระจายอำนาจทางการศึกษาที่ชัดเจนมาก จะเห็นได้จากแนวคิดของการกระจายอำนาจการศึกษาลงสู่เขตพื้นที่ทางการศึกษาจำนวน 289 เขต และเขตกรุงเทพมหานครอีก 6 เขต แม้เรื่องการกระจายอำนาจจะยังไม่เรียบร้อยแต่ก็คาดเดาได้ว่างานการศึกษาจะทำให้ประชาชนคนไทยมีคุณภาพมากขึ้น มีความสามารถทัดเทียมต่างประเทศมีโอกาสในการแข่งขันสูงขึ้น

ทางด้านหลักสูตรที่ผ่านมามีความเป็นหลักสูตรกลางมาก ซึ่งความเป็นจริงในแต่ละชุมชนของประเทศนั้นมีความแตกต่างกัน หลักสูตรใหม่ที่กำลังดำเนินการร่างอยู่ในปัจจุบันคือ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. นั้นจะเป็นหลักสูตรที่เอื้อต่อการให้ท้องถิ่นและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนในท้องถิ่น

ทิศทางของหลักสูตรใหม่ เปิดโอกาสให้ชุมชน ซึ่งมีบริบทเป็นของตนเอง มีภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง มีบทบาทมากขึ้น บุคคลในชุมชนที่ประสบความสำเร็จในชีวิตและการ

^๑ โดย นายสุรินทร์ กิจนิตย์ชีว์ อดีตรัฐมนตรี สังกัดกรมสามัญศึกษา และคณะตีพิมพ์ พ.ศ. 2535

นายสุชาติ ไชยมะโน ประธานสภาวัฒนธรรมเขต กรุงเทพมหานคร และอดีตรัฐมนตรี
ระดับ 9 สังกัดกรมสามัญศึกษา

กำนันโชคชัย ช่วยณรงค์ กำนันจากอำเภอแปดริ้ว จังหวัดฉะเชิงเทรา

ผู้ดำเนินรายการ : นายชูพินิจ เกษมณี อดีตรัฐมนตรี สังกัดกรมสามัญศึกษา

อาชีพ สามารถเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่โรงเรียนในชุมชนของตนเองได้เป็นอย่างดี การร่างหลักสูตรท้องถิ่นนั้นควรเป็นการร่วมมือกันระหว่างโรงเรียน นักการศึกษาและชุมชน เนื่องจากเป็นผู้รู้เรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นดีกว่าบุคคลอื่น อีกทั้งชุมชนเองยังเป็นต้นแบบในการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีของตน ดังนั้น เรื่องราวต่างๆ ในชุมชนจึงควรถ่ายทอดสู่ผู้เรียน โดยผ่านทางหลักสูตรท้องถิ่น

นายสุชาติ ไชยมะโน ได้กล่าวถึงบทบาทของตนเองในฐานะของประธานสภาวัฒนธรรมกรุงเทพมหานครกับการปฏิรูปการเรียนรู้ว่า กรุงเทพมหานครประกอบด้วยสภาวัฒนธรรมเขต 50 เขต แต่ละเขตจะมีชุมชน ซึ่งก็มีวิถีชีวิตต่างกัน ในฐานะที่ดำรงตำแหน่งเป็นประธานสภาวัฒนธรรมเขตกรุงเทพมหานคร ได้ให้ความรู้กว้างๆ แก่ชุมชนต่างๆ ที่มีในวิถีชีวิตตามขนบธรรมเนียมประเพณีที่แตกต่างกันนี้ ได้จัดกิจกรรมร่วมกันขึ้น เพื่อให้ชุมชนได้ตระหนักถึงความสำคัญของท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการที่จะผนวกเข้ากับหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียน

สภาวัฒนธรรมเขตแต่ละเขตประกอบด้วยสมาชิกที่มาจากบุคคล 5 กลุ่ม หรือที่เรียกว่า เบญจภาคี ได้แก่ ชุมชน องค์กรเอกชนที่รวมตัวกับมูลนิธิ สมาคมและสภาต่างๆ ในการทำงานให้กับชุมชน องค์กรธุรกิจ นักวิชาการ ได้แก่ วัด โรงเรียน ผู้นำชุมชน ศูนย์วัฒนธรรมต่างๆ ฯลฯ และหน่วยงานราชการทุกกระทรวง ทบวง กรมในชุมชน โดยแต่ละภาคีมีบทบาทในการเสริมการศึกษาให้กับโรงเรียนในท้องถิ่น โดยมีศึกษาธิการเขตดำรงตำแหน่งเลขาธิการสภาวัฒนธรรม และมีหน้าที่กำกับดูแลให้โรงเรียนให้ปฏิบัติงานในส่วนที่เกี่ยวกับศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญา

กำหนดโทษช่วย ช่วยณรงค์

ในฐานะที่กำหนดโทษช่วยมีถิ่นกำเนิดที่อำเภอแปดริ้ว จังหวัดฉะเชิงเทรา อาชีพเดิมของบรรพบุรุษคือ การทำการเกษตร ได้รับการศึกษาขั้นสูงสุดด้านการเกษตรจากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ในช่วงที่เป็นนักศึกษา ได้เข้าเป็นสมาชิกของค่ายอาสาของมหาวิทยาลัย คือ “ชมรมมหาวิทยาลัยชาวบ้าน” ได้ไปช่วยสอนในย่านชุมชนแออัดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 ซึ่งทำให้มีประสบการณ์พื้นฐานในงานที่เกี่ยวข้องกับชุมชนโดยตรง

ดังนั้นเมื่อได้รับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้าน จึงนำความรู้พื้นฐานนี้เข้าไปช่วยพัฒนาการศึกษาในพื้นที่ โดยเข้าไปเป็นประธานองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในฐานะกำนัน โดยได้มีการจัดทำแผนพัฒนาตำบล มีการประชุมกรรมการหมู่บ้าน (ประชาคม) ซึ่งครอบคลุมสี่กระทรวงหลัก ได้แก่ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล พบว่า ในเรื่องของการศึกษานั้น สิ่งที่ชุมชนช่วยเหลือส่วนใหญ่จะเป็นโครงสร้างทางวัตถุ

พื้นที่ในชุมชนมีลักษณะเป็นกิ่งในเมืองและกิ่งชนบท (ใกล้วัดหลวงพ่อโสธร) และมีโรงเรียนอยู่ 3 โรง ซึ่งไม่ได้รับการยอมรับจากชุมชน เนื่องจากเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะดี

จะถูกส่งเข้าไปเรียนในเมือง ส่วนเด็กที่มีฐานะไม่ดีหรือฐานะยากจนจึงต้องเรียนอยู่ในพื้นที่ เมื่อเป็นดังนี้จึงมีการหารือร่วมกับคณะกรรมการ หมู่บ้าน ผู้ปกครองและ อบต. เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว

จากการศึกษาปัญหา พบว่า สาเหตุที่ผู้ปกครองไม่ส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียน เนื่องจากสมรรถนะการสอนของบุคลากรในโรงเรียน การขาดความร่วมมือจากโรงเรียน และการบริหารจัดการของโรงเรียนเป็นไปในลักษณะรวมศูนย์อำนาจอยู่ที่ผู้บริหารโรงเรียนเพียงคนเดียวโดยผู้ปกครองไม่สามารถมีส่วนร่วม

ดังนั้น ในพื้นที่ของตน ซึ่งได้ทำการปฏิรูปการศึกษามาเป็นเวลา 3 ปี ก่อนที่จะประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 จึงได้พยายามสร้างการยอมรับให้เกิดขึ้นในโรงเรียนและบุคลากรของโรงเรียน โดยพยายามแทรกเรื่องการเรียนรู้ของท้องถิ่นไว้ เช่น ท้องถิ่นศึกษา การทำมาหากินในชุมชน ประวัติศาสตร์ในท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนได้รู้จักบรรพบุรุษ เกิดความรักและหวงแหนชุมชน

นายสุรินทร์ กิจนิตย์ชีว์ อดีตครูโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา คนตีศรีสังคม ปี 2535

สรุปการปฏิรูปการเรียนรู้โดยโยงเข้ากับประสบการณ์เดิมของตนเองที่พบเห็นจากผู้เรียน และได้กล่าวถึง คำสำคัญๆ ที่ใช้ในการปฏิรูปการเรียนรู้ ได้แก่คำว่า **การเรียนรู้ การมีส่วนร่วม ศูนย์การเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ การดึงศักยภาพของชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อการเรียนรู้ ฯลฯ** นายสุรินทร์กล่าวว่า นักการศึกษามักจะมองการศึกษาแบบแยกส่วน ทั้งที่ความเป็นจริงนั้น การศึกษามีขั้นตอนกระบวนการที่เป็นระบบองค์รวมของการสร้างคน ถ้ามองในแง่ระบบหรือโครงสร้างแล้วจะพบว่า จุดอ่อนของหน่วยงานราชการก็คือ ไม่มองเชิงระบบครบวงจร จะเน้นเรื่องรูปแบบ เทคนิค โดยไม่กำหนดสาระและทิศทาง

ส่วนเรื่องการเรียนรู้ของมนุษย์นั้นก็เช่นกัน ควรสร้างความชัดเจนของคำว่า “การเรียนรู้” กับคำว่า “การถ่ายทอด” ว่าเหมือนกันหรือไม่ ในความหมายของนายสุรินทร์ “การถ่ายทอด” หมายถึง “การนำความรู้เก่าถ่ายทอดให้ผู้เรียน” ส่วนคำว่า “การเรียนรู้” หมายถึง “การสร้างองค์ความรู้ที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อหาทางออก ซึ่งความรู้ดังกล่าวได้จากการวิจัยและการทำโครงการ”

จากประสบการณ์ที่พบเห็นจากผู้เรียน กล่าวได้ว่า การศึกษาทุกวันนี้มีส่วนสร้างทุกข์ให้กับผู้เรียน ระบบการศึกษาไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนเรียนตามความถนัด ผู้สอนเองก็ควรหารูปแบบการกระตุ้นผู้เรียน จุดประกายความคิดให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เช่น การเกษตร การตอบสนองและการแก้ปัญหาชีวิตให้กับผู้เรียน การเรียนรู้ที่ได้จากแหล่งเรียนรู้ การเรียนรู้ระบบการจัดการ เพราะฉะนั้น การปฏิรูปการศึกษา จะเป็นหนทางไปสู่การแก้ทุกข์ของครอบครัวและของแผ่นดิน ตัวเฟื่องที่สำคัญอีกตัวหนึ่งคือผู้นำชุมชนควรต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการดังกล่าว

ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ต้องมีความชัดเจนในเรื่องการปฏิรูปการศึกษา ในชุมชนมีภูมิปัญญาบูรณาการที่ทำให้คนไทยอยู่มาได้จนปัจจุบัน มีจุดแข็งที่สามารถจัดการทรัพยากรได้อย่างยั่งยืน และตอบสนองปัจจัยสี่ในการอยู่ร่วมกัน ฐานของชุมชนเข้มแข็ง เพราะได้บูรณาการในเรื่องทรัพยากรในชุมชนกับวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกัน สถาบันศาสนา ความเชื่อ ภูมิปัญญา ระบบคุณค่า ประวัติศาสตร์ชุมชน ภาคบันเทิง สิ่งแวดล้อม สุขภาวะของคนในชุมชนให้เป็นไปในแนวราบนั่นเอง

โดยสรุป จากการอภิปรายนำเพื่อตอบประเด็นคำถามข้างต้นได้ดังนี้

ผู้นำชุมชนต้องเข้าใจเรื่องการปฏิรูปการศึกษา การแบ่งเขตพื้นที่การศึกษา การกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่เขตพื้นที่การศึกษา จะทำให้ผู้นำชุมชนและชุมชนเข้าใจบทบาทของตนเองในการเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลและจัดการศึกษามากขึ้น โดยชุมชนต้องถ่ายทอดความรู้ด้านภูมิปัญญา ศิลปะ และวัฒนธรรมของท้องถิ่นให้กับผู้เรียนและพัฒนาเป็นหลักสูตรท้องถิ่น เป็นการทำงานเชิงบูรณาการระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เน้นการสร้าง ความเข้าใจร่วมกัน กระบวนการมีส่วนร่วม การใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมทั้งตรวจสอบในเรื่องคุณภาพมาตรฐานทางวิชาการ โดยผู้นำชุมชนต้องเป็นตัวจักรสำคัญในการผลักดันกระบวนการดังกล่าว

นอกจากนี้ ผู้นำชุมชนยังจะต้องผลักดันให้ชุมชนเห็นความสำคัญของการให้ผู้เรียนใช้ประโยชน์จากศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาไทย แหล่งการเรียนรู้ต่างๆ ในชุมชน ศูนย์การเรียนรู้ในชุมชนในการเรียนรู้ โดยให้มีระบบการจัดการ และระบบการเรียนรู้ที่ดี รวมทั้งการถ่ายทอดที่มีทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ ฝึกฝนให้ผู้เรียนมีการบูรณาการความรู้เชิงระบบ เพื่อนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม และต้องให้ผู้เรียนได้เรียนจากของจริงและปฏิบัติจริง

นอกจากนี้ วิทยากรทั้งหมดได้ให้ข้อคิดเห็นและยุทธศาสตร์การให้ผู้นำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิรูปการเรียนรู้สรุปได้ดังนี้

นายสุชาติ ไชยมะโน

1. โครงสร้างขององค์กรด้านการศึกษาจะเปลี่ยนไปตามที่ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยจะมีกระทรวงใหม่ ชื่อว่า **กระทรวงการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม** กรมต่างๆ ทั้งหมดในกระทรวงศึกษาธิการถูกยุบ จะเหลือเพียงองค์กรหลักที่เป็นคณะบุคคลในรูปสภา หรือในรูปคณะกรรมการจำนวนสี่องค์กร ได้แก่ สภาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมแห่งชาติ คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการการอุดมศึกษา และคณะกรรมการศาสนาและวัฒนธรรม ดังนั้นวิธีการทำงานของชุมชนจะต้องสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงนี้

2. ชุมชนจะต้องช่วยสร้างความสำคัญของโรงเรียนให้โดดเด่น เนื่องจากชุมชนเป็นเจ้าของ ต้องช่วยกันจัดหาและจัดสรรทรัพยากรและช่วยกันดูแลรักษา รวมทั้งดูแลสถาบันการศึกษา

และบุคลากรในโรงเรียนที่อยู่ในชุมชน เช่น การเรียนการสอนของครู การร่วมกันแก้ปัญหา ยาเสพติด วิธีแก้ให้ถูกจุดคือ การสร้างความเข้มแข็ง และชุมชนสภาวัฒนธรรมจะเป็นอีกองค์กรหนึ่งจะมีหน้าที่ดูแลและช่วยสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนได้ ด้วยความร่วมมือของเบญจภาคี ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น **โดยชุมชนเพื่อชุมชน และเป็นของชุมชน** ทุกๆ คนจะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการปฏิรูปการศึกษา และทุกคนต้องค่อย ๆ แสดงบทบาทของตนเองในการปฏิรูปการเรียนรู้ ซึ่งมีแนวทางในการปฏิบัติดังนี้

2.1 บุคลากรในชุมชนต้องร่วมเป็นกรรมการศึกษา สร้างความสัมพันธ์ระหว่างเครือข่าย เช่น ชุมชนกับครูและนักเรียน นักเรียนกับครู เป็นต้น เมื่อเป็นเช่นนี้ ทุก ๆ คนก็เต็มใจที่จะช่วยสร้างความเจริญให้กับสถานศึกษา

2.2 ชุมชนต้องเข้าร่วมกิจกรรมทุกอย่างที่จัดขึ้น วิถีความเป็นอยู่ของชุมชนคือ วัฒนธรรม ซึ่งเป็นหลักของชีวิต เป็นมรดกอันเก่าแก่ของชาติบ้านเมือง หากชุมชนได้นำสิ่งต่างๆ ดังกล่าว มาผนวกกับความรู้ และประสบการณ์ แล้วก็จะช่วยกันเสริมสร้างการศึกษาของชาติได้เจริญงอกงามต่อไป

นายสุรินทร์ กิจนิตต์ชวีร์ ได้สรุปยุทธศาสตร์ฯ ไว้เป็นข้อ ๆ ดังต่อไปนี้

1. ควรกระตุ้นให้เกิดบูรณาการระหว่างภูมิปัญญาชาวบ้านกับภูมิปัญญาสากล เพื่อให้เกิดมิติใหม่ๆ ทางด้านการศึกษา

2. ยุคนี้เป็นยุคทองของสังคมไทย สิ่งที่ต้องรีบดำเนินการ คือการสร้างคนให้รู้เท่าทันกระแสที่เรียกว่ามาตรการ เป็นภารกิจทางการศึกษาที่ต้องสร้างคนยุคใหม่ให้รู้เท่าทันกระแสความเปลี่ยนแปลงของโลกสามารถกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ได้ดังนี้

2.1 ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมวางแผน ร่วมประเมินและร่วมวัดผล

2.2 ให้มีการเรียนรู้แบบบูรณาการ เพราะการบูรณาการจะสร้างให้คนคิดเป็น ทำเป็น

2.3 สร้างความชัดเจนระหว่าง “การเรียนรู้” และ “การถ่ายทอดความรู้” การถ่ายทอดความรู้เป็นการนำความรู้เก่าไปยังผู้เรียน แล้วแข่งขันกัน ส่วนการเรียนรู้นั้นเป็นการสร้างองค์ความรู้ที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อแก้ไขปัญหาและหาทางออก ความรู้ที่ได้ควร จะเกิดจากงานวิจัย การทำโครงการ เพราะฉะนั้น การเรียนรู้จะมี 3 ตอน คือ รับรู้ข้อมูล รู้สถานการณ์ รับรู้การแก้ไขปัญหา

ในการจัดการศึกษาควรเน้นให้เยาวชนฝึกทำ ฝึกรู้ ฝึกนิสัย ให้สอดคล้องกับหลักธรรมทางพุทธศาสนาที่กล่าวได้ว่า มนุษย์ต้องผ่านการฝึก จึงจะเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ผลลัพธ์สุดท้ายของการเรียนรู้ก็คือ ทำให้ความรู้ความหมายของคำว่า “ชีวิต” มีวินัยมีความรับผิดชอบต่อสังคม “รัก ห่วงแหน และรักษาทรัพยากรสิ่งแวดล้อม” ของประเทศไว้นั่นเอง

กำหนดให้ช่วย ชัยณรงค์ ได้ให้ยุทธศาสตร์สำหรับการดำเนินงานให้สัมฤทธิ์ผลไว้ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วม งานการปฏิรูปศึกษาในพื้นที่ของกำหนดเกิดจากร่วมมือของคณะกรรมการหมู่บ้าน สมาชิก อบต. ครูในพื้นที่ นักวิชาการจากสถาบัน ราชภัฏ ฉะเชิงเทรา นักวิชาการจากกระทรวงศึกษาธิการ บุคคลต่างๆ ในชุมชน ฯลฯ
2. ยุทธศาสตร์การประชุมปรึกษาหารือ เมื่อค้นพบข้อปัญหาในจุดอ่อนของการศึกษาในพื้นที่ ควรจัดให้มีการประชุมปรึกษาร่วมกับกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องเป็นระยะๆ
3. ยุทธศาสตร์ในการประชาสัมพันธ์ ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้คนมารวมกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาทางด้านการศึกษา และประชาสัมพันธ์เพื่อเรียกศรัทธาทางด้านการศึกษาให้กลับคืนมา
4. ยุทธศาสตร์การปฏิบัติจริง กลุ่มคนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการศึกษาต้องดำเนินกิจกรรมด้วยการปฏิบัติจริงให้เป็นรูปธรรม

จากแนวคิดของวิทยากรทั้ง 3 ท่าน สรุปว่าการเข้ามามีส่วนร่วมให้การปฏิรูปการเรียนรู้ไปถึงเป้าหมายนั้นต้องสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนทั้งระบบ ชุมชนต้องมีส่วนเข้าไปช่วยดูแลสถาบันการศึกษาในชุมชน มีส่วนร่วมในการวางแผนและการศึกษาทั้งในระบบ นอกโรงเรียน และตามอัธยาศัย รวมทั้งสอดส่อง ดูแลบุคลากร ในสถาบันการศึกษา ซึ่งในที่นี้หมายถึงผู้เรียน และผู้สอนหรือผู้ถ่ายทอด และสิ่งสำคัญที่สุดคือ ชุมชนและโรงเรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมของกันและกัน ทั้งนี้ เพื่อบำรุงรักษาและสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศไทย

การประชุมทางวิชาการ บทบาทและมุมมองในการปฏิรูปการเรียนรู้ของสื่อมวลชน*

การประชุมทางวิชาการในประเด็นบทบาทและมุมมองในการปฏิรูปการเรียนรู้ของสื่อมวลชน สรุปสาระสำคัญของการอภิปราย ได้ดังนี้

สุทธิวรรณ ไสวแสนยากร

ในฐานะประธานชมรมผู้สื่อข่าวสายการศึกษา แสดงความเห็น งานปฏิรูปการศึกษาเป้าหมายหลักคือผู้เรียนสำคัญที่สุด คือต้องให้ผู้เรียนเป็นคนเก่ง ดี และมีความสุข อยากรู้อยากเห็น มองภาพกว้างมากกว่า ว่าเราได้สร้างให้เด็กไปถึงจุดนั้นหรือเปล่า ส่วนที่มีบางคนมองสื่อว่าเสนอข่าวแต่ที่เป็นภาพลบนั้น อยากรู้อีกในมุมมองว่าการนำเสนอข่าวนั้นเพื่อหวังจะให้ป็นอุทาหรณ์ เป็นบทเรียน สร้างเกราะให้กับเด็ก ทุกอย่างที่เราเสนอข่าวก็มุ่งหวังผลต่อเนื่องเพื่อกระตุ้นให้ภาครัฐและสังคมมีความตื่นตัวและระวังภัยเหล่านั้น การปฏิรูปการศึกษา คือการเรียนรู้ชีวิต ซึ่งสื่อสามารถทำได้

สำหรับแผนปฏิบัติการตามมาตราต่างๆ ที่ภาครัฐอยากจะให้สื่อมีส่วนช่วยในการเผยแพร่หรือกระจายข่าวนั้น หน่วยงานภาครัฐเองก็ต้องหารูปแบบในการนำเสนอต่อสื่อที่น่าสนใจ จากนั้นสื่อจึงจะไปปรุงแต่งด้วยสำนวนและลักษณะการเขียนข่าวของแต่ละสำนักพิมพ์ ภายใต้กรอบและหลักการ ทั้งต้องไม่ก่อให้เกิดความผิดเพี้ยนจากเนื้อความที่ถูกต้องแล้วนำเสนอต่อประชาชน

การให้ความสำคัญของข่าว ซึ่งสื่อมักจะถูกต่อว่าเสมอว่าข่าวร้ายมักจะอยู่หน้า 1 นั้น อยากรู้อีกว่า ในความเป็นจริง ข่าวดีๆ ข่าวสร้างสรรค์ ขึ้นหน้า 1 ก็มีเช่นเดียวกัน เช่น ข่าวที่คนไทยสร้างชื่อเสียง หรือข่าวเรื่องเทคโนโลยีที่คนไทยผลิตได้ ข่าวเหล่านี้อาจไม่ใช่ข่าวที่เกี่ยวกับงานหรือการขับเคลื่อนงานปฏิรูปการศึกษาโดยตรง แต่ถือเป็นการเรียนรู้ทั้งนั้น อย่างไรก็ตาม ข่าวเหล่านี้มักไม่ค่อยมีให้ลงเพราะไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นบ่อย แต่สิ่งที่ต้องยอมรับคือข่าวอาชญากรรมเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นทุกวัน

* โดย นางสุทธิวรรณ ไสวแสนยากร หัวหน้าฝ่ายข่าวการศึกษาหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ

นางสาวจุฬาลักษณ์ ภูเกิด หัวหน้าฝ่ายข่าวการศึกษาหนังสือพิมพ์มติชน

ดำเนินรายการ : นายพลพิบูล เพ็ญแจ่ม หัวหน้าฝ่ายข่าวการศึกษาหนังสือพิมพ์เดลินิวส์

ไม่ยากให้มองว่า การนำเสนอข่าวเป็นเรื่องการแบ่งสัดส่วนว่าข่าวดีข่าวร้ายต้องมี สัดส่วนแค่ไหนในแต่ละวัน ข่าวที่ได้ขึ้นหน้า 1 คือข่าวที่หัวหน้าข่าวหน้า 1 ในแต่ละวันพิจารณาและ กลั่นกรองแล้วว่าสำคัญที่สุดในวันนั้น ต้องยอมรับว่าการทำหนังสือพิมพ์นั้น ส่วนหนึ่งต้องมองใน เรื่องของธุรกิจด้วย จึงต้องประเมินความสนใจของตลาดคือชาวบ้านด้วยว่า จะให้ความสนใจต่อข่าว ใดมากน้อยกว่ากัน หรือข่าวใดจะมีผลกระทบต่อสังคมโดยรวมมากกว่ากัน

นอกจากนี้ สิ่งพิมพ์เกือบทุกฉบับจะมีหน้าข่าวการศึกษา ซึ่งก็เป็นหน้าที่มีข่าวที่ น่าสนใจ เพราะจะนำเสนอและให้ความรู้ ตลอดจนความเคลื่อนไหวต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมที่ หลากหลายประเด็น ทั้งปัญหาอาชญากรรมคดีและปัญหาสังคม ซึ่งการนำเสนอเพื่อมุ่งเน้นสร้างเกราะ และภูมิคุ้มกันให้กับเด็ก สิ่งที่น่าสนใจนั้นนับเป็นตัวอย่างของการเรียนรู้ ซึ่งผู้นำในชุมชนสามารถใช้ สอนเยาวชนในสังคมได้

จุฬาลักษณ์ ภูเก็ต

แสดงทัศนะว่า ในช่วงที่ผ่านมา การนำเสนอข่าวด้านการศึกษาจะวนเวียนอยู่กับ เรื่องปัญหาการศึกษาในแง่มุมต่างๆ เช่น ปัญหาการทุจริต คอร์รัปชันในเรื่องต่างๆ ที่เน้นไปในทาง เปิดโปง ชุ่ยคู้ย ทั้งที่จริง ๆ แล้วสื่อก็อยากที่จะนำเสนอในด้านบวกที่เป็นการพัฒนา การสร้างสรรค์ ในวงการการศึกษา แต่ขณะเดียวกันก็คิดว่าการนำเสนอในมุมมองลบ ก็จะส่งผลให้เกิดการปรับปรุงแก้ไข ตามมา

ส่วนเรื่องการปฏิรูปการศึกษานั้น การปฏิบัติไปสู่เป้าหมายดังกล่าว เป็นเรื่องยาก เพราะต้องมีการรื้อโครงสร้าง วิธีคิด และระบบบริหารเดิมๆ ซึ่งมักจะมีกระแสต่อต้าน คัดค้าน ที่ผ่าน มาสื่อก็พยายามนำเสนอความคืบหน้าปฏิรูปการศึกษาอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งสะท้อนความขัดแย้งที่ เกิดขึ้น ซึ่งบางครั้งก็ถูกใช้ เป็นเครื่องมือของผู้บริหารที่ขัดแย้งโดยไม่รู้ตัว

ส่วนการนำเสนอข่าวประจำวันที่มีกมิต้านลบมากกว่าบวก เพราะต้องการสะท้อนให้ เห็นปัญหาที่ต้องปรับแก้ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ทั้งด้านตรงและด้านกลับ ขณะเดียวกันสื่อก็ต้อง พยายามสร้างข่าวนั้นๆ ให้น่าสนใจ น่าอ่าน มีสีสัน จุดความสนใจของผู้อ่านบนพื้นฐานข้อมูลที่เป็น จริง เพราะสื่อจะอยู่ได้บนพื้นฐานของความเป็นธุรกิจ

ปัญหาที่สื่อพบคือ ข่าวในแวดวงการศึกษาที่เป็นด้านบวกซึ่งออกมาจากหน่วยงาน ของรัฐมักมีลักษณะไม่ค่อยสร้างสรรค์ การนำเสนอยังติดในกรอบความคิดแบบราชการ ทั้งที่บาง เรื่องน่าจะมีรูปธรรมและแง่มุมที่น่าสนใจมากกว่านี้ เมื่อเป็นเช่นนี้จึงมักไม่ได้รับความสนใจในมุมของ ข่าว ทั้งที่สื่อพร้อมจะเป็นสื่อกลาง และแม้ว่าจะนำเสนอข่าวมากๆ แต่ก็มักต้องขัดแย้งกับฝ่าย โฆษณาที่ต้องการนำพื้นที่มาลงโฆษณาตามที่ลูกค้าเรียกร้อง ต้องยอมรับความเป็นจริงที่ว่าปัจจุบัน ระบบธุรกิจแทรกเข้ามาในสื่อทุกชนิด ไม่ว่าสิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต ภาพยนตร์ แผ่น ป้ายโฆษณา เป็นกระแสที่ไหลไปตามโลกยุคโลกาภิวัตน์ ดังนั้นการกลั่นกรองที่จะให้เยาวชนรับหรือ

ไม่รับข้อมูลใด เลือกที่จะเรียนรู้อะไร จึงต้องสร้างภูมิทัศน์ทางานและเป็นเรื่องที่ต้องช่วยกันตั้งแต่ครอบครัว ชุมชน โรงเรียน และสังคม

พลพิบูล เพ็งแจ่ม

มีความเห็นว่า ตามหลักการที่ถูกต้อง สื่อควรจะเป็นผู้นำทางสังคมมากกว่าจะเป็นผู้ตาม แต่ที่ผ่านมาสื่อมวลชนของไทยส่วนใหญ่ ให้ความสำคัญกับการนำเสนอเนื้อหาที่ตอบสนองความต้องการของประชาชน โดยเพิกเฉยต่อจิตสำนึกของความถูกต้อง ด้วยเหตุผลเพียงแค่ว่า สิ่งเหล่านั้น “ขายได้” เช่น เรื่องของภาพโป๊ หว่ย พระเครื่อง หรือราคาต่อรองพนันบอล ซึ่งหากผู้ที่ทำหน้าที่บริหารในองค์กรของสื่อต่างๆ ยังมีแนวคิดที่จะนำเสนอเฉพาะสิ่งที่ขายได้ โดยไม่คำนึงว่า สิ่งเหล่านั้นควรนำเสนอต่อสังคมหรือไม่ ซึ่งบางคนอาจใช้คำว่า “มอมเมา” และสื่อเองก็ไม่เคยใช้วิจารณญาณว่าจะนำสังคมไปในทิศทางที่ถูกต้องได้อย่างไร ในที่สุดสื่อมวลชนก็จะกลายเป็นแค่ผู้ตาม และคงไม่สามารถเป็นที่พึ่งพิงให้แก่ผู้คนในสังคมได้มากนัก เสมือนก้าแพงไม้ผุๆ เมื่อโดนกระแสมพัดมาก็ล้มลงมาทับชาวบ้านที่มาอาศัยพักพิงตายไปเลย ทั้งๆ ที่สื่อมวลชนควรทำตัวเป็นก้าแพงคอนกรีตที่มั่นคงมากกว่า

อย่างไรก็ตาม เราต้องยอมรับความจริงอยู่ประการหนึ่งว่า สื่อมวลชนก็คือองค์กรทางธุรกิจเช่นกัน ดังนั้นการทำงานก็ต้องคำนึงถึงความอยู่รอดขององค์กรด้วย ซึ่งปัจจุบันยังไม่มีใครบอกได้ว่าเส้นแบ่งระหว่างความเป็นธุรกิจกับอุดมการณ์อยู่ที่ใด ดังนั้นจึงขึ้นอยู่กับผู้บริหารของสื่อเหล่านั้นๆ จะผสมผสาน 2 สิ่ง เข้าด้วยกันอย่างไรจึงจะดีที่สุด

สำหรับบทบาทของสื่อที่มีต่อการปฏิรูปการเรียนรู้ถือว่ามียุทธศาสตร์สำคัญมาก โดยเฉพาะบทบาทของการให้ข้อมูลข่าวสาร เพราะสื่อสามารถเข้าถึงประชาชนได้อย่างกว้างขวาง แต่ที่ต้องเน้นย้ำก็คือ การเรียนรู้เกิดขึ้นได้หลากหลายวิธี ซึ่งการเรียนรู้จากสื่อมวลชนก็เป็นเพียงหนึ่งในกระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์เท่านั้น และชาวทุกประเภทไม่จำเพาะแต่ชาวการศึกษาเท่านั้น ก็สามารถทำให้มนุษย์เกิดการเรียนรู้ทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นชาวอาชญากรรม ชาวการเมือง เศรษฐกิจ กีฬา แม้แต่ชาวบ้านเท็งหรือนิยายก็ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้เช่นกัน เมื่อบวกกับการเรียนรู้ด้วยวิธีอื่นๆ เช่น การพูดคุยกับเพื่อน การดูโทรทัศน์ ฟังวิทยุ หรือเล่นอินเทอร์เน็ต ก็เรียกได้ว่า มนุษย์จะเกิดการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา แม้แต่การเรียนรู้ด้วยตนเองก็ยังสามารถทำได้ เพียงแต่สื่อมวลชนสามารถทำให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วและกว้างขวางกว่าวิธีอื่นๆ เท่านั้น

สรุปความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมการอภิปราย ในห้องประชุมได้ดังนี้

1. สื่อมีบทบาทต่อการเรียนการสอนมาก ชาวการปฏิรูปการศึกษาจัดเป็นชาวที่มีประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของเด็กๆ

2. สื่อมวลชนควรรู้จักบทบาทหน้าที่ เป้าหมาย ในการนำเสนอข่าว เพื่อเป็นจุดขาย ในหนังสือพิมพ์ แต่ในการนำเสนอบางเรื่องซึ่งบั่นทอนชีวิตของคน ทำให้อาชีพของเขาเสียหาย เช่น เด็กและเยาวชน ปัญหาสังคมที่เกิดขึ้น จริงๆ แล้วก็อยากให้สื่อนำเสนอข่าวนั้น แต่การนำเสนอ บางจุดก็ควรให้ระวังเรื่องของสิทธิเด็กที่ควรจะได้รับ จะเป็นตราบาปในชีวิต การส่งเสริมการศึกษา สื่อมวลชน น่าจะนำเสนอข่าวเช่น ชีวิตประวัติคนอยู่ในหน้าที่สำคัญบ้าง เช่นการศึกษาอยู่หน้า 8 แต่ เวลาฆ่าตายหน้า 1 อยากให้การศึกษาแบบใหม่อยู่หน้า 1 บ้าง ส่วนศาสนา เช่น การเสนอข่าวพระสงฆ์ ส่วนใหญ่จะเป็นในภาพลบ ทำอย่างไรที่สื่อมวลชนจะนำเสนอข้อดีในเชิงศาสนา ประกอบกับทาง ออกเชิงวิเคราะห์ให้คนอ่านทราบว่าเป็นธรรมชาติของคน พระคือคน ๆ หนึ่งซึ่งไม่เกี่ยวกับ พุทธศาสนา

3. ปัญหาหนึ่งเจ้าหน้าที่ที่มาทำข่าวด้านการศึกษาไม่ได้มีความรู้ด้านการศึกษา ทำงานด้านนี้แบบถูกสั่งให้มาทำข่าว ไม่ได้มาทำด้วยใจ ถ้าเป็นงานใหญ่ ๆ จะเป็นผู้ใหญ่มาท่า ซึ่ง แท้จริงแล้วสื่อสามารถทำตัวเป็นแหล่งเรียนรู้ได้ โดยนำเรื่องราวที่เป็นประโยชน์มานำเสนอ และเด็ก สามารถเรียนรู้จากตรงนี้ได้ จึงอยากให้นักข่าวมีคุณภาพจริงจัง มีความสร้างสรรค์ และใช้ภาษาไทยให้ ถูกต้อง เลี่ยงการใช้ภาษาแสลง อย่างไรก็ตาม แม้สื่อจะนำเสนอข่าวและประชาสัมพันธ์เรื่องการปฏิรูป การเรียนรู้โดยตลอด แต่หากประชาชนไม่พอใจ ไม่เลือกที่จะเปิดรับ ก็ไม่มีประโยชน์ ดังนั้นสื่อจึงต้อง ดูการตลาดด้วย

4. หากมีนวัตกรรมทางสื่อที่เป็นประเด็นน่าสนใจ โดยข้อมูลที่น่าเสนอต้องเป็นข้อเท็จจริง ควรตั้งผู้เชี่ยวชาญ วิเคราะห์เปรียบเทียบและการสรุปข่าวแต่ละเรื่องควรจบด้วยข้อสรุปของ สังคม สังคมจะได้ข้อสรุปการเรียนรู้เชิงวิเคราะห์เปรียบเทียบ และเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ของทุก ๆ ฝ่าย โดยการตั้งผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางต้องเป็นกลางจริง ๆ

การประชุมกลุ่มย่อย

ประเด็น 1 บทบาทและยุทธศาสตร์ของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการปฏิรูปการเรียนรู้
ที่ปรึกษากลุ่ม : ผู้อำนวยการศูนย์เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง เด็กและเยาวชน
เพื่อการปฏิรูปการศึกษา (ทางนิรมล กิตติวิบูลย์)

การอภิปรายกลุ่มย่อยในประเด็นบทบาทและยุทธศาสตร์ของพ่อแม่ ผู้ปกครอง สรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. บทบาทของ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ในการปฏิรูปการเรียนรู้

1.1 บทบาทและหน้าที่ของ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ในการมีความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องปฏิรูปการเรียนรู้ตาม พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

พ่อ แม่ ผู้ปกครอง จะต้องศึกษา ค้นคว้า สืบเสาะ แสวงหาความรู้เกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุดจากเอกสาร สิ่งพิมพ์ทุกประเภท และจากสื่อต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ต และอื่น ๆ รวมทั้งศึกษา พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา ให้เข้าใจเนื้อหาสาระอย่างถ่องแท้

1.2 บทบาทของ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ในการปฏิรูปการเรียนรู้ของลูกที่บ้าน

พ่อ แม่ ผู้ปกครอง จะต้องเอาใจใส่ดูแล ติดตามความประพฤติของลูกทั้งที่บ้าน และที่โรงเรียน ให้ความสำคัญแก่ลูก โดยแบ่งเวลาให้ลูกมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ พยายามทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูก อบรมบ่มนิสัยให้ลูกรู้จักความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย มีเหตุผล ปลูกฝังสิ่งดีงามให้แก่ลูก ในขณะเดียวกัน พ่อ แม่ ผู้ปกครอง จะต้องรับฟังความคิดเห็นของลูก เปิดโลกทัศน์ให้ลูกได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ลูกได้ค้นพบตัวเอง หรือศักยภาพที่ตนเองมีอยู่ได้ แสดงออกอย่างเต็มที่

1.3 บทบาทของ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ในการปฏิรูปการเรียนรู้ของลูกที่โรงเรียน

พ่อแม่ ผู้ปกครอง ควรทำความรู้จักคุ้นเคยกับเพื่อนของลูก และ พ่อ แม่ ของเพื่อนลูกด้วย เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทั้งในเรื่องดูแลความประพฤติและการเรียนของลูก รวมทั้งให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น นอกจากนี้ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง อาจจะให้ความร่วมมือในการเรียนการสอน หรือเป็นวิทยากรพิเศษให้ความรู้ ในเรื่องที่มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ควรมีการพบปะครูอย่างสม่ำเสมอ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลของลูกระหว่างอยู่ที่บ้านและโรงเรียน ความเอาใจใส่ของ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ทำให้ผลการเรียนของลูกดีขึ้น

1.4 บทบาทของ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ในการเสริมสร้างการเรียนรู้ของลูก ทุกเวลา ทุกสถานที่ (ส่งเสริมแหล่งเรียนรู้)

พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ควรสร้างบรรยากาศการเรียนรู้นอกห้องเรียนให้แก่ลูก โดยพาลูกไปเล่น ไปเที่ยว ไปทัศนศึกษาตามจังหวัดต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันจากสภาพแวดล้อมที่ได้พบเห็น ทำให้ทุกคนได้รับบรรยากาศที่มีความรู้ ความสุข และสนุกสนาน ทำให้สายสัมพันธ์ พ่อ แม่ ลูก มีความแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

2. ยุทธศาสตร์ของ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ในการปฏิรูปการเรียนรู้

2.1 ยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียน และความร่วมมือระหว่าง พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ผู้บริหารและครู เพื่อปฏิรูปการเรียนรู้

- (1) โรงเรียนควรสนับสนุนให้ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนและเปิดโอกาสให้ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ได้แสดงความคิดเห็นและเสนอแนะในเรื่องต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์กับผู้เรียน
- (2) โรงเรียนควรเป็นแหล่งข้อมูลเพื่อการศึกษาค้นคว้า เกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้ ให้แก่ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง นอกจากนี้โรงเรียนควรประชาสัมพันธ์ข่าวสารข้อมูลการดำเนินงานปฏิรูปการเรียนรู้ของโรงเรียนให้ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ได้รับทราบ เพื่อกระตุ้นให้ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ตื่นตัวและนำไปสู่การให้ความร่วมมือต่อไป โดยจะดำเนินการจัดทำข่าวสารส่งถึง พ่อ แม่ ผู้ปกครอง อย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ นอกเหนือจากการประชุมพบปะ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง
- (3) โรงเรียนควรมีโครงการและกิจกรรมต่างๆที่พ่อ แม่ ผู้ปกครองสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ การจัดนิทรรศการ ซึ่งเป็นการประชาสัมพันธ์ที่สามารถดึงดูดความสนใจของพ่อ แม่ ผู้ปกครอง การจัดเวทีสนทนาปัญหาการเรียนรู้สุขภาพอนามัยของเด็ก จัดโครงการต่างๆเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ เช่น โครงการรักการอ่านหนังสือ โครงการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย โครงการห้องเรียนวิทยาศาสตร์ก้าวหน้า
- (4) โรงเรียนควรเผยแพร่วิธีการเรียนการสอนในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน การวัดผล การประเมินผลให้ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ได้รับทราบ และพยายามหาแนวทางให้ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง เข้ามาร่วมดำเนินการด้วย
- (5) โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง เข้ามามีส่วนร่วมการประเมินผล ติดตาม และตรวจสอบการดำเนินงานของโรงเรียน ซึ่ง พ่อ แม่ ผู้ปกครอง อาจจะมีมุมมองที่แตกต่าง อาจจะไปสู่การปรับปรุงแก้ไข ให้การดำเนินงานนั้นมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมทั้งอาจจะเสริมสร้างความเข้าใจ ความใกล้ชิดระหว่างบ้านกับโรงเรียน

- (6) โรงเรียนควรจัดฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับบทบาท พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา และกำหนดแนวทางการดำเนินร่วมกันระหว่าง พ่อ แม่ ผู้ปกครอง กับโรงเรียน พ่อ แม่ ผู้ปกครองรวมตัวกันเป็นเครือข่าย และประสานความร่วมมือจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะช่วยสนับสนุนการปฏิรูปการเรียนรู้

2.2 ยุทธศาสตร์เครือข่าย

- (1) สร้างเครือข่าย พ่อ แม่ ผู้ปกครอง แกนนำ

พ่อ แม่ ผู้ปกครอง จัดประชุมพบปะสังสรรค์ เพื่อแสวงหาเครือข่ายแกนนำ โดยพิจารณาจากความสนใจ ความตั้งใจและการให้ความร่วมมืออย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องของสมาชิกที่เข้าร่วมประชุม โดย พ่อแม่ ผู้ปกครองแกนนำจะเป็นผู้ที่สามารถสร้างเข้มแข็งในเครือข่าย ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ โดยศูนย์ส่งเสริมเครือข่าย พ่อ แม่ ผู้ปกครอง เด็กและเยาวชน เพื่อปฏิรูปการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ทำหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุน

- (2) การแสวงหาเครือข่ายขยายผล

ควรใช้วิธีรวมพลังกันเป็นเครือข่ายภายในโรงเรียนของลูกก่อน แล้วแสวงหาเครือข่ายภายนอกโรงเรียนให้มาร่วมเป็นเครือข่าย ขยายผลออกไปให้กว้างขึ้น ซึ่งเครือข่ายภายนอกควรจะใช้ประโยชน์จากสื่อมวลชน ที่สามารถสื่อสร้างความเข้าใจได้อย่างรวดเร็วและกว้างไกล โดยเริ่มจากกลุ่มสื่อมวลชนทุกแขนงที่สนใจด้านการศึกษา ให้ได้รับเอกสารข้อมูลต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ เพื่อเป็นสื่อนำไปเผยแพร่ให้ พ่อ แม่ ผู้ปกครองทั่วประเทศได้มีความรู้ ความเข้าใจ ที่ตรงกันและถูกต้อง

- (3) การสร้างกลไกเครือข่าย

รวมพลังจัดตั้งเป็นกลุ่ม/ชุมชน ที่เป็นอิสระ โดยยึดหลักความร่วมมือ ร่วมคิด ร่วมทำ เป็นสำคัญ โดยศูนย์ส่งเสริมเครือข่าย พ่อ แม่ ผู้ปกครอง เด็กและเยาวชน เพื่อการปฏิรูปการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ทำหน้าที่ในการประสานความร่วมมือในด้านข้อมูล ส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมเครือข่ายให้ดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

- (4) การสร้างคลังปัญญาเครือข่าย พ่อ แม่ ผู้ปกครอง

- (4.1) สืบค้นความรู้ ความเชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ความสนใจของ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง เพื่อเป็นข้อมูลภูมิปัญญาของ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง

- (4.2) โรงเรียนควรใช้ประโยชน์จากความรู้ความสามารถของผู้ปกครอง ในการจัดการเรียนการสอน เป็นวิทยากรพิเศษ จัด ฝึกอบรมต่าง ๆ

(4.3) การรวมตัวของเครือข่าย พ่อ แม่ ผู้ปกครอง อาจใช้โรงเรียนเป็นแหล่งกลาง โดยโรงเรียนควรให้ความร่วมมือ หรืออาจแบ่งเป็นเขต (ZONE) เพื่อให้ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ได้รวมตัวกัน ดำเนินกิจกรรมร่วมกัน

การประชุมกลุ่มย่อย

ประเด็น 2 บทบาทและมุมมองในการปฏิรูปการเรียนรู้ของผู้นำชุมชน
ที่ปรึกษากลุ่ม : ที่ปรึกษากลุ่มงานศิลปะและวัฒนธรรม (ดร.พิสิฐ เจริญวงศ์)
: ผู้อำนวยการกลุ่มงานศิลปะและวัฒนธรรม (นางสาวสุทธาสินี วัชรบูล)

การอภิปรายกลุ่มย่อย มีประเด็นที่พิจารณาประกอบด้วย 2 ส่วน ซึ่งสรุปสาระสำคัญในการประชุมได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 บทบาทของผู้นำชุมชนต่อการปฏิรูปการเรียนรู้

กลุ่มผู้เข้าร่วมประชุมได้แบ่งแยก “ผู้นำชุมชน” ออกเป็นสองประเภท คือ ผู้นำที่ได้รับการแต่งตั้ง และผู้นำโดยธรรมชาติ ผู้เข้าร่วมประชุมส่วนใหญ่เห็นว่า ผู้นำชุมชนควรมีบทบาทที่สำคัญในการช่วยชุมชนในการปฏิรูปการเรียนรู้ โดยต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ที่ดีในการจัดการศึกษา รู้ข้อมูลและสภาพชุมชนและสถานศึกษาในชุมชน และอาจเข้าร่วมเป็นกรรมการศึกษาของโรงเรียนในชุมชนนั้นๆ ได้ด้วย

กิจกรรมต่าง ๆ ที่ผู้นำชุมชนนำมาใช้ในการพัฒนาการศึกษาในท้องถิ่นมีหลายประการ เช่น จัดหาแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากของจริง สถานที่จริง นำประเด็นของภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมของชุมชนเข้าไปเผยแพร่ในโรงเรียน ให้ผู้ทรงภูมิปัญญาเป็นวิทยากรในบางโอกาส เผยแพร่วิชาชีพที่เน้นด้านศิลปะและวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเป็นการอนุรักษ์มรดกของชุมชนและแก้ปัญหาการละทิ้งถิ่นฐาน ให้เรียนรู้ประวัติศาสตร์ของชุมชน เพื่อให้ผู้เรียนได้รู้จักศิลปะและวัฒนธรรม ภูมิปัญญาดั้งเดิมและพัฒนาการ สร้างจิตสำนึกให้ผู้เรียนรักท้องถิ่น ส่วนสถาบันศาสนาในท้องถิ่น มีหน้าที่นำหลักธรรมทางศาสนามาช่วยปลูกฝังจิตสำนึกด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม รวมทั้งมีการสร้างหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อนำมาใช้ในการจัดการศึกษาทั้ง 3 ระบบ

ส่วนที่ 2 ยุทธศาสตร์ที่จะทำให้ผู้นำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิรูปการเรียนรู้

1. ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วม

ผู้นำชุมชนควรนำชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสถาบันการศึกษา รวมทั้งศึกษาปัญหาและวิธีแก้ปัญหาทางการศึกษาร่วมกัน ร่วมมือกันจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน บทบาทของการดำเนินงานขององค์กรและบุคคลในองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการเรียนรู้ต้องชัดเจนและโปร่งใส

2. ยุทธศาสตร์การสร้างเครือข่าย

ผู้นำชุมชนควรมีส่วนร่วมในการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ การอาชีพ ข้อมูลทางศิลปะและวัฒนธรรม และภูมิปัญญา ตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับประเทศ

3. ยุทธศาสตร์การประชาสัมพันธ์

ผู้นำชุมชนควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนเห็นความสำคัญของการศึกษาและการมีส่วนร่วม ความสำคัญของแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน ความสำคัญของผู้ทรงปัญญา ความสำคัญ of ข้อมูลสารสนเทศในแหล่งการเรียนรู้ที่ต้องมีการพัฒนาอยู่เสมอ

การประชุมกลุ่มย่อย

ประเด็น 3 บทบาทสื่อมวลชนในการส่งเสริมและสนับสนุนการปฏิรูปการเรียนรู้
ที่ปรึกษากลุ่ม : ผู้อำนวยการศูนย์ประชาสัมพันธ์การศึกษาแห่งชาติ (นางอัมพร ประเสริฐสุข)

สรุปประเด็นสำคัญในการอภิปรายกลุ่มย่อยได้ ดังนี้

1. บทบาทของสื่อมวลชนในการปฏิรูปการเรียนรู้

1. สื่อมวลชน ควรนำเสนอข่าวการศึกษา เป็นเรื่องที่ฟังง่าย ๆ น่าติดตาม เช่น เป็นการ์ตูนทางหนังสือพิมพ์ และโทรทัศน์
2. สื่อมวลชนต้องสร้างกระแสการปฏิรูปการเรียนรู้และการปฏิรูปการศึกษา วิธีการที่ง่ายและสามารถทำได้ เช่น สถานีโทรทัศน์ให้ผู้ประกาศข่าว ผู้รายงานข่าวของทุกช่อง พูดถึงประเด็นการปฏิรูปการเรียนรู้ การปฏิรูปการศึกษา ประมาณ 1 นาที ทุกวัน
3. สื่อมวลชนควรนำเสนอผลการศึกษา ค้นคว้าวิจัยใหม่ ๆ เพื่อให้ความรู้ที่เป็นประโยชน์กับประชาชนให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างแท้จริง
4. สื่อมวลชนควรมีบทบาทในการชี้แนะสังคมให้เกิดกระบวนการปฏิรูปการเรียนรู้ได้มาก รวมทั้งการสร้างกระแสด้านบวกและลบ และต้องระมัดระวังการชี้แนะสังคม เช่น ที่ผ่านมาสื่อมวลชนเสนอข่าวว่า ครูที่อยู่โรงเรียนกวดวิชา ทำให้เกิดกระแสการคลั่งโรงเรียนกวดวิชาขึ้นในสังคม จึงเกิดผลในทางตรงข้ามกับการปฏิรูปการเรียนรู้
5. สื่อมวลชนควรทำหน้าที่ในการเฝ้าระวัง และติดตามการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น เพื่อรายงานแก่สังคมได้รับรู้ความเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่อง เหมือนกับกระแสเลือกตั้ง
6. ระดับผู้บริหารสื่อต้องมีจิตสำนึกต่อสังคมและส่วนรวม ควรคำนึงอุดมการณ์แห่งวิชาชีพ และมีจรรยาบรรณในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผู้รับซึ่งเป็นเยาวชนของชาติ
7. สื่อมวลชนควรนำเสนอให้ประชาชน ผู้ปกครองและผู้เรียน เข้าใจการพัฒนาด้าน E.Q. ด้านคุณธรรม มีความฉลาดทางอารมณ์ ควบคู่ความฉลาดด้าน I.Q. เพื่อสร้างความสงบสุข การเป็นคนดี คนเก่งชีวิต และเป็นสุขมากยิ่งขึ้น
8. สื่อมวลชน ต้องได้รับการประเมินผลโดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมเป็นผู้การประเมินผลรายการวิทยุ โทรทัศน์ หรือคอลัมน์ต่าง ๆ ที่ไม่เป็นประโยชน์ หรือโทษต่อเยาวชน เพื่อคัดแยกรายการที่ไม่เหมาะสมออกไป และส่งเสริมรายการหรือผังเวลาที่เป็นประโยชน์ต่อพัฒนาการเด็กหรือการเรียนรู้อย่างแท้จริงให้มากขึ้น

9. สื่อมวลชนควรมีบทบาทในการเข้าถึงกิจกรรมด้านการปฏิรูปการเรียนรู้มากขึ้น เช่น การนำเสนอแหล่งข่าว แหล่งข้อมูล ที่จะทำให้ประชาชนได้รับข่าวสาร สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้

10. สื่อมวลชนทุกแขนงควรรวมตัวกันเป็นเครือข่ายเพื่อประชาชน เพื่อผู้บริโภคให้มากขึ้น เช่น มีข่าวเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ สังคม ภูมิปัญญาไทย ให้มากขึ้นต้องพัฒนารูปแบบการเสนอข่าวสารการปฏิรูปการเรียนรู้ให้หลากหลาย น่าสนใจ

11. สื่อมวลชนควรเสนอ/สืบหาข้อมูลการศึกษาของต่างประเทศมาเปรียบเทียบกับของไทยเผยแพร่ให้ความรู้กับประชาชนอย่างต่อเนื่อง

12. สื่อมวลชน ต้องมีความรู้ ความเข้าใจเรื่องการปฏิรูปการเรียนรู้และการปฏิรูปการศึกษา

13. โทรทัศน์ ต้องจัดสรรเวลาให้เพื่อเผยแพร่ข่าวการศึกษาให้เหมาะสมกว่านี้ วิทยุควรจะให้สาระความรู้แทรกอยู่ในช่วงเวลาดังกล่าว และหนังสือพิมพ์ควรให้ความสำคัญกับข่าวการศึกษาดี ๆ ให้อยู่ในหน้า 1 หรือหน้า 2 หน้า 3 เป็นต้น

14. สื่อมวลชนเป็นพี่เลี้ยงให้คำแนะนำวิธีการทำงานประชาสัมพันธ์/เทคนิควิธีการเผยแพร่ข่าว ต้องตั้งคณะทำงานที่มีความสามารถเทียบเท่าสื่อเป็นมืออาชีพ

15. ให้สื่อมวลชน พิจารณาทบทวน ที่จะทำหน้าที่ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมอย่างจริงจัง ไม่ใช่เพียงเสนอความบันเทิง ภาพปัญหาต่าง ๆ ของสังคมเพียงอย่างเดียว ต้องเสนอเพื่อนำไปสู่ทางแก้ไข และให้คุณค่าที่แท้จริง จึงควรคัดเลือกเนื้อหาที่จะนำเสนออย่างรอบคอบในฐานะผู้นำทางความคิดของสังคม

16. สื่อมวลชนต้องสร้างอุปนิสัยแห่งการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นแก่ทุกส่วนของสังคมและสอดแทรกเนื้อหาเพื่อการเรียนรู้ในรายการทุกประเภท

2. ยุทธศาสตร์ที่จะทำให้สื่อมวลชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิรูปการเรียนรู้

1. รัฐต้องจัดสรรคลื่นความถี่เพื่อการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหมวด 9 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติมีสัดส่วนและจัดสรรเวลาที่เหมาะสม และควรกำหนดให้มีรายการเพื่อการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ร้อยละ 20

2. หน่วยงานของรัฐต้องสร้างกระแสให้เกิดขึ้น ให้ทุกส่วนของสังคมร่วมกันผลักดัน ทั้งผู้ประกอบการ ครู/ผู้สอน นักเรียน/ผู้เรียน ซึ่งจะทำให้สื่อมวลชนให้ความสำคัญและเป็นวาระแห่งชาติ เรื่องการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้

3. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เช่นกรมประชาสัมพันธ์ต้องถือว่า การประชาสัมพันธ์ การปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้เป็นวาระแห่งชาติ

4. หน่วยงานทางการศึกษาของรัฐต้องเชิญเจ้าของ/ผู้บริหารสื่อที่มีอำนาจ มาร่วมปรึกษา เพื่อเป็นแนวร่วมและเห็นความสำคัญว่าการปฏิรูปการเรียนรู้ เป็นวาระแห่งชาติ

5. รัฐควรมีหน่วยงานที่มีความสามารถในการผลิตรายการและเผยแพร่ตามสื่อต่าง ๆ ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้การศึกษาเป็นเรื่องที่น่าสนใจ ไม่น่าเบื่อ
6. รัฐต้องขยายการศึกษาทางไกล (ETV.) ทั่วประเทศ และบริการฟรี โดยประชาชนไม่ต้องซื้อจานรับดาวเทียม
7. หน่วยงานทางการศึกษาควรร่วมประชุมสัมมนาเพื่อหาความร่วมมือจากสมาคม บันเทิงต่าง ๆ เช่น สมาคมศิลปิน สมาคมตลก ให้มีความรู้และความเข้าใจเรื่องการปฏิรูปการศึกษา และการปฏิรูปการเรียนรู้ว่าเป็นเรื่องของคนและเข้ามาาร่วมกันผลิตรายการการศึกษาที่มีให้ ความบันเทิง เพื่อให้ที่น่าสนใจและน่าติดตาม
8. หน่วยงานทางการศึกษาต้องมีความชัดเจนกับคำอธิบาย เช่น ความหมายของ คำว่า ผู้เรียนสำคัญที่สุด เด็กเป็นศูนย์กลาง ซึ่งปัจจุบันคำอธิบายกับแนวทางปฏิบัติยังไม่เห็นเป็น รูปธรรมที่แท้จริง ทำให้สื่อเกิดความสับสนไม่สามารถถ่ายทอดได้ถูกต้อง
9. รัฐควรสนับสนุนให้มีการจัดตั้ง Media Center เป็นศูนย์กลางข้อมูล ทั้งด้าน Hardware, Software และบุคลากรอย่างเพียงพอ โดยเชื่อมโยงเครือข่ายกับหน่วยบริการข้อมูลต่าง ๆ เช่น องค์การโทรศัพท์ ร้าน 7 Eleven หมู่บ้านหรือ ศูนย์บริการข้อมูลอื่น ๆ ให้ประชาชนหรือผู้สนใจ ทั่วไปค้นคว้า หรือสืบค้นข้อมูลได้ตลอดเวลา ข้อมูลดังกล่าวต้องทันสมัย รวดเร็ว และเป็นปัจจุบัน
10. รัฐต้องให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กำกับ ติดตาม ตรวจสอบการให้บริการข้อมูล ทางสื่อมวลชนให้มีรายการเพื่อการศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ของประชาชนให้มากขึ้น เลิกรายการละคร ภาพไม่เหมาะสม หรือไม่สร้างสรรค์ให้หมดไป อย่างจริงจัง
11. ควรมีองค์กรสื่อสารมวลชนเพื่อการศึกษาเป็นการเฉพาะ เช่น สถานี NHK ใน ญี่ปุ่นให้มีขึ้นในประเทศไทย เพื่อส่งเสริมการปฏิรูปการเรียนรู้สำหรับสังคมไทย แยกจากรายการ วิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา (ETV) หรือรายการอื่น ๆ
12. รัฐควรมีนโยบายให้หน่วยงาน/องค์กรต่าง ๆ จัดรายการเพื่อการศึกษา หรือเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับคนไทยให้มากยิ่งขึ้น
13. จัดประชุมร่วมกันทุกฝ่าย คือ ผู้ปกครอง ครู นักเรียน สื่อมวลชน และสร้างเป็น กลุ่มเครือข่าย "องค์กรประชาชนและสื่อมวลชนเพื่อปฏิบัติการการปฏิรูปการศึกษา" ให้มีการพบปะ แลกเปลี่ยนข้อมูลกันอย่างสม่ำเสมอ โดยใช้ห้องประชุมของสำนักงานปฏิรูปการศึกษา หรือสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
14. สถาบันอุดมศึกษาที่ผลิตบัณฑิตศึกษาศาสตร์หรือการประชาสัมพันธ์ ควรมุ่งเน้น การใช้วิชาชีพให้อื้อประโยชน์ต่อการประชาสัมพันธ์ข่าวสารการศึกษา
15. ชุมชนต้องเข้มแข็งและให้สื่อมวลชนเป็นแนวร่วมการปฏิรูปการศึกษา โดยดึง เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม เช่น เป็นคณะกรรมการของโรงเรียนหรือหน่วยงานทางการศึกษา

16. หน่วยงานทางการศึกษาต้องประสานร่วมมือกันคิดหาเทคนิควิธีการที่จะให้สื่อมวลชนเห็นความสำคัญของการปฏิรูปการเรียนรู้ และการปฏิรูปการศึกษา มากขึ้น
17. ควรจัดตั้งองค์กรหลักเป็นองค์กรกลางของหน่วยงานด้านการศึกษา ในการผลิตประสานและจัดหาข้อมูลการศึกษาให้กับสื่อมวลชนเป็นการเฉพาะ
18. รัฐต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรของหน่วยงาน/สถานศึกษาทุกระดับ ให้มีความสามารถด้านประชาสัมพันธ์เพื่อจะได้เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้ถึงสื่อมวลชน อย่างทั่วถึงและสามารถสร้างให้เป็นกระแสสังคมได้
19. ให้องค์กรอื่น ๆ ที่มีพลัง เช่น องค์กรพัฒนาเอกชน เข้ามาผลักดันกลุ่มสื่อทางการศึกษา ให้มีบทบาทมากยิ่งขึ้น
20. สื่อที่เสนอเกี่ยวกับการศึกษาที่ดี ควรสนับสนุนให้ซื้อเข้าห้องสมุดและประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบ เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลของการเรียนรู้
21. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติควรมีโครงการเผยแพร่การมีส่วนร่วมการปฏิรูปการเรียนรู้เหมือนกับ โครงการเผยแพร่ประชาธิปไตย คือ ส่งทีมงานให้เข้าสู่หมู่บ้านชุมชน และนำเสนอข่าวผ่านสื่อมวลชน

การประชุมกลุ่มย่อย

ประเด็น 4 บทบาทของครูกับการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด

ที่ปรึกษากลุ่ม : ผู้อำนวยการสถาบันแห่งชาติเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ 1 (นางสาวศศิธร เล็กสุขศรี)

สรุปสาระจากการอภิปรายของการประชุมกลุ่มย่อย ได้ดังนี้

1. บทบาทของสังคมที่จะช่วยส่งเสริมสนับสนุนครูในการปฏิรูปการเรียนรู้

1.1 รัฐจะช่วยครูทำการปฏิรูปการเรียนรู้ได้อย่างไร

- (1) ผู้บริหารประเทศควรให้ความสำคัญกับการศึกษาของชาติอย่างจริงจังและจริงจัง รัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการต้องมีความรู้ความเข้าใจ มีวิสัยทัศน์และทัศนคติที่ดีกับการศึกษา รวมทั้งเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้
- (2) เลือกสรรคนดีที่มีความรู้ ความสามารถเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
- (3) กระจายอำนาจการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ บุคลากร งบประมาณและการบริหารทั่วไปให้โรงเรียนอย่างแท้จริง รวมทั้งส่งเสริมและให้โอกาสโรงเรียนและบุคลากรได้พัฒนาตนเอง เช่น ให้อำนาจและโรงเรียนกำหนดแผนพัฒนาการปฏิรูปการเรียนรู้ของโรงเรียนเอง
- (4) กำหนดวิธีการเพื่อปรับเปลี่ยนแนวคิดของผู้บริหารให้เป็นไปตามแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้
- (5) ให้ข้อมูล ความรู้และทำความเข้าใจต่อผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เช่น ครู ผู้บริหาร พ่อแม่ผู้ปกครอง และนักเรียน เพื่อให้เห็นความสำคัญของการปฏิรูปการเรียนรู้ รวมทั้งประชาสัมพันธ์ให้รับรู้ร่วมกันอย่างกว้างขวางและทั่วถึง ลดขั้นตอนและกฎระเบียบลง เพื่อให้ง่ายต่อการปฏิบัติ
- (6) จัดและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้มากขึ้น เช่น ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ เป็นต้น รวมทั้งส่งเสริมและพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็นแหล่งเรียนรู้อีกทางหนึ่ง
- (7) จัดให้มีศูนย์ฝึกอบรม ครู ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อฝึกอบรมเรื่องการปฏิรูปการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ และเพิ่มทักษะเกี่ยวกับการเรียนการสอน และส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้
- (8) ส่งเสริมสถาบันผลิตครู คุรุสภาให้ผลิตครูตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้
- (9) จัดให้มีศูนย์พัฒนาสื่อการสอน และศูนย์สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
- (10) จัดสรรงบประมาณให้โรงเรียนอย่างเพียงพอ
- (11) จัดตั้งทุนแก่เด็กด้อยโอกาส และยกเว้นภาษีแก่สถานศึกษา รวมทั้งหาแนวทางให้วัสดุอุปกรณ์การศึกษาและหนังสือเรียนมีราคาถูกลง
- (12) ยกเว้นภาษีสำหรับวัสดุอุปกรณ์ทางการศึกษา และอุปกรณ์กีฬา
- (13) ระดมผู้รู้ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการฝึกอบรมครู

(14) ให้ความสำคัญในการเตรียมความพร้อมครู และเร่งพัฒนาครู เพื่อเป็นแกนนำในการปฏิรูปการเรียนรู้ รวมทั้งเพิ่มขวัญและกำลังใจแก่ครูที่ผ่านการประเมินตามแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้ เช่น ยกย่อง เชิดชูเกียรติ ให้รางวัล ให้ค่าตอบแทนและเงินเดือนที่เหมาะสม หรือเปิดโอกาสให้ศึกษาต่อโดยได้เลื่อนขั้นเงินเดือนตามปกติ เป็นต้น

(15) กำหนดเกณฑ์การประเมินบุคลากรทุกด้านอย่างโปร่งใส โดยพิจารณาจากผลการปฏิบัติและภารกิจที่ปฏิบัติ โดยผู้ประเมินต้องเป็นผู้ที่มีความรู้อย่างแท้จริงในการประเมิน และสามารถให้คำแนะนำแก่ผู้ที่รับการประเมินได้

(16) กำหนดอัตราครูต่อนักเรียนที่เหมาะสม เพื่อให้สามารถดูแลนักเรียนได้อย่างทั่วถึง

(17) จัดให้มีโรงเรียนต้นแบบปฏิรูปการเรียนรู้ และให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้กับโรงเรียนอื่น ๆ

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาจะส่งเสริมสนับสนุนครูอย่างไรในการปฏิรูปการเรียนรู้

(1) สร้างความตระหนักแก่ครูให้เห็นความสำคัญและความจำเป็นของการปฏิรูปการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

(2) พัฒนาตนเองอยู่เสมอ และพร้อมที่จะเรียนรู้ เพื่อปรับปรุงการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และวิวัฒนาการอย่างมีคุณภาพ

(3) กำหนดการปฏิรูปการเรียนรู้เป็นนโยบายของโรงเรียน

(4) กำหนดแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติงานด้านการเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรม โดยให้ทุกฝ่ายในโรงเรียนได้มีส่วนร่วมในการวางแผนปรับปรุงโรงเรียน รวมทั้งการจัดสรรบุคลากรให้เหมาะสมกับงาน และแบ่งหน้าที่ชัดเจน

(5) ผู้บริหารต้องใจกว้าง มีวิสัยทัศน์ ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้บุคลากรในโรงเรียนได้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

(6) ผู้บริหารเป็นผู้นำทางวิชาการ และเป็นแบบอย่างที่ดีในการเรียนรู้ และพัฒนาตนเอง

(7) สร้างขวัญและกำลังใจให้บุคลากรที่เข้มแข็งในการปฏิรูปการเรียนรู้ รวมทั้งเป็นที่ปรึกษาที่ดี และติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

(8) จัดให้มีกิจกรรมแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์แก่บุคลากร

(9) สสำรวจความต้องการของครูและนักเรียนเกี่ยวกับการเรียนการสอน

(10) ส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อม และสื่อการสอนที่เอื้อกับการเรียนรู้ และส่งเสริมสนับสนุนให้มีแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและชุมชน

(11) ประเมินบุคลากรโดยพิจารณาจากผลงานการสอนเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้เป็นหลัก

(12) จัดให้มีการนิเทศภายในโรงเรียน

(13) จัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมให้ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาได้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งส่งเสริมการผลิตสื่อและอุปกรณ์การศึกษา

(14) กำหนดคาบเวลาการสอนของครูในโรงเรียนให้เหมาะสม เพื่อให้ครูมีเวลาเตรียมการสอน วางแผนการสอน ตรวจงาน/การบ้าน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ยุทธศาสตร์ของครูในการปฏิรูปการเรียนรู้

2.1 ครูจะจัดกระบวนการเรียนรู้อย่างไรให้เด็กรักที่จะเรียนรู้อย่างต่อเนื่องไปจนตลอดชีวิต

(1) ครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดี ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน
(2) ให้คำแนะนำ ส่งเสริมสนับสนุน ให้ความรักและความเมตตาแก่ผู้เรียน
(3) วิเคราะห์หลักสูตร และจัดทำแผนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน โดยคำนึงถึงสังคม และวัฒนธรรมของท้องถิ่น

(4) จัดแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนอย่างหลากหลาย และส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้ด้วยตนเอง เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เลือกกิจกรรมตามความถนัดและความสนใจ เช่น ส่งเสริมให้เด็กรักการอ่าน และให้มีโอกาสได้ลองปฏิบัติจริง จัดให้มีชมรมเพื่อให้นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นต้น

(5) จัดให้มีกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายและส่งเสริมให้เด็กคิดเป็น วิเคราะห์และสรุปเป็นองค์ความรู้ของตนเอง รวมทั้งต้องทำเป็น และแก้ปัญหาได้ โดยมีครูเป็นผู้ชี้แนะ ทั้งนี้ ครูต้องสร้างความเชื่อมั่นให้นักเรียน เคารพความคิดเห็นนักเรียนและให้เกียรตินักเรียนในการแสดงความคิดเห็น

ดังนั้น ครูจึงต้องรู้จักนักเรียนแต่ละคนอย่างแท้จริง และมีการวางแผนการเรียนการสอนร่วมกับนักเรียน และเอาใจใส่นักเรียนแต่ละคนอย่างทั่วถึง เพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคน โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เด็กได้ปฏิบัติจนเป็นนิสัย และครูต้องมียุทธวิธีในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและทัศนคติของนักเรียน โดยประสานกับครอบครัวและผู้ปกครองของนักเรียน และมีการติดตามประเมินผลนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

2.2 ครูจะช่วยขับเคลื่อนการปฏิรูปการเรียนรู้ทั่วประเทศได้อย่างไร

(1) รวมกลุ่มกันเพื่อสร้างเครือข่ายครูเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ จัดกิจกรรมเผยแพร่ แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและเรียนรู้ร่วมกัน

(2) ครูแกนนำ ครูต้นแบบ และครูแห่งชาติควรเป็นผู้นำในการถ่ายทอดขยายผลไปยังเพื่อนครู จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนความรู้

(3) ช่วยเผยแพร่และประชาสัมพันธ์เมื่อมีโอกาส

(4) ครูต้องตระหนักในหน้าที่ของตนเอง มีการพัฒนาตนเองด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิรูปการเรียนรู้แก่นักเรียน

(5) จัดกิจกรรมตามความถนัดของนักเรียน

(6) สร้างนวัตกรรมหรือองค์ความรู้ใหม่ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้และเผยแพร่อย่างกว้างขวาง

(7) สร้างเครือข่ายนักเรียน และช่วยพัฒนาเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง

2.3 รัฐจะช่วยครูทำการปฏิรูปการเรียนรู้ได้อย่างไร

(1) ยกย่อง ให้รางวัล และเผยแพร่เกียรติคุณ แก่ครูที่มีผลงานในการปฏิรูปการเรียนรู้

(2) จัดให้มีสื่อเพื่อเผยแพร่องค์ความรู้และนวัตกรรมทางการเรียนรู้

(3) จัดตั้งสถาบันพัฒนาครู มีการอบรมและให้ความรู้แก่ครูอย่างต่อเนื่องและส่งเสริมการพัฒนาครูทุกด้าน

(4) ส่งเสริม สนับสนุนทั้งด้านนโยบาย งบประมาณและบุคลากรให้เพียงพอ

(5) ประชาสัมพันธ์ให้ทุกคนที่เกี่ยวข้องมีความรู้และความเข้าใจตรงกันอย่างต่อเนื่อง

(6) มีการประเมินครูและให้คำแนะนำ รวมทั้งต้องสร้างแรงจูงใจ เพื่อให้ครูดำเนินการตามแนวทางปฏิรูปการเรียนรู้

(7) ปรับปรุงระบบการประเมิน เพื่อให้ความดีความชอบและการประเมินเข้าสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้นให้สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการเรียนการสอนตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

(8) ประสานกับเอกชนที่มีความพร้อมให้เข้ามามีส่วนร่วมส่งเสริมการปฏิรูปการเรียนรู้

การประชุมกลุ่มย่อย

ประเด็น 5 บทบาทของผู้เรียนในการปฏิรูปการเรียนรู้

ที่ปรึกษากลุ่ม : ผู้อำนวยการสถาบันแห่งชาติเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ 2 (นางสมศรี กิจชนะพานิชย์)

ในการประชุมกลุ่มย่อยมีผู้ร่วมอภิปรายในประเด็นนี้ประมาณ 50 คน จากบุคลากรสาขาอาชีพต่าง ๆ ประกอบด้วย ครู ผู้บริหารสถานศึกษา พ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน กรรมการสถานศึกษา นักวิชาการ และผู้แทนสื่อมวลชน ซึ่งได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวางครอบคลุม โดยสรุปประเด็นการอภิปรายได้ดังนี้

บทบาทของผู้เรียนในการปฏิรูปการเรียนรู้ มีดังนี้

1. เปิดใจยอมรับความเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้แบบเดิม มาเป็นการเรียนรู้แบบที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด
2. ร่วมกำหนดความต้องการ ออกแบบและวางแผนการเรียน เลือกเนื้อหาในการเรียนรู้ ร่วมกำหนดกิจกรรมและประเมินผลการเรียนรู้
3. สงสัยใฝ่รู้อยู่เสมอ ศึกษาหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เห็นประโยชน์ของการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้ตลอดชีวิต
4. ประพฤติตนเป็นคนดีของสังคม มีคุณธรรม จริยธรรม
5. มีความรับผิดชอบในตนเอง
6. ตระหนักและเห็นความสำคัญของการเรียนรู้ด้วยตนเอง
7. เชื่อมโยงความรู้จากวิชาต่าง ๆ มาใช้ในชีวิตจริง (บูรณาการความรู้กับชีวิตประจำวัน)
8. ใช้กระบวนการวิจัยเพื่อหาความรู้ และแลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อนและคนในชุมชน
9. ร่วมประเมินผู้สอน และวิธีการสอน

การประชุมกลุ่มย่อย

ประเด็น 6 บทบาทและยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมของสถาบันอุดมศึกษาในการปฏิรูปการเรียนรู้
ที่ปรึกษากลุ่ม : ผู้อำนวยการสำนักงานโครงการปฏิรูปอุดมศึกษา (นางสุทศศรี วงษ์สมาน)

ผู้เข้าร่วมประชุมจำนวนมากให้ความสนใจ “ประเด็นบทบาทและยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมของสถาบันอุดมศึกษาในการปฏิรูปการเรียนรู้” ประกอบไปด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหาร นักการเมือง คณาจารย์ นักการศึกษา จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ และเอกชน สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย สถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา สถาบันราชภัฏ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ สถาบันอุดมศึกษาเฉพาะทาง ตลอดจนนักศึกษา และประชาชนโดยทั่วไป โดยผลการประชุมสรุปได้ดังนี้

หลักสูตร การจัดการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษา ควรมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอย่างไร ให้สอดคล้องกับแนวทางปฏิรูปที่เห็นผู้เรียนเป็นสำคัญ

1. ควรให้ผู้เชี่ยวชาญในการพัฒนาหลักสูตร มีส่วนร่วมในการร่างหลักสูตร และระยะเวลาของหลักสูตรควรเป็นไปตามศาสตร์ของวิชานั้นๆ เป็นตัวกำหนด
2. ควรมีหน่วยงานในการกำหนดมาตรฐานหลักสูตรทุกสถาบัน ให้มีมาตรฐานเดียวกัน
3. ควรมีความยืดหยุ่น หลากหลาย ไม่ซับซ้อน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความถนัดและความสนใจ แต่ต้องปรับเปลี่ยนให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของสังคม และเทคโนโลยี ตลอดจนสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน
4. มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถนำไปประกอบอาชีพได้ และเน้นการฝึกปฏิบัติ ในขณะเดียวกันการเรียนการสอนก็ควรเน้นการวิจัย ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองให้มากขึ้น
5. ควรมีระบบการเทียบโอน และหลักสูตรต่อยอด สำหรับผู้ที่ต้องการศึกษาต่อทั้งการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย
6. เนื้อหาของหลักสูตร ควรส่งเสริมให้เรียนทั้งภาษาไทย ภาษาต่างประเทศ และภาษา IT ตลอดจนนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใส่ไว้ในหลักสูตรระดับอุดมศึกษาด้วย
7. สถาบันควรมุ่งสอนตามความเชี่ยวชาญและศักยภาพของตน เช่น สถาบันราชภัฏควรเน้นการสอนทางด้านครุศาสตร์

อาจารย์/ผู้สอน ควรมีการปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างไร ที่เห็นผู้เรียนเป็นสำคัญ

1. ควรมีการอบรมอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา ให้มีความรู้ความสามารถในศิลปะการสอน การถ่ายทอดความรู้ (วิชาชีพครู)
2. ควรปรับเปลี่ยนทัศนคติให้ยอมรับในเรื่องการปฏิรูปการศึกษา โดยปรับเปลี่ยนวิธีสอนจากผู้สอน (lecturer) มาเป็นผู้ให้คำปรึกษา มีความเป็นกัลยาณมิตรและใกล้ชิดกับผู้เรียน มากขึ้น

3. ควรใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย เช่น การสัมมนา การให้นักศึกษาปฏิบัติจริง การใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน ตลอดจนใช้กระบวนการวิจัย เป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการเรียนการสอน โดยคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียน

4. ควรมีระบบประกันคุณภาพการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษา

5. ควรให้นักศึกษามีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนทุกขั้นตอน เช่น การวางแผนการเรียนร่วมกับผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการออกข้อสอบ เป็นต้น

6. ควรมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างสถาบัน ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา เพื่อรับทราบความเคลื่อนไหว มีความตื่นตัวในการปรับปรุงตนเอง และสถาบันให้ทัดเทียมกับสถาบันอื่น

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีความสำคัญเพียงใดต่อการพัฒนาบัณฑิต ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้คู่คุณธรรม และควรมีแนวทางปฏิรูปเรื่องนี้อย่างไร

1. ครู/อาจารย์ต้องเป็นต้นแบบด้านคุณธรรม จริยธรรมให้กับเด็ก

2. ต้องมีการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักวิชา โดยจะต้องทำให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ วิจัย สังเคราะห์ และนำไปประยุกต์ใช้ได้ เพื่อให้ผู้เรียน เก่ง ดี มีสุข บนวิถีไทย และทันสมัยในเวทีโลก

3. ใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตรในการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม เช่น การฝึกงาน จะทำให้เกิดการพัฒนาตนเองในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น

ผู้บริหารควรมีบทบาทในการปฏิรูปการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาอย่างไร

1. ผู้บริหารควรมีวิสัยทัศน์กว้างไกล ทันทับความเปลี่ยนแปลงของโลกสมัยใหม่ รวมทั้งต้องเป็นผู้ประสานมากกว่าการใช้อำนาจสั่งการ ตรงต่อเวลา มีวินัยในการทำงานไม่เล่นพรรคเล่นพวก มีศิลปะในการบริหารงาน

2. ผู้บริหารต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการปฏิรูปการศึกษาเป็นอย่างดี ให้ความสำคัญกับการปฏิรูปการศึกษา และสนับสนุนให้อาจารย์ในสถาบันของตนดำเนินการตามแนวทางปฏิรูป

3. การได้มาซึ่งผู้บริหาร ไม่ควรมาจากการสรรหา แต่ควรบริหารเป็นทีม และควรเป็นมืออาชีพ

4. ผู้บริหารระดับสูงจะต้องผ่านการฝึกอบรมให้มีความรู้ความสามารถในกระบวนการบริหาร

การประเมินผลการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา ที่จะเอื้อต่อการพัฒนาบัณฑิตให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ควรมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอย่างไร

1. ควรใช้วิธีการที่หลากหลายในการประเมินผล โดยเฉพาะการประเมินผลจากประสบการณ์จริง และไม่ควรเน้นด้านวิชาการเพียงอย่างเดียว แต่จะต้องประเมินในหลายมิติ ทั้งทางด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยในด้านคุณธรรม จริยธรรม อาจให้ผู้เรียนร่วมกิจกรรมตามความถนัด เพื่อประกอบการประเมินพฤติกรรม และควรปรากฏใน Transcript โดยไม่มีหน่วยกิต
2. ควรให้ผู้เรียน มีส่วนร่วมในการประเมินผลด้วย
3. ควรนำระบบการประกันคุณภาพ มาใช้ในการประเมินผล เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการปฏิรูปการศึกษา

สถาบันอุดมศึกษาจะมีบทบาทเป็นแหล่งเรียนรู้ หรือส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ของชุมชนเกิดขึ้นได้อย่างไร

1. สถาบันอุดมศึกษา ควรเป็นแหล่งการเรียนรู้สำหรับชุมชน ประชาชนสามารถเข้ามาใช้ประโยชน์จากทรัพยากรของสถานศึกษา และควรให้บริการตลอดชีวิต 24 ชม.
2. เปิดหลักสูตรที่หลากหลาย เพื่อให้บริการแก่ประชาชนทุกระดับ
3. สถาบันอุดมศึกษา ควรพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ให้มีความทันสมัย เช่น on line library และควรจัดสรรคลื่นความถี่ให้แก่สถาบันอุดมศึกษา เพื่อเผยแพร่ความรู้ให้แก่บุคคลทั่วไป

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ควรมีการทบทวนปรัชญาอุดมศึกษาใหม่ เพื่อให้มีความชัดเจน และสอดคล้องกับ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 โดยให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการกำหนดปรัชญา ซึ่งจะต้องตอบสนองความต้องการของชุมชนและสังคม ตลอดจนก้าวทันความเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่

การประชุมกลุ่มย่อย
ประเด็น 7 ศาสนากับการจัดการศึกษาและการปฏิรูปการเรียนรู้
ที่ปรึกษากลุ่ม : ผู้อำนวยการกลุ่มงานศาสนา (นางสาวพิณสุดา สิริธังศรี)

สรุปสาระจากการอภิปรายของที่ประชุม ได้ดังนี้

1. บทบาท

1.1 บทบาทของศาสนบุคคล

(1) พัฒนาบุคลากรทางศาสนาให้เข้มแข็ง เพื่อเป็นครูและเป็นพี่เลี้ยงของชุมชนได้
(2) เข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดแผน และการจัดทำหลักสูตรแกนกลางของ
การศึกษาทุกระบบ

- (3) เป็นแหล่งความคิด ความรู้เพื่อสนับสนุนด้านหลักสูตร
(4) ส่งเสริมให้ผู้ที่มีความรู้อย่างแท้จริงในแต่ละศาสนาเป็นผู้สอนศาสนาในโรงเรียน
(5) เป็นต้นแบบที่ดีของสังคมในการนำหลักคำสอนของศาสนามาปฏิบัติ

1.2 บทบาทของครูผู้สอน

(1) พัฒนาตนเองทั้งด้านการสอนศาสนาและการสอนสายสามัญให้มีมาตรฐาน
(2) เป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม ครูผู้สอนต้องยึดมั่นหลักคำสอนศาสนา และ
บูรณาการหลักคำสอนของศาสนาเข้ากับทุกวิชาที่เรียน
(3) มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์และพัฒนาหลักสูตร และประเมินหลักสูตร

1.3 แนวทางในการจัดการเรียนการสอนที่นำไปสู่การปฏิรูปการเรียนรู้

(1) เน้นความรู้คู่คุณธรรม ให้มีเจตคติที่ดีต่อศาสนา และสอนให้มีความรู้และ
ทักษะในการวิเคราะห์และนำหลักธรรมทางศาสนาไปปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาในชีวิตจริง และอยู่ใน
สังคมได้อย่างมีความสุข

- (2) ดึงผู้ที่มีความเชี่ยวชาญเข้าร่วมในการพัฒนาหลักสูตร
(3) มีห้องให้นักเรียนปฏิบัติศาสนกิจได้
(4) สถาบันศาสนาและชุมชนร่วมกันในการวางแผนด้านหลักสูตร และการผลิต
สื่อเพื่อให้เกิดความหลากหลายและเชื่อมโยงศาสนากับชุมชนเข้าด้วยกัน

1.4 บทบาทของสถาบันศาสนาในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและแนวทางการส่งเสริมการปฏิรูปการเรียนรู้

- (1) เป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ และสนับสนุนให้มีผู้แทนด้านศาสนาเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
- (2) มีส่วนร่วมในการฝึกอบรมบุคลากรผู้สอน ส่งเสริมกิจกรรมด้านศาสนา และให้คำปรึกษาได้

2. ยุทธศาสตร์

2.1 แนวทางการส่งเสริม/อบรมผู้เรียนให้มีความรู้คู่คุณธรรม มาตรฐานคุณธรรมของผู้เรียนและเกณฑ์การวัดและประเมินผลการเรียนที่จะสามารถบ่งชี้ได้ว่าผู้เรียนมีความรู้คู่คุณธรรมอย่างแท้จริง

- (1) วิเคราะห์คำสอนของศาสนา พัฒนาและบูรณาการหลักสูตรด้านการศาสนาให้เหมาะสมกับสังคม
- (2) ผู้สอนต้องมีคุณธรรม จริยธรรมเพื่อเป็นแบบอย่างและส่งเสริมให้นักเรียนเห็นความสำคัญด้านศาสนา
- (3) เน้นหลักสูตรที่ให้ผู้เรียนได้เผชิญสถานการณ์จริง เพื่อพัฒนากระบวนการคิด
- (4) จัดทำเกณฑ์มาตรฐานคุณธรรมที่สอดคล้องกับหลักสูตร และเหมาะสมตามวัยของผู้เรียน
- (5) จัดให้มีกิจกรรมด้านศาสนาอย่างต่อเนื่อง
- (6) การประเมินผลต้องทำทั้งที่บ้านและที่โรงเรียนเพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตลอดเวลา ดังนั้น ในการประเมินโรงเรียนต้องประสานกับบ้านของนักเรียน
- (7) การประเมินต้องประเมินทั้งความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมที่ปฏิบัติจริง โดยผลการประเมินต้องนำไปใช้ในการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อ เพื่อให้ผู้เรียนสนใจด้านหลักศาสนามากยิ่งขึ้น และการประเมินต้องเป็นแฟ้มสะสมงานเพื่อให้มีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

2.2 แนวทางการจัดทำหลักสูตรการศึกษาศาสนาเป็นหลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุผลในการปฏิรูปการศึกษา

- (1) บุคลากรด้านศาสนาต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร และต้องมีการบูรณาการเข้ากับวิชาอื่น ๆ อย่างเหมาะสม โดยเน้นการปฏิบัติจริง และอบรมครูผู้สอนให้เข้าใจหลักสูตรอย่างแท้จริง
- (2) ควรจัดให้มีหลักสูตรศาสนสัมพันธ์ เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงและความสามัคคีของทุกศาสนา
- (3) ยังคงต้องมีหลักสูตรศาสนาแยกออกมาอย่างชัดเจน แม้ว่าจะมีการบูรณาการการศึกษาเข้ากับวิชาอื่น ๆ แล้วก็ตาม

2.3 แนวทางปฏิบัติในการเทียบโอนผลการเรียนวิชาด้านศาสนา

- (1) หลักสูตรต้องมีมาตรฐานเพื่อให้สามารถเทียบโอนได้
- (2) ส่งเสริมให้มีระบบการเทียบโอนที่มีมาตรฐานชัดเจน มีตัวบ่งชี้การวัดมาตรฐานที่ชัดเจนในการเทียบโอนจากต่างสถานศึกษา และต่างระบบการศึกษา
- (3) สถาบันศาสนาควรมีส่วนร่วมในการรับรองการเทียบโอน
- (4) ควรมีการเทียบโอนความรู้ของการศึกษาด้านศาสนากับสายสามัญ

การประชุมกลุ่มย่อย

ประเด็น 8 บทบาทและยุทธศาสตร์ขององค์กรเอกชนต่อการปฏิรูปการเรียนรู้
ที่ปรึกษากลุ่ม : ผู้อำนวยการกลุ่มงานปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน (นางรุ่งเรือง สุชาภิรมย์)

ผู้เข้าร่วมประชุมได้อภิปรายและให้ข้อคิดเห็น ดังนี้

1. บทบาทขององค์กรเอกชนในการปฏิรูปการเรียนรู้

องค์กรเอกชนหลายแห่งได้มีบทบาทในการจัดการศึกษา เช่น มูลนิธิดวงประทีป สมาคมสตรีอุดมศึกษา องค์การค้ำคูณสภา มูลนิธิโรงเรียนเซ็นฟรังซิสซาเวีย ฯลฯ โดยจัดการศึกษาในรูปแบบศูนย์เด็กเล็ก จัดการศึกษาในอกระบบโรงเรียนร่วมกับกรมการศึกษานอกโรงเรียน การฝึกอาชีพ การให้ทุนการศึกษา การฝึกอบรมครูระยะสั้น การสร้างห้องสมุด การให้เรียนในสถานศึกษาในเครือ ฯลฯ

บทบาทที่องค์กรเอกชนจะทำได้ในการปฏิรูปการเรียนรู้ ได้แก่

- 1) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น เป็นวิทยากรเฉพาะทางให้ความรู้กับนักเรียนในท้องถิ่นนั้นๆ ร่วมจัดกิจกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ในโรงเรียนทุกรูปแบบ
- 2) จัดการศึกษาในระดับต่างๆ
- 3) ร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ วางแผนยุทธศาสตร์ ติดตามผลกับผู้บริหารโรงเรียน
- 4) การบริจาคสิ่งของ เงินเพื่อเป็นทุนการศึกษาแก่นักเรียนผู้ยากไร้
- 5) เป็นแหล่งการเรียนรู้ เช่น เป็นห้องสมุด ห้อง Lab ห้องฝึกงาน ฯลฯ
- 6) อบรมวิชาชีพต่างๆ ที่เหมาะสมกับผู้เรียน
- 7) มีส่วนร่วมสร้างหลักสูตรตั้งแต่เริ่มต้น
- 8) มีส่วนร่วมในการติดตามการดำเนินงานของโรงเรียน เป็นกรรมการสถานศึกษา กรรมการเขตพื้นที่

2. ยุทธศาสตร์หรือกลไกจูงใจให้องค์กรเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิรูปการเรียนรู้

- 1) การสร้างความตระหนักและความเข้าใจ ให้เห็นความสำคัญของการปฏิรูปการศึกษากับองค์กรเอกชน
 - 2) ส่งเสริมการมีส่วนร่วม ร่วมบริหาร ร่วมจัดกิจกรรม ร่วมประเมินผล ร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดจากการศึกษา
 - 3) ประชาสัมพันธ์ให้ทุกส่วนในสังคมรับรู้ รับทราบเรื่องการปฏิรูปการศึกษา
 - 4) สร้างความภูมิใจและชื่นชมความสำเร็จในการมีส่วนร่วมกับการจัดการศึกษา
- อย่างต่อเนื่อง

- 5) การให้ความสำคัญ ยกย่องและให้เกียรติองค์กรเอกชนในการจัดการศึกษารวมถึงผู้ที่ได้ทำคุณประโยชน์ ควรได้รับการลดหย่อนภาษี
- 6) การสร้างเครือข่ายให้ชุมชนมีการรวมตัว ประสานเชื่อมโยงร่วมกัน รับผิดชอบการดำเนินงานตามความถนัดและความพร้อม
- 7) การพัฒนาศักยภาพเพื่อให้เกิดประโยชน์ เช่น ให้มีการพัฒนาบุคลากรที่มาช่วยสอนและบุคลากรที่ปฏิบัติงานประจำ ให้มีการพัฒนาและนำประสบการณ์ที่ได้รับมาใช้ได้เต็มที่
- 8) การสร้างศูนย์เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ให้มีการรวมความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ได้ตรงตามความต้องการ
- 9) การจัดตั้งคณะกรรมการที่ประกอบด้วยทุกส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน ชุมชน เป็นการรวมกลุ่มแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความคิดเห็นเพื่อนำไปสู่การปฏิรูปการเรียนรู้
- 10) ให้สถานศึกษาเป็นแหล่งบริการของชุมชนทุกด้านตามศักยภาพเช่น การให้ประชาชนในชุมชนใช้บริการห้องสมุดของโรงเรียน กิจกรรมความรู้เรื่องต่างๆ เช่น สุขภาพ สิ่งแวดล้อม จัดแคมป์ แสดงผลงานและเกียรติคุณ
- 11) สถานศึกษาจัดกิจกรรมเพื่อระดมความร่วมมือจากผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานต่างๆ
- 12) เผยแพร่ผลงานดีเด่นของผู้ที่ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ

รายละเอียดประกอบ
การดำเนินงานจัดการศึกษาขององค์กรเอกชน

องค์กรเอกชนได้มีบทบาทในการจัดการศึกษา ดังนี้

มูลนิธิดวงประทีป

บทบาทด้านการศึกษา ที่ดำเนินการมีดังนี้

(1) การจัดการศึกษาได้ดำเนินการในรูปแบบศูนย์เด็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน มีจำนวน 10 ศูนย์ จำนวนเยาวชนและศูนย์บำบัด จำนวน 2 ศูนย์ ที่จังหวัดชุมพร และกาญจนบุรี อายุผู้เรียนอยู่ระหว่าง 9 – 25 ปี จำนวนรวมทั้งสิ้น 13,000 คน รวมเด็กติดยาเสพติด จำนวน 95 คน การจัดการศึกษาของมูลนิธิ ส่วนใหญ่เป็นเด็กกลุ่มเสี่ยง เป้าหมายที่มูลนิธิดวงประทีปตั้งไว้ สุดท้ายเด็กจะต้องกลับสู่ครอบครัว

(2) การศึกษานอกระบบโรงเรียนร่วมกับกรมการศึกษานอกโรงเรียน

(3) การฝึกอาชีพ

ค่าใช้จ่าย ได้รับค่าใช้จ่ายจากแหล่งต่างๆ ดังนี้

- การบริจาคทั้งจากภายในประเทศและต่างประเทศ
- ผู้ปกครอง สำหรับค่าอาหารกลางวันสำหรับเด็ก
- กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

สมาคมสตรีอุดมศึกษา

บทบาทด้านการศึกษาที่ดำเนินการ มีดังนี้

(1) การจัดการศึกษาแบบศูนย์เด็ก จัดในชุมชนทั่วประเทศ โดยการให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง เข้ามาช่วยสอนด้วย นอกจากบุคลากรของสมาคมฯ ดังนั้น จึงมีการพัฒนาพ่อแม่ให้มีความรู้ เพื่อให้สามารถช่วยในการสอนได้

(2) การให้ทุนการศึกษา กำหนดขอบเขตให้ทุนการใช้จ่ายเพื่อการศึกษาในส่วนของเด็กมารับทุน จะเสริมความรู้ด้วยการจัดทัศนศึกษา

(3) การฝึกอาชีพ เสริมอาชีพสำหรับประชาชนทั่วไป

(4) การศึกษาต่อเนื่อง การฝึกอบรมครูระยะสั้นๆ ปีละ 10 ครั้งๆ ละประมาณ 40 คน

ค่าใช้จ่าย ได้รับค่าใช้จ่ายจากแหล่งต่างๆ ดังนี้

- การบริจาค
- กระทรวงสาธารณสุข
- กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

ปัญหา

ในการดำเนินงานที่ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ดำเนินการไปได้ระดับหนึ่ง ชุมชนจะหมดความสนใจ ไม่ได้มีการพัฒนางาน

องค์การค้ำคुरुสภา

บทบาทด้านการศึกษา ดำเนินงานโดยมูลนิธิองค์การค้ำคुरुสภา บทบาทด้านการศึกษาที่ดำเนินการ มีดังนี้

- (1) การให้ทุนการศึกษา
- (2) การสร้างห้องสมุด

โรงเรียนเซนต์ฟรังซิสซาเวีย

บทบาทด้านการศึกษา ดำเนินการโดยมูลนิธิโรงเรียนเซนต์ฟรังซิสซาเวีย บทบาทด้านการศึกษาที่ดำเนินการ มีดังนี้

- (1) ให้ทุนการศึกษา
- (2) ให้เรียนในสถานศึกษาในเครือ

การประชุมกลุ่มย่อย

ประเด็น 9 การประเมินผลผู้เรียน : ตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการปฏิบัติการเรียนรู้

: ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะช่วยให้ได้อย่างไร

ที่ปรึกษากลุ่ม : ที่ปรึกษากลุ่มงานประเมินผล 1(ดร.สมาน ชาตียนนท์)

: ผู้อำนวยการกลุ่มงานประเมินผล 1 (นางอุมาพร หล่อสมฤดี)

ในการอภิปรายกลุ่มย่อยมีประเด็นเพื่อพิจารณา มี 2 ประเด็น ได้แก่

1. ท่านคาดหวังว่าครู สถานศึกษา ควรใช้การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนวิธีใด และอย่างไร จึงจะได้ผลตรงกับสภาพจริงของผู้เรียนมากที่สุด
2. ท่านคิดว่าจะมีส่วนช่วยครู สถานศึกษา วัดและประเมินผลผู้เรียนได้อย่างไร โดยสรุปผลการอภิปรายกลุ่มย่อยได้ดังนี้

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนด้านวิชาการ

ควรใช้แบบทดสอบควบคู่ไปกับการสอบแบบปากเปล่า และการสอบปฏิบัติในทุก รายวิชา ซึ่งขึ้นอยู่กับธรรมชาติของวิชานั้นๆ ด้วย ทั้งนี้การวัดและประเมินผู้เรียนต้องทำก่อน ระหว่าง และหลังการเรียนการสอนเพื่อให้ทราบถึงสภาพของผู้เรียน การเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อนำผล ที่ประเมินได้ไปพัฒนาผู้เรียนต่อไป โดยวิธีการวัดและประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนอาจใช้แฟ้มสะสม งาน (Portfolio) แบบบันทึกพฤติกรรม ฯลฯ และการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นขณะปฏิบัติ กิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์และวิธีการวัดและประเมินผลในทุก ขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้

การจัดการเรียนการสอนด้านคุณธรรมจริยธรรม

ครูผู้สอนควรสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในเนื้อหาวิชาที่สอนโดยให้สอดคล้องกับ ธรรมชาติของวิชานั้น และสอดแทรกในการดำเนินกิจกรรมระหว่างวันของผู้เรียนก็ได้ ทั้งนี้ควรให้ เหมาะกับวัยของผู้เรียน เช่น ตั้งธนาคารความดี สมุดบันทึกความดีโดยผู้เรียนเอง ฯลฯ

ในด้านการวัดและประเมินผู้เรียนด้านคุณธรรมจริยธรรมนั้น ควรเป็นไปเพื่อ พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรม โดยวิธีการวัดและประเมินนั้นมีหลากหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับ สถานการณ์นั้นๆ ซึ่งอาจจะไม่อยู่ในห้องเรียนก็ได้ เช่น การสังเกตพฤติกรรม การบันทึกพฤติกรรม การ สัมภาษณ์ เป็นต้น โดยมีผู้ปกครอง ครู เพื่อน ชุมชน ผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน และตัวผู้เรียนเองเป็นผู้ ประเมินผู้เรียน หรือมีการตั้งคณะกรรมการประเมินคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนเป็นรายบุคคล เป็นต้น

นอกจากนี้ ควรนำผลการประเมินที่ได้แจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน และผู้ที่ เกี่ยวข้องในแต่ละช่วงชั้นได้ทราบเพื่อพัฒนาผู้เรียนต่อไป

การประชุมกลุ่มย่อย
ประเด็น 10 แนวทางการประเมินผลและการจัดสรรโอกาสในการเข้าศึกษาต่อ
(ระดับชั้น ป.1 ม.1 ม.4 และอุดมศึกษา)
ที่ปรึกษากลุ่ม : ผู้อำนวยการสถาบันแห่งชาติเพื่อการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย
(นางทิพย์สุดา สุขเมธเสนีย์)

จากการประชุมกลุ่มย่อยสามารถสรุปความคิดเห็นของที่ประชุม ตามประเด็นคำถาม
ได้ดังนี้

**1. วิธีการที่หลากหลาย ตามมาตรา 26 แต่ละวิธีมีข้อดี ข้อเสียหรือไม่อย่างไร
และควรปรับปรุงอย่างไร**

เห็นด้วยกับการประเมินผลผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย ควรมีการเปลี่ยนแปลง
วิธีการประเมินผล จากเดิมที่ครูผู้สอนเป็นผู้ประเมินแต่เพียงผู้เดียว มาเป็นให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามา
มีส่วนร่วมในการประเมิน เช่น ผู้ปกครอง หรือ ผู้เรียน

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ควรใช้วิธีการประเมินที่
หลากหลาย เช่น พิจารณาจาก พัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการ
เรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบ

ข้อดี

1. ลดความเครียดในการเรียน
2. สามารถดึงศักยภาพของผู้เรียนออกมาได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. วิธีการที่หลากหลายเหล่านี้ จะสามารถประเมินพฤติกรรมของผู้เรียน
ได้ครบทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

ข้อเสีย

1. ต้องมีมาตรฐานการประเมินที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน
2. การทดสอบต้องไม่มุ่งในเรื่องการทดสอบความจำอย่างเดียว

ข้อเสนอแนะ

ควรมีมาตรการดำเนินการให้สถานศึกษานำไปปฏิบัติโดยเร็ว

2. ในเรื่องการจัดสรรโอกาสเข้าศึกษาต่อตาม มาตรา 26 วรรค 2 กำหนดให้ใช้วิธีการที่หลากหลายและนำผลการประเมินผู้เรียนตามวรรค 1 มาใช้ประกอบการพิจารณาการรับนักเรียนชั้น ป.1 ม.1 ม.4 และระดับอุดมศึกษา ควรใช้วิธีการใดบ้าง เพราะเหตุใด

วิธีการรับนักเรียนชั้น ป.1

วิธีการรับ	เหตุผล
ใช้พื้นที่เขตบริการในการคัดเลือก ถ้ามีจำนวนเด็กเกินให้ใช้วิธี <ol style="list-style-type: none"> 1. การจับสลาก 2. วัดความพร้อมพื้นฐานของเด็ก 3. สัมภาษณ์เด็ก และผู้ปกครอง 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ใกล้บ้าน สะดวกในการเดินทาง 2. เด็กได้รับความเสมอภาคในโอกาสการเข้าเรียน 3. โรงเรียนได้รู้ความสามารถ ความพร้อมของเด็ก 4. ได้ทราบข้อมูลพื้นฐานของครอบครัว

ข้อควรระวัง

1. ไม่ใช้ระบบแพ้คัดออก
2. ไม่ใช้ข้อสอบวิชาการ

ข้อเสนอแนะ

1. ให้สถานศึกษาพัฒนาคุณภาพให้ทัดเทียมกัน
2. สร้างค่านิยมที่ถูกต้องให้พ่อแม่และสังคม

วิธีการรับนักเรียนชั้น ม.1

วิธีการรับ	เหตุผล
<ol style="list-style-type: none"> 1. ใช้พื้นที่เขตบริการในการคัดเลือก (โดยแบ่งเขตบริการให้ชัดเจน) ถ้ามีจำนวนเด็กเกินให้ใช้วิธีการจับสลาก 2. ใช้ผลคะแนนมาพิจารณา โดยใช้ข้อสอบกลางในการทดสอบเด็ก จัดทำข้อสอบมาตรฐานในการสอบคัดเลือก 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ใกล้บ้าน สะดวกในการเดินทาง 2. เพื่อให้มีมาตรฐานเดียวกัน

ข้อเสนอแนะ

พัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพทัดเทียมกัน

วิธีการรับนักเรียนชั้น ม.4

วิธีการรับ	เหตุผล
1. รับนักเรียนชั้น ม.3 เรียนต่อชั้น ม.4 ทุกคนที่มีความประสงค์จะเรียนต่อในโรงเรียนเดิม (สำหรับโรงเรียนที่เปิดสอน ม.ต้น และ ม.ปลาย ในโรงเรียนเดียวกัน) 2. ใช้พื้นที่เขตบริการในการรับเข้าเรียน (ในกรณีที่โรงเรียนมีเฉพาะชั้น ม.ปลาย และโรงเรียนที่ชั้น ม.4 ยังสามารถรับนักเรียนได้อีก) ถ้ามีจำนวนเด็กเกินให้ใช้วิธีการจับสลาก	1. เด็กไม่เกิดความเครียด ไม่ต้องหาโรงเรียนใหม่ 2. ใกล้บ้าน สะดวกในการเดินทาง

ข้อเสนอแนะ

ให้มีการทดสอบทัศนคติ (ความถนัด) ก่อนที่เด็กจะตัดสินใจเลือกเรียนสายสามัญหรือสายอาชีพ

วิธีการรับนักศึกษาระดับอุดมศึกษา

วิธีการรับ	เหตุผล
ใช้ GPA และคะแนนสอบคัดเลือก (ควรเพิ่มค่า GPA ให้มากขึ้นกว่าปัจจุบัน (ที่ใช้อยู่ 10% + 90%) และเพิ่มเติมการนำการประเมินด้านพฤติกรรม คุณธรรม จริยธรรมของเด็กในช่วงเรียนชั้น ม. ปลายมาประกอบด้วย)	ทำให้เด็กมีความกระตือรือร้น ตลอดช่วงเวลาเรียนชั้นมัธยมปลาย (3 ปี)

ข้อเสนอแนะ

1. ทุกชั้นเรียน ควรมีการทดสอบด้านคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้เด็กมีพื้นฐานจิตใจที่ดี
2. ออกใบรับรองความประพฤติ ใช้ประกอบการพิจารณา
3. ปรับคุณภาพมาตรฐานของสถานศึกษาทุกแห่งให้ใกล้เคียงกัน เพื่อลดค่านิยมในสถานศึกษาที่มีชื่อเสียง

การประชุมกลุ่มย่อย

ประเด็น 11 ยุทธศาสตร์ให้ผู้เรียนใช้การวิจัยเป็นกระบวนการหนึ่งของการเรียนรู้
ที่ปรึกษากลุ่ม : ผู้อำนวยการสถาบันส่งเสริมการวิจัยการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมแห่งชาติ
(ดร. จิรพรรณ ปุณเกษม)

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 24(5) “ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการสอน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้พร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ” นั่นคือมีเป้าหมายให้การวิจัยเป็นกระบวนการหนึ่งของการเรียนรู้ ผู้เรียนสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้

จากการระดมความคิดเห็นในการประชุมสมัชชาปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ มีผู้สนใจร่วมประชุมกลุ่มย่อยจำนวน 61 คน เพื่อแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ให้ผู้เรียนใช้การวิจัยเป็นกระบวนการหนึ่งของการเรียนรู้ โดยมีประเด็นอภิปรายกลุ่มย่อย 4 ประเด็น ดังนี้

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับความหมาย

การเรียนรู้ที่ผู้เรียนใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดจากการปฏิบัติอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อตอบคำถามและความสงสัยบางประการ มีการบันทึกข้อมูลและการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ สำหรับการตรวจสอบได้ และที่สำคัญมีความเป็นเหตุเป็นผลต่อการตอบคำถามที่ตั้งไว้นั้น

2. ควรกำหนดให้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ของผู้เรียนทุกระดับการศึกษาหรือไม่

3. ควรกำหนดให้มีการวิจัยเป็นเงื่อนไขของการจบการศึกษาในระดับใดบ้าง

4. ข้อเสนอแนะทางการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถทำวิจัยเป็น

ผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มย่อยได้แสดงความคิดเห็นและเสนอแนะในประเด็นต่าง ๆ สรุป
ได้ดังนี้

1. ความหมาย “การเรียนรู้ที่ผู้เรียนใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้”
หมายถึง การเรียนรู้ของผู้เรียนที่ต้องการเรียนรู้โดยเกิดจากความสนใจ ศึกษาค้นคว้า สังเกต
ทดลอง หรือการปฏิบัติจริงอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อตอบคำถาม/แก้ไขปัญหา/ข้อสงสัยบางประการ โดย
ทำการศึกษามีการรวบรวมข้อมูล บันทึกข้อมูล เกิดการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ และจัดทำรายงาน
ผลสำหรับการตรวจสอบได้ในแต่ละระดับของผู้เรียนโดยมีความเป็นเหตุเป็นผลต่อการตอบคำถามที่
ตั้งไว้

2. ควรกำหนดให้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ของผู้เรียนในระดับใดบ้าง

2.1 ควรกำหนดให้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ของผู้เรียนตั้งแต่ระดับประถมศึกษา
ถึงอุดมศึกษา และมีรายละเอียดในแต่ละระดับดังนี้

ป.1 - ป.3 เป็นการวิจัยไม่เต็มรูปแบบ

ป.4 – ป.6 เป็นการวิจัยเต็มรูปแบบ เนื้อหาไม่ซับซ้อน และมีการนำเสนอ
อย่างง่าย ๆ

ระดับมัธยมศึกษา – อุดมศึกษา เป็นการวิจัยเต็มรูปแบบ

2.2 ควรกำหนดให้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ของผู้เรียนในทุกระดับการ
ศึกษา ตั้งแต่ระดับอนุบาลขึ้นไป แต่ควรกำหนดเงื่อนไขในวิธีการให้มีความยากง่ายสอดคล้องกับ
ระดับการศึกษา เนื่องด้วยหัวใจของงานวิจัยคือความเป็นเหตุเป็นผล ทุกวิชามีการพัฒนา จึงต้องใช้
วิธีการวิจัย เพื่อให้ได้ผ่านการใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์ หาเหตุผลอ้างอิงได้ เป็นการปูพื้นฐานให้
เด็กเกิดการสร้างความรู้ด้วยตนเอง แล้วเกิดการแสวงหาความรู้ ส่งเสริมให้เกิดนักคิด นักวิจัย และ
นักวิทยาศาสตร์ การจัดให้มีการวิจัยในระดับสูง ๆ จะไม่เป็นผลต่อการพัฒนาเด็กอย่างแท้จริง ควรมี
การวิจัยทุกระดับเพราะจะทำให้แยกแยะความสามารถของเด็กได้เป็นอย่างดี เด็กที่ไม่มีความ
สามารถในการวิจัยก็จะขาดความสามารถในการปฏิบัติด้วย

3. ควรกำหนดให้มีงานวิจัยเป็นเงื่อนไขของการจบการศึกษาในระดับ ใดบ้าง

3.1 ไม่ควรกำหนดให้เป็นเงื่อนไขในการจบ ควรจัดเป็นกระบวนการทางการเรียน
รู้ของผู้เรียน

3.2 ควรกำหนดให้เป็นเงื่อนไขในการจบตั้งแต่ชั้น ป.6 ขึ้นไป โดยแยกเป็น 2
กลุ่ม คือ

ป.6 – ปริญญาตรี เป็นการทำให้วิจัยแบบเดี่ยวหรือแบบกลุ่มตามความสนใจ
หรือทำวิจัยตามกำหนดของหลักสูตร และควรให้ผู้เรียนเก็บข้อมูลหรือการวิจัยในทุกปีการศึกษา เพื่อ
เลือกเรื่องที่ดีที่สุดในการใช้ประกอบการจบ เช่น เก็บตั้งแต่ ป.1 – ป.6

ปริญญาโท – ปริญญาเอก เป็นการทําวิจัยแบบเดี่ยว

3.3 ควรกำหนดให้มีการวิจัยเป็นเงื่อนไขของการจบตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายขึ้นไป

3.4 ควรกำหนดให้มีการวิจัยเป็นเงื่อนไขของการจบตั้งแต่ระดับอนุปริญญาขึ้นไป

3.5 ควรกำหนดให้มีการวิจัยเป็นเงื่อนไขของการจบตั้งแต่ระดับปริญญาตรีขึ้นไป

4. ข้อเสนอแนะทางการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถทําวิจัยเป็น

4.1 คนส่วนใหญ่จะกลัวคำว่า “วิจัย” เพราะไม่เข้าใจความหมาย ไม่เคยชิน จะมาเข้าใจเมื่อเรียนในระดับปริญญาตรี-โท ดังนั้นควรส่งเสริมตั้งแต่เริ่มเรียนเพื่อให้ซึมซับอยู่ในตัวของผู้เรียน

4.2 ผลงานวิจัยในสถานศึกษามีจำนวนมาก แต่การนำไปใช้น้อย อยากเห็นการแสดงผลงานวิจัยของผู้เรียนในรูปแบบที่มีชีวิต น่าสนใจ เป็นรูปธรรม

4.3 ส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ให้มีหลากหลาย เช่น ห้องสมุดประชาชน ห้องสมุดโรงเรียน ที่อ่าน เป็นต้น ให้สนองความต้องการอย่างทั่วถึง และครอบคลุม

4.4 ห้องเรียนควรเป็นห้องเรียนเปิดสำหรับเด็กให้ได้มีโอกาสแสดงศักยภาพได้อย่างเต็มที่

4.5 ประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจ ให้ความรู้แก่ผู้สอน ผู้ปกครอง และสื่อมวลชน

4.6 จัดประกวดโครงงาน/การวิจัยในระดับโรงเรียน เขต ประเทศ

4.7 มีศูนย์รวบรวมสื่อและเทคโนโลยีบริหารตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน ตำบล เป็นต้นไป

4.8 มีเอกสารที่พูดถึงการวิจัยง่าย ๆ อ่านแล้วเข้าใจง่าย

4.9 สร้างหรือพัฒนาหลักสูตรรายวิชาการวิจัยในระดับอนุปริญญาขึ้นไป และบูรณาการกระบวนการวิจัยลงไปในรายวิชาต่าง ๆ

4.10 จัดให้มีการนำเสนอผลงานการวิจัยของผู้เรียนในรูปแบบที่หลากหลาย

4.11 การสร้างบทเรียนของครูต้องท้าทาย กระตุ้นความอยากรู้อยากเห็นของผู้เรียน

4.12 ให้ความรู้กับครู โดยการประชุมปฏิบัติการ

4.13 ผู้ปกครองฝึกลูกให้เฝ้าดูตัวเอง เฝ้าดูธรรมชาติ เป็นกิจกรรมที่ฝึกให้ทำซ้ำ ๆ บ่อย ๆ นาน ๆ มากขึ้น ๆ ด้วยวิธีการสังเกตซ้ำจนสามารถปลุกฝังให้เด็กอยากรู้อยากเห็นมากขึ้น

4.14 ผู้เรียนได้รับการสนับสนุนจากพ่อ-แม่ ผู้ปกครอง ครู

4.15 สนับสนุนงบประมาณให้กับโครงการแต่ละโครงการ

การประชุมกลุ่มย่อย

ประเด็น 12 ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ
ที่ปรึกษากลุ่ม : ผู้อำนวยการศูนย์แห่งชาติเพื่อพัฒนาผู้มีความสามารถพิเศษ
(นางรุ่งเรือง สุชาภิรมย์)

ผลการประชุมประเด็นยุทธศาสตร์การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งกลุ่มผู้เรียนมีความต้องการพิเศษรวมถึงผู้เรียน 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มคนพิการ กลุ่มเด็กด้อยโอกาส และกลุ่มเด็กที่มีความสามารถพิเศษ

ที่ประชุมเห็นว่าการจัดการศึกษาให้กับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ ไม่ว่าจะจัดในรูปแบบโรงเรียนเฉพาะ การจัดชั้นพิเศษ หรือการเรียนร่วม จะขยายตัวไปโดยเฉพาะการเรียนร่วมระหว่างเด็กพิการกับเด็กปกติ แต่ผู้เรียนเหล่านี้จำเป็นต้องได้รับการตอบสนองมากขึ้น เนื่องจากโรงเรียนปกติบางแห่งไม่รับเด็กพิการเข้าเรียน มีเด็กด้อยโอกาสเป็นจำนวนมากถูกปฏิเสธให้เข้าเรียนโดยทางอ้อม เพราะพ่อแม่ ผู้ปกครองยากจน หรืออยู่ในพื้นที่ห่างไกล หรือต่างวัฒนธรรม

เด็กที่มีความสามารถพิเศษเกือบทุกโรงเรียนยังไม่ได้รับการพัฒนาให้เต็มตามศักยภาพ เพราะโรงเรียนยังไม่มีโครงการส่งเสริมความสามารถหรือศักยภาพของเด็กอย่างจริงจัง สาเหตุของปัญหาที่สำคัญ เช่น การขาดความรู้และทักษะการสอน ผู้บริหารโรงเรียนไม่เห็นความสำคัญ รวมทั้งขาดงบประมาณเพื่อนำมาดำเนินการ เป็นต้น

ที่ประชุมจึงเสนอบทบาทและยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ ดังนี้คือ

1. บทบาทการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ

1.1 บทบาทของสังคมในการส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับผู้ที่มีความต้องการพิเศษ

(1) ทุกส่วนของสังคมต้องมีส่วนรับรู้และมีส่วนร่วมในการจัดและพัฒนาการศึกษาสำหรับผู้ที่มีความต้องการพิเศษ และต้องมีความเชื่อมั่นว่ากลุ่มผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษมีศักยภาพสามารถเรียนรู้และพัฒนาได้

(2) สังคมต้องเปิดโอกาสให้กับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษทุกกลุ่มได้แสดงความสามารถในศักยภาพที่มีอยู่อย่างเต็มที่

(3) สถานประกอบการ/หน่วยงานของรัฐต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษได้เข้าไปศึกษาหรือเรียนรู้ในสาขาวิชาชีพด้านต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางและทางเลือกการดำเนินชีวิต และประกอบอาชีพในด้านที่ตนถนัด

(4) หน่วยงานที่รับผิดชอบ ส่งเสริม สนับสนุนให้ทุกส่วนของสังคมต้องมีส่วนร่วมรับรู้ และมีส่วนร่วมในการจัดและพัฒนาศึกษา สร้างให้ทุกส่วนของสังคมมีทัศนคติที่ดีต่อกลุ่มผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาส ตลอดจนเปิดโอกาสให้บุคคลกลุ่มนี้ได้รับโอกาสในทุกด้านมากยิ่งขึ้น

(5) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนเป็นฐานในการฟื้นฟูกลุ่มเด็กพิการและกลุ่มเด็กด้อยโอกาสในทุกด้าน ได้แก่ การศึกษา การสาธารณสุข การอาชีพ และการสังคมสงเคราะห์

(6) สนับสนุนงบประมาณให้กับองค์กรพัฒนาเอกชนและหน่วยงานเอกชนในการจัดทำโครงการจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มเด็กพิการ กลุ่มเด็กด้อยโอกาส และกลุ่มเด็กที่มีความสามารถพิเศษอย่างต่อเนื่อง โดยใช้สัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายของโครงการเป็นเกณฑ์การพิจารณาสนับสนุน

1.2 บทบาทของหน่วยงานภาครัฐในการส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับผู้ที่มีความต้องการพิเศษ

(1) ประชาสัมพันธ์ข่าวสารข้อมูลด้านต่างๆ เกี่ยวกับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ (ทั้งสามกลุ่ม) เพื่อให้ทุกส่วนของสังคมได้รับความเคลื่อนไหวอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่องทุกปี

(2) จัดทำคู่มือเกี่ยวกับข่าวสารข้อมูลให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง รวมทั้งบุคลากรในสถานศึกษาได้ทราบสถานที่ติดต่ออย่างชัดเจน เพื่อขอคำแนะนำและขอความช่วยเหลือในด้านต่างๆ เช่น งานวิชาการ บุคลากร สถานศึกษาที่จะเรียนต่อ ทรัพยากรที่จำเป็น รวมทั้งการวินิจฉัย การดูแลรักษา เป็นต้น

(3) ประสานเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงศึกษาธิการ โดยกรมสามัญศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวง สาธารณสุข โดยโรงพยาบาล สำนักงานสาธารณสุข สถานีอนามัย อาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน กระทรวงมหาดไทย โดยกรมประชาสงเคราะห์ กรมการปกครอง เป็นต้น เพื่อประสานและร่วมมือการให้บริการการศึกษาและการให้ความรู้กับกลุ่มผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษอย่างครบวงจร รวมทั้งการให้ความรู้แก่พ่อแม่ ผู้ปกครอง เช่น เจ้าหน้าที่สาธารณสุข เจ้าหน้าที่อนามัย อาสาสมัครให้ความรู้ด้านคนพิการแก่พ่อแม่ หรือผู้ปกครอง เป็นต้น

(4) จัดประชุม/สัมมนาผู้ที่เกี่ยวข้องและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ รวมทั้งจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ร่วมกันทุกฝ่าย

(5) จัดประชุมเชิงปฏิบัติการในการปฏิบัติงานด้านการศึกษาพิเศษในเรื่องต่างๆ เช่น การวินิจฉัยและคัดแยกเด็ก การช่วยเหลือและดูแล การพัฒนาเด็กให้ถูกวิธี รวมทั้งการส่งต่อเด็ก เป็นต้น

(6) การเชิญวิทยากร หรือผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ด้านการศึกษาพิเศษบรรยายให้ครู อาจารย์ ผู้บริหาร และบุคลากรในสถานศึกษาได้เข้าใจลักษณะของกลุ่มผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ เช่น คนพิการ เป็นต้น

2. ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการเรียนรู้ของกลุ่มที่มีความต้องการพิเศษ

2.1 ด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจให้แก่ทุกฝ่าย

(1) หน่วยงานที่รับผิดชอบระดับกระทรวงต้องประชาสัมพันธ์ในวงกว้าง โดยเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเรื่องสิทธิและศักยภาพในการเรียนรู้ของเด็ก สภาพหรือลักษณะอาการ ของความต้องการเฉพาะ การป้องกัน การดูแลเบื้องต้นของพ่อแม่ ผู้ปกครอง องค์กรการกุศล มูลนิธิ ต่างๆ รวมทั้งการมีส่วนร่วมของชุมชน พ่อแม่ ผู้ปกครอง และสังคมทั่วไป โดยผ่านสื่อวิทยุ โทรทัศน์ และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ตลอดจนให้มีการจัดสรรสื่อแต่ละประเภทเพื่อให้มีรายการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษอย่างเป็นระบบ สม่่าเสมอและเป็นประจำ

(2) การประชาสัมพันธ์ต้องใช้วิธีการเชิงรุกและให้ลึก คือ มีความร่วมมือกัน ระหว่างหน่วยงานหลายๆ หน่วยงาน และบุคคลผู้นำ เช่น สำนักงานสาธารณสุข สถานีอนามัย สถานศึกษา องค์กรบริหารส่วนตำบล (อบต.) กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้รู้ ภูมิปัญญาชาวบ้าน เป็นต้น เพื่อถ่ายทอดความรู้และให้คำแนะนำได้

(3) จัดทำสื่อทุกประเภท เช่น วิทยุ โทรทัศน์ สิ่งพิมพ์ เทป วิดีโอ ให้กับพ่อแม่ ผู้ปกครองได้รับความรู้อย่างทั่วถึง

2.2 ด้านการประสานความร่วมมือกับเครือข่าย

(1) จัดให้มีระบบประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบและที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งองค์กรเครือข่ายเอกชน เพื่อเชื่อมโยงส่งต่อการให้บริการ การให้ความรู้กับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษอย่างครบวงจร

(2) ประสานกับหน่วยงานเครือข่ายภายนอก ได้แก่ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม สถาบันอุดมศึกษา และองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้องในการให้ความช่วยเหลือแก่สถานศึกษา บุคลากรของสถานศึกษาที่ทำหน้าที่วินิจฉัยเด็ก ครูที่ทำหน้าที่วางแผนและจัดการเรียนการสอน รวมทั้งเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

(3) จัดให้มีระบบการส่งต่อเด็กจากสถานศึกษาหนึ่งไปยังอีกสถานศึกษาหนึ่ง เพื่อให้สถานศึกษาที่รับเด็กเข้าเรียนสามารถวินิจฉัยเด็กและให้ความช่วยเหลือเด็กได้อย่างถูกต้องต่อเนื่อง และเป็นแบบเดียวกัน

2.3 ด้านการพัฒนาบุคลากร

(1) ให้สถาบันอุดมศึกษาที่ทำหน้าที่ผลิตครู จัดให้มีวิชาการจัดการศึกษาสำหรับ ผู้มีความต้องการพิเศษ เป็นวิชาบังคับ อย่างน้อย 3 หน่วยกิต รวมถึงให้มีการเปิดภาควิชาการศึกษา พิเศษขึ้นในคณะครุศาสตร์ หรือศึกษาศาสตร์ด้วย

(2) ครูประจำการ บุคลากรทางการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะเกี่ยวกับการจัดการศึกษาทั้งทางด้านการเรียนการสอน และการบริหารการศึกษาอย่างเพียงพอและต่อเนื่อง รวมทั้งได้รับการปลูกฝังให้มีทัศนคติที่ดีในวิชาชีพครูหรือวิชาชีพที่ตนรับผิดชอบ

3. การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง

3.1 พ่อแม่ ผู้ปกครองของผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ ควรรวมตัวกันเป็นชมรม หรือสมาคมและขยายเครือข่ายออกไป เพื่อให้ความช่วยเหลือ และให้คำแนะนำระหว่างสมาชิกด้วยกัน รวมทั้งการเคลื่อนไหวเพื่อผลักดันให้รัฐ ท้องถิ่น และสถานศึกษามีนโยบายการศึกษาสำหรับผู้มีความต้องการพิเศษ และสานนโยบายนั้นๆ ให้ได้รับการดำเนินงานจนประสบความสำเร็จ

3.2 สร้างระบบประสานเชื่อมโยงความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม สนับสนุน ให้เกิดเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง

4. โครงสร้างและกลไกส่งเสริมการดำเนินงาน

4.1 จัดตั้งหน่วยงานเพื่อรับผิดชอบจัดทำนโยบาย ส่งเสริม สนับสนุน ประสาน และกำกับดูแลการศึกษาสำหรับผู้มีความต้องการพิเศษขึ้นมาเป็นการเฉพาะ ทั้งในระดับชาติ และระดับเขตพื้นที่การศึกษา (หน่วยงานนี้ควรมีสถานะในระนาบเดียวกับหน่วยงานด้านอื่นๆ โดยไม่แฝงเป็นหน่วยงานย่อยภายในหน่วยงานอื่น)

4.2 กำหนดบทบาทของหน่วยงานส่วนกลางระดับชาติ และระดับเขตพื้นที่การศึกษาให้ทำหน้าที่เป็นศูนย์ประสานสัมพันธ์และศูนย์เครือข่ายระดับชาติและระดับเขตพื้นที่การศึกษา

4.3 หน่วยงานการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษระดับชาติ กำหนดนโยบายให้ทุกเขตพื้นที่การศึกษาต้องจัดการศึกษาสำหรับผู้มีความต้องการพิเศษ ครอบคลุมกลุ่มและทุกประเภท ได้แก่ กลุ่มเด็กพิการ กลุ่มด้อยโอกาส และกลุ่มเด็กที่มีความสามารถพิเศษ และให้เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่จัดทำข้อมูลเกี่ยวกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในพื้นที่ความรับผิดชอบของตน เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนจัดการศึกษาได้อย่างถูกต้อง ตลอดจนกำหนดให้สถานศึกษาแต่ละแห่งต้องจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษครบทุกกลุ่มๆ ละอย่างน้อย 1 ประเภทตามความพร้อมและความต้องการของท้องถิ่น ทั้งนี้ในระยะเริ่มแรกเมื่อมีการกำหนดนโยบายอาจจัดทำเป็นโครงการนำร่องในบางเขตพื้นที่การศึกษาหรือบางโรงเรียนก่อน

4.4 จัดทำกฎหมาย รวมทั้งระเบียบปฏิบัติสำหรับการจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ

4.5 กระจายอำนาจการบริหารในด้านการใช้จ่ายงบประมาณ และหลักสูตรให้กับสถานศึกษา เพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นในการตอบสนองความต้องการของผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ

5. การพัฒนาหลักสูตร

5.1 หน่วยงานระดับชาติและสถานศึกษาต้องจัดทำหลักสูตรที่มีความหลากหลาย สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน

5.2 การจัดหลักสูตรการศึกษา หรือกิจกรรมให้กับผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษ ควรเป็นส่วนที่บูรณาการเข้ากับหลักสูตรปกติ และสามารถนับเป็นหน่วยกิตได้

5.3 สนับสนุนให้มีการใช้ทั้งภาษาไทยและภาษาท้องถิ่นเป็นสื่อในการจัดการศึกษาให้กับชนต่างวัฒนธรรม

โครงการประชุมสมัชชาปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้

หลักการและเหตุผล

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มุ่งมั่นปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ในกระบวนการจัดการศึกษา นั้น นับได้ว่าการปฏิรูปการเรียนรู้ที่ถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด สามารถเรียนรู้และพัฒนาตัวเองได้ เป็นหัวใจของการปฏิรูปการศึกษา ในขณะที่การจัดระบบโครงสร้างองค์กร การจัดระบบครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และการจัดระบบทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา มีความสำคัญในการสร้างฐานรากและโครงสร้างของระบบการศึกษาที่เอื้อและสนับสนุนการปฏิรูปการเรียนรู้ให้บังเกิดผลตามเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา ซึ่งรับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดโครงสร้างองค์กร การแบ่งส่วนงาน (หมวด 5) การจัดระบบครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา (หมวด 7) และการจัดระบบทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา (หมวด 8) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ และทบวงมหาวิทยาลัย ซึ่งรับผิดชอบในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ของตน ได้ดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาตามภารกิจของหน่วยงาน นับแต่วันประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 จนถึงปัจจุบันมีความก้าวหน้าและผลงานในระดับหนึ่ง สมควรแถลงและรายงานให้สาธารณชนและผู้มีส่วนได้เสียได้รับทราบ และแสดงความคิดเห็นต่อผลงานดังกล่าว เพื่อประโยชน์ในการแก้ไขปรับปรุงการดำเนินงานให้เหมาะสมและสมบูรณ์ยิ่งขึ้นต่อไป หน่วยงานดังกล่าวข้างต้นจึงเห็นสมควรจัดประชุมสมัชชาการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ครั้งนี้ขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงาน สาระสำคัญและข้อเสนอแนวทางการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ต่อผู้เกี่ยวข้องและประชาชนทั่วไป
2. เพื่อรับฟังข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงสาระสำคัญ และแนวทางการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้จากผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เกี่ยวข้องและประชาชนทั่วไป
3. เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพเครือข่ายการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และการสนับสนุนการดำเนินงานการปฏิรูปการศึกษา

วิธีดำเนินการ

1. นำเสนอสาระสำคัญและข้อเสนอแนะทางการดำเนินงานการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ ด้วยสื่อผสมและสื่อบุคคล
2. อภิปรายจากหลากหลายมุมมองของผู้ทรงคุณวุฒิและกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้อง
3. แบ่งกลุ่มย่อยอภิปรายแสดงความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ ของการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้
4. สรุปผลการประชุมกลุ่มย่อยต่อที่ประชุมใหญ่
5. นิทรรศการแสดงความก้าวหน้า ผลงาน สาระสำคัญ ข้อเสนอแนะทางการดำเนินงานการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้

ผู้เข้าร่วมประชุม

ประกอบด้วยประชาชนสาขาอาชีพต่างๆ นักเรียน นักศึกษา ผู้ปกครอง ผู้แทนชุมชน ครู ผู้บริหารการศึกษา ผู้แทนจากมูลนิธิ สมาคม องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นักวิชาการ นักการเมือง สื่อมวลชน บุคลากรทางศาสนา ผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาต่างๆ ประมาณ 1,000 คน

กำหนดวันเวลา และสถานที่

วันจันทร์ – อังคารที่ 5 - 6 กุมภาพันธ์ 2544 เวลา 8.30 – 17.00 น. ณ ห้องบางกอกคอนเวนชันเซ็นเตอร์ ชั้น 5 ภายในศูนย์การค้าเซ็นทรัล ลาดพร้าว

ผู้รับผิดชอบ

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ และทบวงมหาวิทยาลัย

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ได้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ ซึ่งจะทำให้การจัดการศึกษาบรรลุตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

กำหนดการ

ประชุมสมัชชาปฏิบัติการศึกษาและการเรียนรู้

วันอังคารที่ 6 กุมภาพันธ์ 2544

ณ ห้องบางกอกคอนเวนชันเซ็นเตอร์ ชั้น 4-5 บริเวณศูนย์การค้าเซ็นทรัลพลาซ่า ลาดพร้าว

8.30 – 9.30 น.	ลงทะเบียน
9.00 - 9.30 น.	กล่าวต้อนรับและชี้แจงวัตถุประสงค์การประชุมทางวิชาการ โดย เลขธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (ดร. รุ่ง แก้วแดง)
9.30 – 10.00 น.	พักรับประทานอาหารว่าง
10.00 – 12.00 น.	การประชุมทางวิชาการ
ห้องใหญ่ (BCC ชั้น 5)	ประเด็นที่ 1 อภิปรายเรื่อง การปฏิบัติการเรียนรู้ : เสี่ยงสะท้อนจากผู้เรียน วิทยากร : เด็กชายขวัญวงศ์ บุญพิทักษ์ นางสาวตรุณี ธารชนานนท์ นางสาวณัฐวรรณ เฉลิมสุข นายเปรม สวนสมุทร นางสาวพัชร์ประไพ เกียรติอุทัย
ห้องเล็ก (BCC ชั้น 5)	ประเด็นที่ 2 อภิปรายเรื่อง บทบาทและยุทธศาสตร์ของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ในการปฏิบัติการเรียนรู้ วิทยากร : นายแพทย์ชัยรัตน์ เตชะไตรศักดิ์ นายนิพัทธ์ ภัทรธิตี นางศิริพรรณ เจริญสุข นางยุพา เพชรฤทธิ์
ห้อง Plaza 1-3 (BCC ชั้น 4)	ประเด็นที่ 3 อภิปรายเรื่อง ศาสนากับการปฏิบัติการเรียนรู้ในมุมมอง ของนักวิชาการ วิทยากร : รองศาสตราจารย์ ดร. เตือน คำดี ศาสตราจารย์ กীরติ บุญเจือ รองศาสตราจารย์ พิเชฐฐ์ กาลามเกษตร์ นางบุญศรี พานะจิตต์
ห้อง Plaza 4-5 (BCC ชั้น 4)	ประเด็นที่ 4 อภิปรายเรื่อง บทบาทและมุมมองในการปฏิบัติการเรียนรู้ ของผู้นำชุมชน วิทยากร : นายสุนทร กิจนิิตย์ชีวี นายสุชาติ ไชยมะโน กำนันโชคชัย ช่วยณรงค์ นายชูพินิจ เกษมณี

ห้อง Plaza 6-7 (BCC ชั้น 4) ประเด็นที่ 5 อภิปรายเรื่อง บทบาทและมุมมองในการปฏิรูปการเรียนรู้
ของสื่อมวลชน

วิทยากร : นางสาวสุทธีวรรณ	ไสวแสนยากร
นางสาวจุฬาลักษณ์	ภูเก็ต
นายพลพิบูล	เพ็งแจ่ม

12.00 -13.00 น.	แบ่งกลุ่มย่อยพร้อมรับประทานอาหาร
13.00 – 15.30 น.	ประชุมกลุ่มย่อย (หัวข้อตามเอกสารแนบ) (ห้อง BCC ชั้น 4)
15.30 – 15.45 น.	พัก
15.45 – 17.00 น.	ประชุมกลุ่มย่อย (ต่อ)

เอกสารประกอบการประชุมกลุ่มย่อย
โครงการสมัชชาปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้
วันอังคารที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544
ณ ห้องบางกอกคอนเวนชันเซ็นเตอร์
ภายในศูนย์การค้าเซ็นทรัล ลาดพร้าว

เอกสารประกอบการประชุมกลุ่มย่อย
โครงการสมัชชาปฏิบัติการศึกษาและการเรียนรู้
วันอังคารที่ 6 กุมภาพันธ์ 2544
ณ ห้องบางกอกคอนเวนชัน ชั้น 4
ภายในศูนย์การค้าเซ็นทรัล ลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร

หลักการและเหตุผล

การปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุดเป็นหัวใจสำคัญในการปฏิรูปการศึกษา เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม และจริยธรรม

การปฏิรูปการเรียนรู้จะสำเร็จได้ จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมของสังคมเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะจากบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น

การมีส่วนร่วมดังกล่าว หมายถึงการมีส่วนร่วมทั้งในกระบวนการบริหารจัดการ และการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะที่มีประโยชน์ต่อการนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อรับฟังข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิรูปการศึกษา เกี่ยวกับบทบาทและยุทธศาสตร์ในการดำเนินงานของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการส่งเสริมและสนับสนุนการปฏิรูปการเรียนรู้ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

วิธีดำเนินการประชุมกลุ่มย่อย

- ผู้เข้าร่วมประชุมเลือกเข้ากลุ่มตามความสนใจ (ประเด็นการประชุมกลุ่มย่อยและกรอบคำถาม ตามเอกสารแนบท้าย)
- ผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มละ 9 คน และเจ้าหน้าที่ ซึ่งทำหน้าที่ผู้ช่วยเลขานุการและอำนวยความสะดวก 1 คน รวม 10 คน พร้อมทั้งโต๊ะประชุมกลุ่มบริเวณห้องบางกอกคอนเวนชัน ชั้น 4 เวลา 12.00 น.

3. เริ่มการประชุมกลุ่ม โดยมีขั้นตอน ดังนี้

- 3.1 เจ้าหน้าที่ชี้แจงประเด็นและกรอบคำถาม
- 3.2 สมาชิกภายในกลุ่มเลือกประธาน / เลขานุการ เพื่อทำหน้าที่ดำเนินการประชุม
- 3.3 เลขานุการและผู้ช่วยเลขานุการสรุปผลการประชุม ส่งให้ที่ปรึกษาประจำกลุ่ม ภายในเวลา 17.00 น.

ประโยชน์ที่จะได้รับ

ความเห็นและข้อเสนอแนะที่ได้จากการประชุมกลุ่มย่อย จะนำไปใช้เป็นแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้ต่อไป

ประเด็นการอภิปรายกลุ่มย่อย

ประเด็นที่ 1 บทบาทและยุทธศาสตร์ของ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ในการปฏิรูปการเรียนรู้

วันอังคารที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544

(เวลา 12.00-17.00 น.)

ที่ปรึกษากลุ่ม ผอ.นิรมล กิตติวิบูลย์

บทบาทของ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ในการปฏิรูปการเรียนรู้

1. บทบาทและหน้าที่ของพ่อแม่ในการมีความรู้ความเข้าใจเรื่องการเรียนรู้ ตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
2. บทบาทของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการปฏิรูปการเรียนรู้ของลูกที่บ้าน
3. บทบาทของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการปฏิรูปการเรียนรู้ของลูกในโรงเรียน/ สถานศึกษา
4. บทบาทของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ในการเสริมสร้างการเรียนรู้ทุกเวลาทุกสถานที่ (แหล่งเรียนรู้)
5. บทบาทของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม

ยุทธศาสตร์ของ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ในการปฏิรูปการเรียนรู้

1. ความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียน
 - (1) ความร่วมมือระหว่างพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้บริหาร และครูเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้
 - (2) โครงการและกิจกรรมเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ของผู้เรียน (โครงการส่งเสริมการอ่าน การคิด วิเคราะห์ การแสดงความคิดเห็น การอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ห้องเรียนธรรมชาติ การเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ฯลฯ)
2. ยุทธศาสตร์เครือข่าย
 - (1) การรวมพลังครอบครัว
 - (2) การสร้างเครือข่าย พ่อ แม่ ผู้ปกครองแกนนำ
 - (3) การแสวงหาเครือข่ายขยายผล
 - (4) การสร้างกลไกเครือข่าย (จัดตั้งชมรม/ กลุ่ม การประสาน ฯลฯ)
 - (5) การสร้างคลังปัญญาเครือข่ายพ่อแม่ผู้ปกครอง

ประเด็นการอภิปรายกลุ่มย่อย

ประเด็นที่ 2 บทบาทและมุมมองในการปฏิรูปการเรียนรู้ของผู้นำชุมชน

วันอังคารที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544

(เวลา 12.00-17.00 น.)

ที่ปรึกษากลุ่ม

ดร.พิสิฐ เจริญวงศ์

ผอ.สุทธาสินี วัชรบูล

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีบทบัญญัติที่มีสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับเรื่องศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และเรื่องที่เกี่ยวข้องกับองค์กรชุมชนอยู่หลายมาตรา ซึ่งล้วนแต่มีเป้าหมายไปสู่เรื่องของการปฏิรูปการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมในการปฏิรูปการเรียนรู้เป็นสำคัญ

การประชุมสมัชชาปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ในครั้งนี้ กลุ่มงานศิลปะ วัฒนธรรมมีประเด็นคำถามสำหรับการระดมปัญญาในการอภิปรายกลุ่มย่อย ดังนี้

บทบาทของของผู้นำชุมชนต่อการปฏิรูปการเรียนรู้

1. ผู้นำชุมชนมีส่วนนำศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าไปส่งเสริมวิถีชีวิตของคนในชุมชนอย่างไร
2. ผู้นำชุมชนมีบทบาทอย่างไร กับการนำเรื่องศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ประโยชน์ต่อการปฏิรูปการเรียนรู้ตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

ยุทธศาสตร์ที่จะทำให้ผู้นำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิรูปการเรียนรู้

1. ชุมชนมีวิธีการจัดตั้งและดำเนินการเรื่องศูนย์การเรียนรู้ และแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนอย่างไร
2. ผู้นำชุมชนจะร่วมกับสถานศึกษา ศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน เพื่อนำภูมิปัญญาในท้องถิ่นเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ได้อย่างไร

ประเด็นการอภิปรายกลุ่มย่อย

ประเด็นที่ 3 บทบาทสื่อมวลชนในการส่งเสริมการสนับสนุนการปฏิรูปการเรียนรู้วันอังคารที่

6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544

(เวลา 12.00-17.00 น.)

ที่ปรึกษากลุ่ม ผอ. อัมพร ประเสริฐสุข

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้ทุกส่วนของสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

โดยที่สื่อมวลชน ถือเป็นสถาบันหนึ่งของสังคม และมีบทบาทสำคัญยิ่งในการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารการปฏิรูปการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ และกระตุ้นให้ประชาชนคนไทยทั้งชาติ เห็นความสำคัญและเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิรูปการเรียนรู้

ประเด็นการประชุมกลุ่มย่อย มีประเด็นใหญ่ ๆ ดังนี้

บทบาทของสื่อมวลชนกับการส่งเสริมและสนับสนุนการปฏิรูปการเรียนรู้

1. การสร้างกระแสสังคมให้เข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิรูปการเรียนรู้
2. การให้ความสำคัญในการเสนอข่าวสารด้านการปฏิรูปการเรียนรู้
3. อื่น ๆ

ยุทธศาสตร์ที่ทำให้สื่อมวลชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิรูปการเรียนรู้

1. ให้คำแนะนำกับหน่วยงานทางการศึกษาเกี่ยวกับวิธีการสื่อสารและประชาสัมพันธ์
2. หน่วยงานทางการศึกษาควรประสานงานกับสื่อมวลชนอย่างไร จึงจะมีประสิทธิภาพ
3. อื่น ๆ

ประเด็นการอภิปรายกลุ่มย่อย

ประเด็นที่ 4 บทบาทของครูกับการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด

วันอังคารที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544

(เวลา 12.00 – 17.00 น.)

ที่ปรึกษากลุ่ม ผอ.ศศิธร เล็กสุขศรี

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ให้ความสำคัญกับครูซึ่งมีบทบาทอย่างสูงในการปฏิรูปการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด จึงกำหนดให้หมวด 7 เป็นหมวดที่ว่าด้วยครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

การปฏิรูปการเรียนรู้ตามแนวการจัดการศึกษาของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 เป็นการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ตามธรรมชาติและตามศักยภาพ เรียนตามความถนัดและความสนใจ เรียนด้วยความเข้าใจ รู้จักการคิดวิเคราะห์ ด้วยเหตุและผล รู้จักการแสวงหาความรู้อย่างหลากหลาย และรักที่จะเรียนรู้อย่างต่อเนื่องไปจนตลอดชีวิต เพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

โดยที่ “ครู” คือ ผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับผู้เรียนมากที่สุด และมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การเรียนรู้ของผู้เรียน ครูยุคใหม่จึงจำเป็นต้องทำการปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุขต่อไปในอนาคต

ประเด็นการประชุมกลุ่มย่อย มีประเด็นใหญ่ ๆ ดังนี้

บทบาทของสังคมที่จะช่วยส่งเสริมสนับสนุนครูในการปฏิรูปการเรียนรู้

1. รัฐจะช่วยครูทำการปฏิรูปการเรียนรู้ได้อย่างไร
2. ผู้บริหารจะส่งเสริมสนับสนุนครูอย่างไรในการปฏิรูปการเรียนรู้

ยุทธศาสตร์ของครูในการปฏิรูปการเรียนรู้

1. ครูจะจัดกระบวนการเรียนรู้อย่างไรให้เด็กรักที่จะเรียนรู้อย่างต่อเนื่องไปจนตลอดชีวิต
2. ครูจะช่วยขับเคลื่อนการปฏิรูปการเรียนรู้ไปทั่วประเทศได้อย่างไร
3. รัฐจะช่วยครูทำการปฏิรูปการเรียนรู้ได้อย่างไร

ประเด็นการอภิปรายกลุ่มย่อย

ประเด็นที่ 6 บทบาทและยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมของสถาบันอุดมศึกษา

ในการปฏิรูปการเรียนรู้

วันอังคารที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544

(เวลา 12.00-17.00 น.)

ที่ปรึกษากลุ่ม ผอ.สุทธศรี วงษ์สมาน

1. หลักสูตร การจัดการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษา ควรมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอย่างไร ให้สอดคล้องกับแนวทางปฏิรูปที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
2. อาจารย์/ผู้สอน ควรมีการปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างไร ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
3. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีความสำคัญเพียงใดต่อการพัฒนาบัณฑิตให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้คู่คุณธรรม และควรมีแนวทางปฏิรูปเรื่องนี้อย่างไร
4. ผู้บริหารควรมีบทบาทในการปฏิรูปการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาอย่างไร
5. การประเมินผลการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา ที่จะเอื้อต่อการพัฒนาบัณฑิตให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ควรมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอย่างไร
6. สถาบันอุดมศึกษาจะมีบทบาทเป็นแหล่งเรียนรู้ หรือส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ของชุมชนเกิดขึ้นได้อย่างไร

ประเด็นการอภิปรายกลุ่มย่อย

ประเด็น 7 ศาสนากับการจัดการศึกษาและการปฏิรูปการเรียนรู้

วันอังคารที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544

เวลา 12.00 – 17.00 น.

ที่ปรึกษากลุ่ม ผอ.พิณสุดา สิริธรังศรี

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 บัญญัติว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (มาตรา 6) นอกเหนือจากรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้...สถาบันศาสนา...มีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ให้เป็นไปตามกฎกระทรวง (มาตรา 12) การจัดการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐานให้จัดในสถานศึกษาต่อไปนี้ (1) สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยได้แก่ ... ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ของสถาบันศาสนา... (2) โรงเรียน ได้แก่ ... โรงเรียนที่สังกัดสถาบันพุทธศาสนาหรือศาสนาอื่น (3) ศูนย์การเรียน ได้แก่ สถาบันศาสนา (มาตรา 18) การจัดการศึกษามีสามรูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ... และให้เทียบโอนผลการเรียนที่ผู้เรียนสะสมไว้ในระหว่างรูปแบบเดียวกัน หรือต่างรูปแบบได้ ไม่ว่าจะเป็นผลการเรียนจากสถานศึกษาเดียวกันหรือไม่ก็ตาม รวมทั้งจากการเรียนนอกระบบ ตามอัธยาศัย ... (มาตรา 15)

การจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม การเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา ... (มาตรา 23) การจัดการกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการต่อไปนี้ (4) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา (มาตรา 24)

ประเด็นการพิจารณา

ท่านมีความเห็นและข้อเสนอแนะอย่างไรเกี่ยวกับบทบาทและยุทธศาสตร์การดำเนินงานด้านศาสนากับการจัดการศึกษาและการปฏิรูปการเรียนรู้ ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ดังนี้

บทบาท

1. บทบาทของศาสนบุคคล (ได้แก่ พระสงฆ์ นักบวช หรือผู้นำศาสนา) ควรมีบทบาทอย่างไรที่จะสนองต่อการปฏิรูปการเรียนรู้ และครูผู้สอนศาสนาในสถานศึกษาควรมีบทบาทอย่างไร และมีแนวทางในการจัดกระบวนการเรียนการสอนอย่างไรที่นำไปสู่การปฏิรูปการเรียนรู้

2. สถาบันศาสนาควรมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ทั้งในระบบ/นอกระบบ/ตามอัธยาศัย อย่างไร และมีแนวทางอย่างไรในการส่งเสริมการปฏิรูปการเรียนรู้

ยุทธศาสตร์

1. การจัดการศึกษาศาสนาให้ผู้เรียนมีความรู้คู่คุณธรรม ควรมีแนวทางในการส่งเสริม/อบรมผู้เรียนอย่างไร ควรมีมาตรฐานคุณธรรมของผู้เรียน และเกณฑ์ในการวัดและประเมินผลการเรียนอย่างไรจึงจะสามารถบ่งชี้ได้ว่าผู้เรียนมีความรู้คู่คุณธรรมอย่างแท้จริง

2. หลักสูตรการศึกษาศาสนา ควรจัดทำเป็นหลักสูตรแกนกลาง หรือหลักสูตรท้องถิ่น และควรมีแนวทางการจัดทำหลักสูตรอย่างไร เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติและบรรลุผลต่อการปฏิรูปการศึกษา

3. การเทียบโอนผลการเรียนวิชาทางด้านศาสนาซึ่งต่างสถานศึกษา/ศูนย์การเรียน ควรมีแนวทางในการปฏิบัติอย่างไร

ประเด็นการอภิปรายกลุ่มย่อย

ประเด็น 8 บทบาทและยุทธศาสตร์ขององค์กรเอกชนต่อการปฏิรูปการเรียนรู้

วันอังคารที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544

เวลา 12.00 – 17.00 น.

ที่ปรึกษากลุ่ม ผอ.รุ่งเรือง สุขากิริมย์

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บททางการศึกษา ได้ให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมของสังคมเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะจากบุคคลครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา รวมถึงองค์กรเอกชนที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่มีความพร้อมสูงทั้งในด้านพลังความคิด ความตั้งใจ ความพร้อมด้านทรัพยากรบุคคล และงบประมาณ ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมดังกล่าวนี้ หมายถึงการเป็นผู้จัดการศึกษาเอง หรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษาที่หลากหลาย เช่น มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการโดยรูปแบบคณะกรรมการ มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนในสถานศึกษา หรือการบริจาคทรัพย์สินเพื่อสนับสนุนการศึกษา เป็นต้น

การประชุมสมัชชาปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ในครั้งนี้ ประเด็นคำถามสำหรับการระดมความคิดเห็นในการอภิปรายกลุ่มย่อย ดังนี้

บทบาทขององค์กรเอกชนต่อการปฏิรูปการเรียนรู้

บทบาทขององค์กรเอกชนต่อการมีส่วนร่วมในการปฏิรูปการเรียนรู้

ยุทธศาสตร์ที่จะทำให้องค์กรเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิรูปการเรียนรู้

1. องค์กรเอกชนมีบทบาทอย่างไรบ้าง ในการปฏิรูปการเรียนรู้
2. ควรมียุทธศาสตร์หรือกลไกอย่างไรบ้าง จึงจะจูงใจให้องค์กรเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิรูปการเรียนรู้

ประเด็นการอภิปรายกลุ่มย่อย

ประเด็นที่ 9 การประเมินผลผู้เรียน : ตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการปฏิรูป

การเรียนรู้ : ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะช่วยให้ได้อย่างไร

วันอังคารที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544

(เวลา 12.00-17.00 น.)

ที่ปรึกษากลุ่ม ดร.สมาน ชาติยานนท์

ผอ.อุมาพร หล่อสมฤดี

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้กำหนดแนวทางการวัดและประเมินไว้ในมาตรา 26 คือ “ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียนการสอน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา” การประเมินที่ดีเป็นเครื่องมือผลักดันและกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลง กระบวนการจัดการเรียนการสอนเป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์ ซึ่งนำไปสู่พัฒนาการของผู้เรียน เท่าที่ผ่านมารายประเมินส่วนใหญ่เป็นการประเมินด้านความรู้ ความจำ ความเข้าใจในเนื้อหาสาระของรายวิชา เพื่อนำมาตัดสินได้-ตก แต่จากการปฏิรูปการศึกษาตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 บทบาทของการประเมินต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมควบคู่ไปกับการพัฒนาทางวิชาการ เนื่องจากการประเมินผู้เรียนสามารถดำเนินการได้ทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการจัดการเรียนการสอน ผู้ประเมินคงไม่ใช่มีเพียงครูเท่านั้น แต่ต้องใช้ผลการประเมินที่ได้รับจากผู้ปกครอง เพื่อน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมทั้งตัวผู้เรียนเอง มาพิจารณาประกอบกัน เพื่อนำไปสู่การตัดสินว่าผู้เรียนจะต้องได้รับการส่งเสริม สนับสนุนในด้านใด เพื่อนำไปสู่คุณลักษณะที่ต้องการได้

ประเด็นการพิจารณา

1. ท่านคาดหวังว่าครู สถานศึกษา ควรใช้การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ด้านวิชาการ และด้านคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนด้วยวิธีใด และอย่างไร จึงจะได้ผลตรงกับสภาพความเป็นจริงของผู้เรียนมากที่สุด
2. ท่านคิดว่าท่านจะมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลผู้เรียนได้อย่างไร

ประเด็นการอภิปรายกลุ่มย่อย

ประเด็นที่ 10 แนวทางการประเมินผลและการจัดสรรโอกาสในการเข้าศึกษาต่อ

(ระดับ ป.1, ม.1 ,ม.4 และอุดมศึกษา)

วันอังคารที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544

(เวลา 12.00 – 17.00 น.)

ที่ปรึกษากลุ่ม ผอ.ทิพย์สุดา สุขเมธเสนีย์

ผอ.สุทนต์รี วงษ์สมาน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 26 ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรม การเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา

ให้สถานศึกษา ใช้วิธีการที่หลากหลายในการจัดสรรโอกาสการเข้าศึกษาต่อ และให้นำผลการประเมินผู้เรียนตามวรรคหนึ่งมาใช้ประกอบการพิจารณาด้วย

การประชุมสมัชชาปฏิบัติการศึกษาและการเรียนรู้ในครั้งนี้ มีประเด็นคำถามสำหรับระดมความคิดในการอภิปรายกลุ่มย่อยดังนี้

1. ขณะนี้ประเทศไทยกำลังดำเนินการปฏิรูปการศึกษา หัวใจการปฏิรูปการศึกษาคือการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อกระตุ้นให้เด็กคิด ถาม เรียนรู้ ด้วยการลงมือกระทำ ให้เด็กได้มีโอกาสพัฒนาตามศักยภาพเมื่อการเรียนรู้เปลี่ยนแปลงไป การประเมินผลควรมีรูปแบบวิธีการที่เปลี่ยนแปลงไปโดยเน้นที่การประเมินผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามมาตรา 26

ท่านคิดว่าวิธีการที่หลากหลาย ตามมาตรา 26 นั้น แต่ละวิธีมีข้อดี ข้อเสียหรือไม่ อย่างไร และควรใช้วิธีการใดอีก

2. ในเรื่องการจัดสรรโอกาสเข้าศึกษาต่อตาม มาตรา 26 วรรค 2 นั้น กำหนดให้ใช้วิธีการที่หลากหลายและนำผลการประเมินผู้เรียนตามวรรค 1 มาใช้ประกอบการพิจารณานั้น ท่านคิดว่า

การรับนักเรียนชั้น ป.1 ควรใช้วิธีการใดบ้าง เพราะเหตุใด

การรับนักเรียนชั้น ม.1 ควรใช้วิธีการใดบ้าง เพราะเหตุใด

การรับนักเรียนชั้น ม.4 ควรใช้วิธีการใดบ้าง เพราะเหตุใด

การรับนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ควรใช้วิธีการใดบ้าง เพราะเหตุใด

ทั้งนี้เพื่อมิให้ขัดกับสิทธิหน้าที่ ความเสมอภาคในการที่บุคคลจะได้รับการศึกษา

ประเด็นการอภิปรายกลุ่มย่อย

ประเด็นที่ 11 ยุทธศาสตร์ให้ผู้เรียนใช้การวิจัยเป็นกระบวนการหนึ่งของการเรียนรู้
วันอังคารที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544
(เวลา 12.00 – 17.00 น.)

ที่ปรึกษากลุ่ม ผอ.จิรพรรณ ปุณเกษม

การส่งเสริมให้คนไทยมีวัฒนธรรมทางการเรียนรู้ที่ยึดหลักการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นเหตุเป็นผล โดยใช้ข้อมูลจากปรากฏการณ์จริง กล่าวคือ ให้มีการใช้การวิจัยในวิถีชีวิตของคนไทย โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 24 (5) “...ให้ผู้สอนอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้...”

ความหมาย การเรียนรู้ที่ผู้เรียนใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดจากการปฏิบัติจริงอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อตอบคำถามและข้อสงสัยบางประการ มีการบันทึกข้อมูลและการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบสำหรับการตรวจสอบได้ และที่สำคัญมีความเป็นเหตุเป็นผลในการตอบคำถามที่ตั้งไว้นั้น

ประเด็นอภิปราย

1. ความคิดเห็นต่อความหมายข้างต้น
2. ควรกำหนดให้การใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนทุกระดับการศึกษาหรือไม่
3. ควรกำหนดให้มีการวิจัยเป็นเงื่อนไขของการจบการศึกษาในระดับใดบ้าง
4. ข้อเสนอแนะทางการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถทำวิจัยเป็น

ประเด็นการอภิปรายกลุ่มย่อย

ประเด็นที่ 12 ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ

วันอังคารที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544

(เวลา 12.00-17.00 น.)

ที่ปรึกษากลุ่ม ผอ.รุ่งเรือง สุขากิรมย์

เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ต้องการให้คนไทยทุกคนมีความรู้พื้นฐานไม่ต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มบุคคลที่ในอดีตขาดโอกาสทางการศึกษา ฉะนั้น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ฉบับนี้ จึงระบุให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ ผู้ไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส มีสิทธิและโอกาสในการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ รวมถึงบุคคลที่มีความสามารถพิเศษจะต้องได้รับการศึกษาด้วยรูปแบบที่เหมาะสม

อย่างไรก็ตาม การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลกลุ่มต่าง ๆ ดังกล่าว ซึ่งทั่วไปเรียกว่า “กลุ่มที่มีความต้องการพิเศษ” ของประเทศไทยนั้น ยังมีประเด็นที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอีกมาก จึงใคร่ขอความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้เข้าสัมมนาเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ที่จะทำให้การปฏิรูปการเรียนรู้สำหรับกลุ่มที่มีความต้องการพิเศษ ประสบผลสำเร็จตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในประเด็นต่าง ๆ ต่อไปนี้

1. การประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ทุกฝ่าย
2. การประสานเชื่อมโยงองค์กรเครือข่ายต่าง ๆ เพื่อช่วยเสริมการบริการอย่างครบวงจร
3. การพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา
4. การให้ความรู้แก่พ่อแม่ ผู้ปกครอง
5. โครงสร้างและกลไกเพื่อส่งเสริมการดำเนินงานในส่วนกลาง เขตพื้นที่และสถานศึกษา
6. บทบาทของสังคมในการส่งเสริมสนับสนุนการปฏิรูปการเรียนรู้สำหรับผู้ที่มีความต้องการพิเศษ

คณะกรรมการประชุมสมัชชาการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้

- ที่ปรึกษา เลขธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (ดร.รุ่ง แก้วแดง)
เลขธิการสำนักงานปฏิรูปการศึกษา (ดร.เจือจันทร์ จงสถิตอยู่)
ที่ปรึกษาด้านระบบการศึกษา (ดร. วิเชียร เกตุสิงห์)
ที่ปรึกษาสถาบันแห่งชาติเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ (ดร.เลขา ปิยะอัจฉริยะ)

คณะกรรมการฝ่ายเลขานุการ

(1) สมาคมศึกษานิเทศก์แห่งประเทศไทย

1. นายกมล ปิยภักดิ์
2. นางสาวเกษศิริรินทร์ ศรีสัมฤทธิ์
3. นางเครือวัลย์ นพวงศ์ ณ อยุธยา
4. นางจรัสศรี นาควิเชียร
5. นางจิรธร แหวนทอง
6. นางจุฑามาศ สรวิสูตร
7. นายจำเริญ พรหมมาศ
8. นางฉวีวรรณ สุขสนัย
9. นายชยยุทธ ฤทธิ์เต็ม
10. นายช่วง ขำมาก
11. นายขอบ สุขสมชีพ
12. นายชาติชาย วิมานทิพย์
13. นางทัศนีย์ สุวรรณพงษ์
14. นางสาวทิวาพร ทวีกุล
15. นางสาวนฤมล ปภัสสรานนท์
16. นางสาวนุตตอง ทัดบัวขำ
17. นายบุญเลิศ ยิ้มแย้ม
18. นายบุญสุข อินกองงาม
19. นางสาวบุพพัทธ์ หิทยานนท์
20. นายประทีป โชติเวศย์ศิลป์
21. นายพยัพ สารุพันธ์
22. นางสาวพรสวรรค์ สุขสุข
23. นางพวงเพ็ญ เลิศฤทธิ์ภูวดล
24. นางสาวพิไลลักษณ์ จำเมือง
25. นายพีรพงศ์ หงส์ทอง

26. นายมนู	สมบูรณ์เหลือ
27. นายมานิตย์	เนื่องรักษา
28. นางมาลี	อาสาเสนีย์
29. นายแมนสรวง	เพ็ญ
30. นางยุริรัตน์	กิตติภูมิชัย
31. นางสาวลำดวน	เรื่อนริน
32. นางวรรณช	ตุนทกิจ
33. นางวัชรินทร์	นุชนาคา
34. นางวาสนา	เลิศศิลป์
35. นายวินัย	บัวแดง
36. นางสาววิริยะ	บุญยะนิवासน์
37. นายวิโรจน์	น้อยสำเนียง
38. นายวีระชัย	ศรีเมือง
39. นางศรีอุทัย	ครองยุทธ
40. นายสมบูรณ์	โพธิอะ
41. นางสาวสมพร	มันทนานุชาติ
42. นางสมสมัย	เนตมานุรักษ์
43. นางสร้อยธร	ฉันทวรรณภาพ
44. นางสุจิน	พรหมมาศ
45. นายสุชาติ	เจียมจิต
46. นายสุทศศักดิ์	ศรีสมบูรณ์
47. นายสุเมธ	แท่นนิล
48. นายสุริยันต์	บุญธาทิพย์
49. นางสาวสุวรรณา	สิทธิพงษ์
50. นางสาวแสงเดือน	คงนาวัง
51. นายอรรถสิทธิ์	นาวะลี
52. นางอัจฉรา	จันทพลาบูรณ์
53. นายอารมณ	วงศ์บัณฑิต
54. นายเอนก	วงศ์ตระกูล

(2) สำนักงานปฏิบัติการศึกษา

1. นางกมลทิพย์	เมฆพุก
2. นายกิตติรัตน์	มังคละศิริ
3. นางสาวจันทิมา	วีระเลิศมงคล
4. นางสาวจิตรา	เตมีย์

5. นางจันทนา เลือดกรุงศรี
6. นางฉลวยลักษณ์ สิ้นประเสริฐ
7. นางสาวชนิศา กล่อมทอง
8. นายชาญ ตันติธรรมถาวร
9. นางสาวชาดา ภูริพัฒนธรรม
10. นางสาวชาลินี ถนัดงาน
11. นางชุตติมา วัตอักษร
12. นายดณัฏ วิศวกรรม
13. นางสาวทวิรัก กลิ่นสุคนธ์
14. นางสาวนงลักษณ์ พหลเชษฐ์
15. นางสาวประภาพรรณ วงศาโรจน์
16. นายปัญญา ประเสริฐศรี
17. นางสาวพรพิมล บุญทวีเวช
18. นางสาวพรเพ็ญ เรื่องเกียรติชัย
19. นางสาวพรรณราย ทวีโชคกิจเจริญ
20. นางสาวพินสุดา สิริธรงค์ศรี
21. นางสาวภัทราพร เอกบรรณสิงห์
22. นางสาวมาลัย ศรีศิริรุ่งโรจน์
23. นางสาวยศวดี จาตกานนท์
24. นางสาวยุวดี ศันสนีรัตน์
25. นางสาวศรีวรรณ มโนสุจริตธรรม
26. นางสาวศุวพร คู่โค
27. นางสาวสกุณา หวานจริง
28. นางสาวสองลักษณ์ สโรบล
29. นางสาวสิริบุศย์ จันทร์คล้าย
30. นายสุเจตน์ สถาพรนานนท์
31. นางสุภาวดี จันทะดี
32. นางสาวสุวิจิตร ศาตะมาน
33. นางสาวเสาวลักษณ์ ณ พัทลุง
34. นายเอกศักดิ์ คงตระกูล

(3) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

กลุ่มงานศาสนา

1. นางพิศมัย แผงนุเคราะห์
2. นายนภมณฑล สิบหมื่นเปี่ยม

3. นายสมศักดิ์ จัดตุพรพงษ์
4. นางสาวสมพร ยิ้มย่อง
5. นางสาววลัยพร ศิริภิรมย์

กลุ่มงานศิลปะและวัฒนธรรม

6. ดร. นันทสาร สีสลับ
7. นางสาวสุทธาสินี วัชรบูลย์
8. นายถวัลย์ มาศจรัส
9. นางสาวสายวรุณ บุญคง
10. นางกัลยานี ปฎิมาพรเทพ
11. นางสาววัลภา เล็กวัฒนานนท์

ศูนย์ประชาสัมพันธ์การศึกษาแห่งชาติ

12. หม่อมหลวงผกาภรณ์ เกษมศรี
13. นางอัมพร ประเสริฐสุข
14. นายกวิน เสื่อสกุล
15. นางสาวสุนันท์ เอื้อเชิดกุล
16. นางสาวสมลักษณ์ คล่องแคล่ว
17. นางสาววัลลภัตม์ ศรีทองสุข
18. นางสาวไกล่ตา สดสมศรี

กลุ่มงานประเมินผล 1

19. ดร.สมาน ชาติยานนท์
20. นางอุมาพร หล่อสมฤดี
21. นางสาววาสนา อริรัตน์ปัญญา
22. นางสาวรุ่งตะวัน หอเจริญ

กลุ่มงานประเมินผล 2

23. นางสาวลลิตา ยุวนากร
24. นายสถาพร บุตรชัยงาม

สำนักงานปฏิรูปวิชาชีพครู และกองทุนรางวัลเกียรติยศแห่งวิชาชีพครู

25. นางสาวมยุรี จารุปาน
26. นางสาวภักธินดา พันธุมเสน

สถาบันพัฒนากฎหมายการศึกษา

27. นายไพยม วรรณสิริ
28. นายสมพงษ์ ผุยสมพงษ์
29. นางสาวประภิน วีระศิลป์
30. นายเนติ รัตนากร

กลุ่มงานปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน

และศูนย์แห่งชาติเพื่อพัฒนาผู้มีความสามารถพิเศษ

31. นางรุ่งเรือง สุขาภิรมย์
32. นางอรุณี สถานุพงษ์
33. นางมณฑนา ศรีขจรวุฒิสักดิ์
34. นายก้องเกียรติ สหวรรณางกูร
35. นางสาวอาภาพร สุขาวงษ์
36. นายอุคเรนทร์ สุขนวล
37. นายสมชาย บัวเล็ก

กลุ่มรายงานการศึกษาไทย

38. นางสุรางค์ โพธิ์พุกษาวงศ์
39. ร้อยโทหญิง วันทนี ไทยเที่ยง
40. นางเพ็ญจันทร์ นครอินทร์
41. นางสาววิไลลักษณ์ ผดุงกิตติมาลัย
42. นางสาววิภาสรินทร์ ประพันธ์ศิริ

ศูนย์ส่งเสริมเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง เด็กและเยาวชนเพื่อการปฏิรูปการศึกษา

43. นางนิรมล กิตติวิบูลย์
44. นางวนิดา วรรณศิริ
45. นางสาวจิตรา มาตานุสรณ์
46. นางทิพย์อนงค์ เลื่อนพุกวัฒน์
47. นางสาวนันทิชา ไวยนพ
48. นางเพ็ญจันทร์ ดิษนิล

สถาบันส่งเสริมการวิจัยการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมแห่งชาติ

49. ดร. จิรพรรณ ปุณเกษม
50. นางอรวรรณ สุขวัฒน์
51. นางผาณิต วิมลรัตน์ปัญญา
52. นางสาวทวีพร บุญวานิช

สถาบันแห่งชาติเพื่อการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย

และสถาบันวิจัยเรื่องการพัฒนาสมองและการเรียน

53. นางทิพย์สุดา สุขเมธเสนีย์
54. นางอรุณศรี ละอองแก้ว
55. นางสาวสมพร พรหมดี
56. นางจันทิมา พงษ์สมาน
57. นางสาวอุษา ชูชาติ

กลุ่มงานบริหารและจัดการศึกษา

- 58. นางสาวประภาพรณ ไชยวงษ์
- 59. นางจินตนา ศักดิ์ภู่อราม
- 60. ดร. วรชัยพร แสงนภาพวร
- 61. นางสาวรุ่งกานัญจน์ สุขสมัย
- 62. นางสาวปัทมา เอี่ยมละออง

กลุ่มงานการเรียนรู้อัตนตลอดชีวิต

- 63. นางสาวพุดิสาร์ อัครกะพู
- 64. นางสาววิมลลักษณ์ ชูชาติ
- 65. นางสาวกอบสุข อัครถิ
- 66. นายสวัสดิ์ ภูทอง
- 67. นางรัตนา เขมะพานิช

ศูนย์พัฒนาโยบายกู้เงินเพื่อการปฏิรูปการศึกษา

- 68. นางสาวเพ็ญพิชช ศรีอรุณ
- 69. นางสาววัลย์รัตน์ อัครเวศน์

ศูนย์สื่อเพื่อปฏิรูปการศึกษา

- 70. นายรวิช ตาแก้ว
- 71. นางเตือนใจ เจริญพงษ์
- 72. นางสาวกึ่งกานัญจน์ เมฆา

ศูนย์ความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อการปฏิรูปการศึกษา

- 73. นางวรรณภา เปลียนศรี
- 74. นางสาวชนิษฐา จิรวินวงศ์

ศูนย์สถิติแห่งชาติเพื่อการปฏิรูปการศึกษา

- 75. นางสาววัฒนา อาทิตย์เที่ยง
- 76. นางสาวยุพา วิริภิมย์กุล
- 77. นางสิริวรรณ สวัสดิวัฒน์ ณ อยุธยา

สถาบันแห่งชาติเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้อ 1

- 78. นางสาวศศิธร เล็กสุขศรี

สถาบันแห่งชาติเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้อ 2

- 79. นางสมศรี กิจชนะพานิชย์
- 80. นายวีระ พลอยครบุรี
- 81. นายดุสิต ทองสลวย
- 82. นางสาวประวีณา ชะลวย

กลุ่มงานพัฒนาฐานข้อมูลอินเทอร์เน็ต

83. นางสาวศิริธร ทัดดี
84. นางสาวเอ็นดู ศิริเจียมรัตน์
85. นางสาววาสนา วงศ์กรีช
86. นางสาวสุวิพร ศรีสุพรรณถาวร
87. นางสาวชนันท์ ทราพันธ์ชัย

สำนักงานโครงการปฏิรูปอุดมศึกษา

88. นางสุทศศรี วงษ์สมาน
89. นางประดับ ศุภกิจ
90. นางเรืองรัตน์ วงศ์ปราโมทย์
91. นางพรพิมล เมธีรานันท์

ศูนย์พัฒนาและวางแผนการศึกษาแห่งชาติ

92. นางสาวดารณี อรุณวรากรณ์
93. นายณัฐวุฒิ อ่าวสกุล

กลุ่มงานปฏิรูปการอาชีวศึกษาและฝึกอบรม

94. นางสาวนวลจันทร์ ปุยะกุล

กลุ่มงานพัฒนานโยบายวิทยาศาสตร์ศึกษา

95. นางพิจารณา ศิริชานนท์
96. นางรัชนี ศิลปบรรเลง

กลุ่มงานเลขานุการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

97. นางสาววาณี ทัพปุระณะ
98. นางสาวอารีย์ ป่านเทพ

สถาบันเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาแห่งชาติ

99. นางสุชาดา ไชยรัตน์
100. นางสาวอมรา รสสุข
101. นางสาวสุชาร์ตน์ ทับทิมจรรยา

สถาบันพัฒนามาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ

102. นางโสภณา ตาแก้ว

คณะทำงานฝ่ายบริหารจัดการและประสานการจัดประชุม

ศูนย์เครือข่ายการศึกษาไทย

1. นายเรวัต กระบวนรัตน์
2. นางเพ็ญพรรณ จิตตะเสนีย์
3. นางปัทมัญญ์ พิริยะสัตตบรรณ
4. นางสาวนงภัสสร พุ่มมณีกร

5. นางสาวสุวรรณา	สุวรรณประภาพร
6. นางสาวรุ่งนภา	จิตรโรจนรักษ์
7. นางจรีภรณ์	จันทร์ธามัญ

คณะทำงานจัดทำรายงานผลการประชุม

1. กลุ่มงานประเมินผล 1
2. สถาบันส่งเสริมการวิจัยการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมแห่งชาติ
3. ศูนย์ประชาสัมพันธ์การศึกษาแห่งชาติ
4. ศูนย์ส่งเสริมเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง เด็กและเยาวชน เพื่อการปฏิรูปการศึกษา
5. สถาบันแห่งชาติเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ 1
6. สถาบันแห่งชาติเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ 2
7. สถาบันแห่งชาติเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย
8. กลุ่มงานปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน
9. ศูนย์แห่งชาติเพื่อพัฒนาผู้มีความสามารถพิเศษ
10. สำนักงานโครงการปฏิรูปอุดมศึกษา
11. กลุ่มงานศาสนา
12. กลุ่มงานศิลปะและวัฒนธรรม

เรียบเรียงและจัดพิมพ์เผยแพร่

ศูนย์เครือข่ายการศึกษาไทย